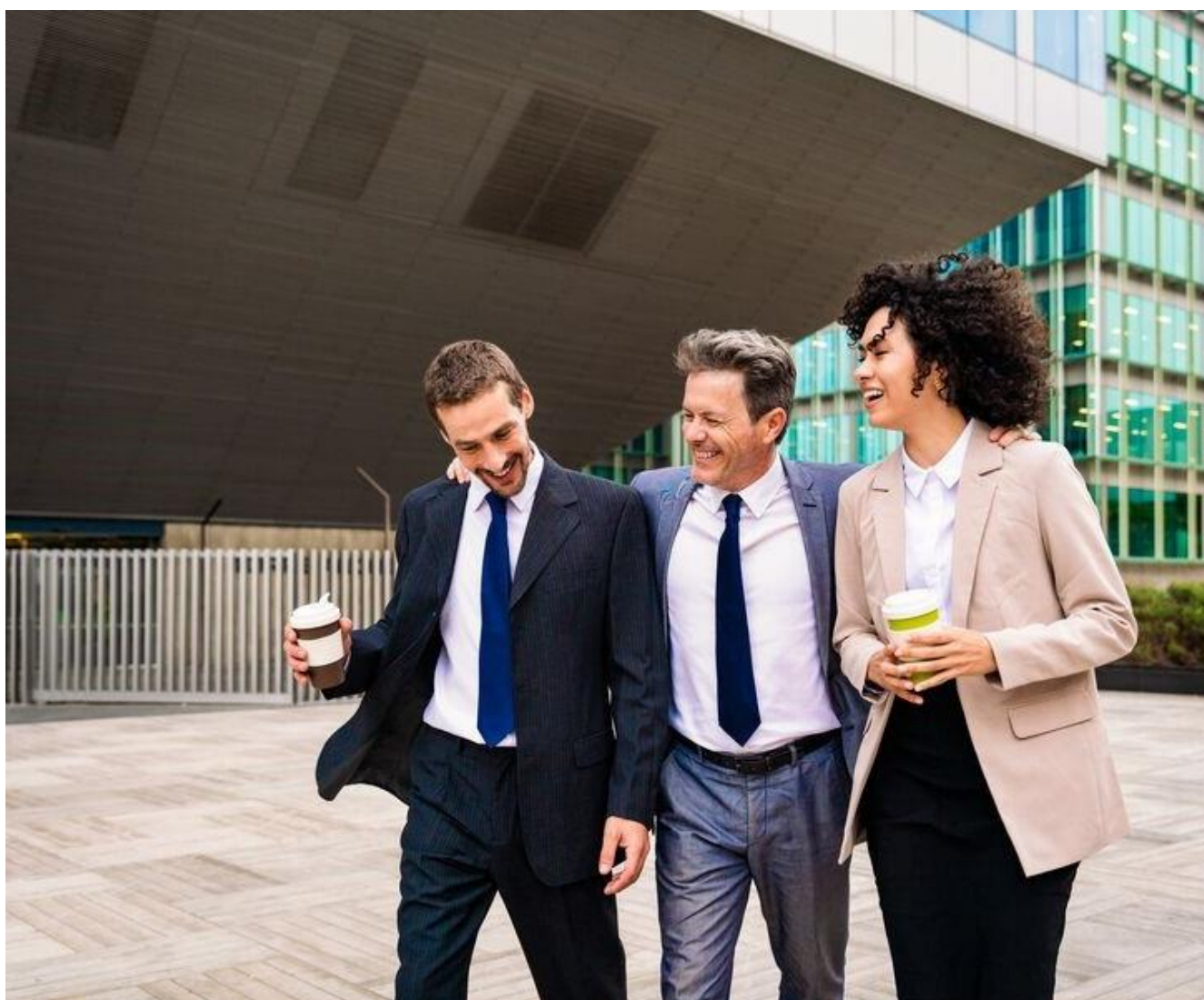

Transitieplan Wet toekomst pensioenen

13-12-2024

Document versiebeheer

Versie	Datum	Auteur Beoordelaar	Status
0.1	31 oktober 2023	Joram op den Kelder	Concept
0.2	15 november 2023	Joram op den Kelder	Concept
0.3	19 februari 2024	Joram op den Kelder	Concept
0.4	4 maart 2024	Joram op den Kelder	Concept
0.5	9 juli 2024	Joram op den Kelder	Concept
0.6	2 augustus 2024	Joram op den Kelder	Concept
0.7	8 augustus 2024	Joram op den Kelder	Concept
0.8	1 oktober 2024	Joram op den Kelder	Concept
1.0	16 oktober 2024	Joram op den Kelder	Concept
1.1	7 november 2024	Joram op den Kelder	Concept
2.0	8 november 2024	Joram op den Kelder	Concept
3.0	13 december 2024	Joram op den Kelder	Definitief

Inhoud

	Voorwoord	4
1	Inleiding	5
2	Proces	6
2.1	Verantwoordelijkheden en medezeggenschap	6
2.2	Mijlpalen	7
3	Doelstellingen van de transitie	8
3.1	Uitgangspunten voor de nieuwe pensioenregeling	8
3.2	Kwalitatieve doelstellingen voor de transitie	8
3.3	Kwantitatieve beoordelingscriteria	9
4	Kenmerken van de nieuwe pensioenregeling	14
4.1	Karakter van de nieuwe pensioenregeling	14
4.2	Basiselementen van de nieuwe pensioenregeling	16
4.3	Kaders en doelstellingen van de nieuwe pensioenregeling	17
4.4	Flexibele mogelijkheden van de nieuwe pensioenregeling	18
5	Opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten	19
5.1	Wettelijk kader rondom “invaren”	19
5.2	Overwegingen in de specifieke situatie bij ING	19
5.3	Invaarmethode	21
6	Gemaakte afspraken over compensatie	22
6.1	Achtergrond compensatie	22
6.2	Specifieke overwegingen bij ING	22
6.3	Evenwichtigheid van compensatie binnen de gehele transitie	23
6.4	Hoogte van de compensatie	23
6.5	Toetsing compensatie op basis van pensioenverwachting en nettoprofiel	24
6.6	Financieringsplan compensatie	27
7	Voorrangsregels tijdens de transitie	30
7.1	Doel van de voorrangsregels	30
7.2	Uitwerking voorrangsregels	30
7.3	Afhankelijkheid van financiële en economische omstandigheden	33
7.4	Uitwerking voorrangsregels bij verschillende omstandigheden	34
8	Onderbouwing evenwichtigheid transitie	36
8.1	Opzet onderbouwing evenwichtigheid	36
8.2	Basisvariant	37
8.3	Gevoeligheidsanalyse: negatieve renteschok van 2%-punt	44
8.4	Gevoeligheidsanalyse: positieve renteschok van 2%-punt	50
8.5	Gevoeligheidsanalyse: lagere dekkingsgraad (105% bij ICP / 120% bij PFI)	56
8.6	Gevoeligheidsanalyse: lagere dekkingsgraad (105% bij ICP / 120% bij PFI) in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt	62
8.7	Conclusie ten aanzien van evenwichtigheid van transitie-effecten	68
8.8	Gehanteerde uitgangspunten	69
9	Communicatie	71

Voorwoord

Dit is het transitieplan als bedoeld in de Wet toekomst pensioenen (hierna: Wtp). Deze opzet is gebaseerd op de Wtp, de memorie van toelichting, het Besluit toekomst pensioenen en het factsheet transitieplan Wtp van DNB.

De belangrijkste relevante passages over het transitieplan zijn:

Pensioenwet (PW):

PW 150c: termijnen

PW 150d: inhoud transitieplan

PW 150e: transitie-effecten

PW 150g: hoorrecht gepensioneerden en slapers

PW 150h: transitiecommissie

PW 150l: onderbouwing indien niet standaard invaarpad in transitieplan

PW 150n: mogelijkheden bijstellen transitie-effecten

Memorie van toelichting

Pagina 70-71: termijnen

Pagina 72-80, 89-90, 92-94: inhoud transitieplan

Pagina 81-82: hoorrecht

Pagina 96: ondernemingsraad

Pagina 98: transitiecommissie

+ artikelsgewijze toelichting bij bovengenoemde artikelen

Besluit toekomst pensioenen:

Besluit uitvoering pensioenwet 44: inhoud transitieplan
(+ toelichting op pagina 51-53 en 89-90)

Factsheet transitieplan Wtp

Beleidsuiting DNB d.d. 29 juni 2023

1 Inleiding

Vanwege de inwerkingtreding van de Wtp dient de pensioenregeling van ING aangepast te worden. De wijzigingen in de pensioenregeling zijn tot stand gekomen in het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen ING en de vakorganisaties FNV Finance (onderdeel van FNV), CNV, en De Unie; gezamenlijk: 'sociale partners'. Op grond van artikel 150d van de Pensioenwet heeft ING als werkgever dit transitieplan opgesteld. De inhoud van het transitieplan vloeit echter voort uit de gemaakte afspraken tussen sociale partners.

In dit transitieplan leggen sociale partners de hoofdlijnen vast van de nieuwe pensioenregeling alsook de wijze waarop wordt omgegaan met reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten bij de betrokken pensioenfondsen. Ook wordt inzicht gegeven in het besluitvormingsproces dat heeft geleid tot de gemaakte keuzes. Ten slotte wordt in het transitieplan gemotiveerd waarom naar het oordeel van sociale partners de transitie als geheel evenwichtig is, overeenkomstig de memorie van toelichting bij de Wtp. Dit houdt in dat de wijzigingen in de pensioenregeling, de gevolgen van het omzetten van opgebouwde pensioenen (hierna: 'invaren') en de afspraken over compensatie als totaalpakket zijn beoordeeld.

De beoogde transitiedatum is 1 januari 2027. Uitstel tot 1 juli 2027 is acceptabel als dit bijdraagt aan een beheerste transitie. De transitiedatum dient in ieder geval voor alle betrokken pensioenuitvoerders hetzelfde te zijn. De wijzigingen in de pensioenregeling betreffen de volgende pensioenen:

- 1 Nieuw te verwerven pensioenen vanaf de transitiedatum
- 2 Pensioenen verworven vanaf 2014 tot de transitiedatum, zoals ondergebracht bij Stichting ING CDC Pensioenfonds (hierna: 'ICP')
- 3 Pensioenen verworven vóór 2014, zoals ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds ING (hierna: 'PFI')

Het karakter van de pensioenen die in de huidige pensioenregeling worden verworven (nr. 2) verschilt van het karakter van de pensioenen die tot vóór 2014 werden verworven (nr. 3), bijvoorbeeld ten aanzien van pensioenrichtleeftijd, premiemethodiek, toeslagmaatstaf, toeslagverwachting en demografie van het deelnemersbestand bij het desbetreffende pensioenfonds. In de transitie hebben sociale partners rekening gehouden met deze verschillen. Het karakter van de nieuwe pensioenregeling en de pensioenuitvoering maakt dan ook na invaren onderscheid tussen pensioenen van vóór 2014 en pensioenen van na 2014.

Sociale partners geven opdracht aan ICP om de gewijzigde pensioenregeling vanaf de transitiedatum uit te voeren, voor wat betreft de nieuwe pensioenopbouw.

Sociale partners verzoeken ICP om de op de transitiedatum opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in de nieuwe pensioenregeling, op de wijze zoals in dit transitieplan beschreven voor wat betreft de pensioenen die vanaf 2014 tot de transitiedatum zijn verworven. Daarnaast verzoeken sociale partners PFI om de op de transitiedatum opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in de aangepaste pensioenregeling, op de wijze zoals beschreven voor wat betreft de pensioenen die vóór 2014 zijn verworven.

De transitie naar de nieuwe pensioenregeling wordt zodanig ingericht, dat voor nadelige effecten van de overgang zoveel mogelijk een adequate en kostenneutrale oplossing wordt gevonden, in lijn met het uitgangspunt dat door de wetgever aan sociale partners is meegegeven. Als integraal onderdeel van het invaren verzoeken sociale partners aan ICP en PFI dan ook om deelnemers te compenseren voor de afschaffing van de doorsneesystematiek op in dit transitieplan beschreven wijze. Sociale partners verzoeken ICP en PFI om dit transitieplan middels publicatie op hun websites beschikbaar te stellen aan de deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden, conform artikel 150d lid 3 van de Pensioenwet.

2 Proces

2.1 Verantwoordelijkheden en medezeggenschap

Dit transitieplan is de vastlegging van hetgeen sociale partners zijn overeengekomen over de nieuwe pensioenregeling alsmede over de transitie naar die nieuwe regeling vanuit de huidige pensioenregeling. Het transitieplan is tot stand gekomen in wisselwerking tussen sociale partners en de besturen van de betrokken pensioenfondsen ICP en PFI. Middels een iteratief proces van onderlinge afstemming zijn besluiten tot stand gekomen die naar de mening van sociale partners evenwichtig zijn.

De bij PFI ondergebrachte pensioenen zijn in de periode tot 2014 verworven vanuit een destijds gezamenlijke pensioenregeling vanuit ING en NN. Voor deze pensioenen sluiten de transitieplannen van ING en NN op elkaar aan.

Sociale partners hebben hun achterbannen geraadpleegd over de voorgenomen wijzigingen van de pensioenregeling. Hieruit is gebleken dat de achterbannen positief staan tegenover het geheel van de nieuwe pensioenregeling, het invaren, en de compensatie zoals beschreven in dit transitieplan.

De vereniging van oud-medewerkers van ING (hierna: 'VO-ING') heeft op 17-11-2023 een algemeen visiedocument over de pensioentransitie gedeeld. Deze visie is door sociale partners meegenomen in hun eigen visievorming en de besluitvorming over de nieuwe pensioenregeling. Vervolgens is VO-ING tijdens het opstellen van het transitieplan gevraagd om tussentijdse input op verschillende deelonderdelen. Ten slotte is VO-ING in staat gesteld om een formele reactie te geven op het uiteindelijke transitieplan. Hiermee is invulling gegeven aan het hoorrecht conform artikel 150g van de Pensioenwet. Het oordeel van VO-ING alsmede de reactie van sociale partners zijn te vinden in respectievelijk bijlagen A en B van dit transitieplan.

Op basis van artikel 150h van de Pensioenwet is door de overheid een onafhankelijke transitiecommissie ingesteld. De transitiecommissie heeft tot taak te bemiddelen c.q. bindend te adviseren tussen partijen die een pensioenregeling overeenkomen, indien partijen daartoe gezamenlijk een verzoek doen. Sociale partners hebben geen gebruik gemaakt van deze transitiecommissie.

Aan de hand van dit transitieplan geven sociale partners een opdracht aan de betrokken pensioenfondsen ICP en PFI tot uitvoering van de gewijzigde pensioenregeling. Hierbij vormen de verschillende onderdelen een integraal geheel: de doelstellingen van de transitie, de afspraken over compensatie, hoe om te gaan met opgebouwde pensioenen, de voorrangsregels tijdens de transitie, en onder welke omstandigheden de transitie zonder verdere arbeidsvoorwaardelijke besluitvorming kan worden doorgevoerd. De besturen van de pensioenfondsen beoordelen deze integrale opdracht op uitvoerbaarheid, evenwichtigheid en haalbaarheid. Alvorens de opdracht te aanvaarden, zullen de besturen de relevante interne pensioenfondsorganen om advies dan wel goedkeuring vragen. De beide fondsen zullen als sluitstuk van het opdrachtaanvaardingsproces een opdrachtbevestiging aan ING sturen, alvorens over te gaan tot indiening van het implementatieplan bij DNB. De opdrachtbevestiging moet inzichtelijk maken hoe de vormgeving van de regeling aansluit bij de in dit transitieplan geformuleerde doelstellingen. Fondsen en sociale partners zullen gedurende de periode tot aan het transitiemoment in nauw contact blijven, onder meer om te bewaken of de in dit transitieplan getrokken conclusies over de doelmatigheid van de regeling en de evenwichtigheid van de transitie bij wijzigende omstandigheden onverminderd en integraal stand blijven houden.

2.2 Mijlpalen

De belangrijkste mijlpalen in het proces naar de gewijzigde pensioenregeling zijn:

Datum	Mijlpaal
1 juli 2023	Wet toekomst pensioenen van kracht
15 oktober 2024	Voorwaardelijke vaststelling transitieplan door sociale partners
Xx december 2024	Onvoorwaardelijke vaststelling transitieplan door sociale partners
xx-xx-xxxx	Concept implementatieplan (inclusief communicatieplan) gereed
xx-xx-xxxx	Definitief implementatieplan (inclusief communicatieplan) gereed
1 januari 2027	Transitie naar de gewijzigde pensioenregeling
1 januari 2028	Wettelijk uiterste transitiemoment

3 Doelstellingen van de transitie

3.1 Uitgangspunten voor de nieuwe pensioenregeling

Sociale partners bij ING hechten veel waarde aan de pensioenregeling. Het Nederlandse pensioenstelsel is traditioneel een van de sterkste collectieve stelsels ter wereld. Wel brengt de veranderende arbeidsmarkt uitdagingen met zich mee. Werknemers blijven in toenemende mate slechts een beperkt gedeelte van hun totale carrière werkzaam voor ING. Bovendien blijft de rol van digitale technologie in de bank groeien, waardoor meer medewerkers vergelijkbare werkzaamheden uitvoeren als in sectoren waarin pensioen in het algemeen een kleiner onderdeel uitmaakt van het totale arbeidsvoorwaardenpakket. De uitdaging voor sociale partners is om de pensioenregeling naar de toekomst toe relevant te houden voor alle deelnemers, en aan te blijven sluiten bij hun verwachtingen.

Sociale partners kiezen er uitdrukkelijk voor om pensioen te handhaven als een belangrijke arbeidsvoorwaarde. Vanuit de verzorgingsgedachte wordt daarbij ook prioriteit gegeven aan bescherming bij onvoorziene gebeurtenissen zoals arbeidsongeschiktheid en overlijden, naast het streven naar een solide inkomen na pensioneren. De kracht van het ING-pensioen is dat dit gezamenlijk wordt geregeld vanuit onderlinge solidariteit tussen verschillende groepen.

Tegelijkertijd dient de pensioenregeling nu en in de toekomst aan te sluiten bij de deelnemers in al hun verscheidenheid. Draagvlak voor onderlinge solidariteit kan worden geborgd door herverdeling vooraf tussen verschillende generaties te beperken, zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van vormen van risicodeling die de kern van de pensioenregeling bij ING blijven vormen. Individuele deelnemers worden ondersteund om vanuit de eigen financiële situatie pensioenkeuzes te maken, daar waar dit verantwoord mogelijk is zonder het collectieve karakter van pensioen te ondermijnen.

Sociale partners streven naar een toekomstbestendige pensioenregeling die nu en later professioneel kan worden uitgevoerd. Eenvoud, transparantie en uitlegbaarheid dragen bij aan pensioenbewustzijn van de deelnemers. Additionele complexiteit binnen de pensioenregeling dient daarom altijd een duidelijk doel te hebben. In het bijzonder hechten sociale partners aan de stabiliteit van ingegane pensioenuitkeringen: hoewel het realiseren van verhogingen gewenst is (bijvoorbeeld ter beperking van koopkrachtverlies), weegt het voorkomen van verlagingen van ingegane pensioenen zwaarder.

3.2 Kwalitatieve doelstellingen voor de transitie

Sociale partners hebben als doel om een evenwichtige transitie te realiseren van het huidige pensioenstelsel naar het nieuwe pensioenstelsel. Concreet vertalen sociale partners dit in de volgende kwalitatieve doelstellingen:

- 1 Het op peil houden van het niveau van de ingegane pensioenuitkeringen op de transitiedatum
- 2 Het realiseren van een adequate compensatie voor groepen die onevenredig nadeel in pensioen ondervinden als gevolg van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling (in het bijzonder het gevolg van de afschaffing van de doorsneesystematiek voor actieve deelnemers die op de transitiedatum bij ING in dienst zijn)
- 3 Het beperken van de kans op verlagingen van ingegane pensioenuitkeringen, zowel op kortere als op langere termijn
- 4 Het beperken van eenzijdige herverdeling tussen generaties

Deze kwalitatieve doelstellingen zijn getoond in volgorde van prioriteit.

3.3 Kwantitatieve beoordelingscriteria

Voor het toetsen van de kwalitatieve doelstellingen hebben sociale partners de volgende kwantitatieve maatstaven vastgesteld:

- 1 Pensioenverwachting
- 2 Kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen
- 3 Nettoprofit

Deze kwantitatieve maatstaven zijn in beginsel getoond op volgorde van prioriteit. In het algemeen geldt dat sociale partners bij de beoordeling primair streven naar het beperken of voorkomen van potentieel nadeel ten opzichte van de huidige regeling, en secundair naar een gelijkmatige verdeling van potentieel voordeel ten opzichte van de huidige regeling over de verschillende generaties.

Belangrijkste kanttekening bij de genoemde prioritering is dat nettoprofit specifiek voor de bij PFI ondergebrachte pensioenen voor sociale partners relatief zwaar weegt, omdat bij PFI sprake is van een gesloten groep deelnemers. Anders dan bij een regulier pensioenfonds zullen de buffers ook bij continuering van het huidige stelsel niet neerslaan bij toekomstige generaties en is geen sprake van nieuwe premies. De transitie is bij PFI derhalve een directer herverdelingsvraagstuk binnen de huidige fondsdeelnemers, waarvoor sociale partners nettoprofit een passende maatstaf achten.

Sociale partners hebben bandbreedtes bij de kwantitatieve maatstaven vastgesteld waarbinnen de doelstellingen en bijbehorende voorrangregels onverkort voldoen zonder dat nader overleg noodzakelijk is. Indien de dekkingsgraad en/of de rente zich tijdens de transitieperiode buiten dat spectrum begeeft, dan zullen sociale partners in overleg treden of er aanleiding is om de doelstellingen en voorrangregels bij te sturen of de vormgeving van de regeling aan te passen.

Pensioenverwachting

Voor de pensioenverwachting wordt gekeken naar de reëel gewogen gemiddelde pensioenuitkering gedurende de uitkeringsperiode. Voor actieve deelnemers wordt hierbij verondersteld dat zij tot de pensioenleeftijd in dienst blijven. Gezien het karakter van de Wtp verwachten sociale partners dat de transitie voor alle leeftijdscohorten een positief effect heeft op de pensioenverwachting maar dat de spreiding hierin zal toenemen. Concreet wordt hiertoe voor alle leeftijdscohorten de verhouding tussen de pensioenverwachting voor en na de transitie beoordeeld. Hierbij worden een neutraal, een pessimistisch en een optimistisch scenario (respectievelijk het 50e, 5e en 95e percentiel) bekeken uit de voorgeschreven scenarioset van DNB. In dit transitieplan is de scenarioset per eind 2023 gebruikt.

Sociale partners streven ernaar dat de pensioenverwachting in het neutrale scenario voor alle leeftijdscohorten toeneemt. Het effect dat de spreiding hoger is dan in het huidige stelsel zal sterker zijn naar mate de periode waarin het pensioenvermogen belegd wordt langer is. Enerzijds leidt dit tot een grotere spreiding bij jongere leeftijdscohorten. Anderzijds betekent dit dat de spreiding van de totale pensioenverwachting (opgebouwd pensioen bij ING plus toekomstige pensioenopbouw bij ING) bij gewezen deelnemers ('slapers') groter is dan bij actieve deelnemers: voor opgebouwd pensioenen is de spreiding vergelijkbaar, maar toekomstige pensioenpremies zullen gemiddeld genomen een kortere periode kunnen worden belegd dan het pensioenvermogen zoals dat voor reeds opgebouwd pensioen beschikbaar is. Deze verschillen tussen cohorten komen terug in de ondergrenzen voor de wijziging van de pensioenverwachting zoals deze door sociale partners zijn vastgesteld. Merk hierbij op dat bij PFI geen sprake is van nieuwe pensioenopbouw, en dat derhalve voor de bandbreedtes voor gewezen deelnemers ook van toepassing zijn op bij PFI opgebouwd pensioen van deelnemers die nog wel actief pensioen opbouwen in de pensioenregeling zoals uitgevoerd door ICP.

Ondergrens voor de wijziging van de pensioenverwachting van actieve deelnemers					
	t/m 29 jaar	30 – 39 jaar	40 – 49 jaar	50 – 59 jaar	Vanaf 60 jaar
Pessimistisch	-/- 25%	-/- 25%	-/- 25%	-/- 25%	-/- 25%
Neutraal	0%	0%	0%	0%	0%
Optimistisch	+45%	+35%	+25%	+15%	+5%

Ondergrens voor de wijziging van de pensioenverwachting van gewezen deelnemers					
	t/m 29 jaar	30 – 39 jaar	40 – 49 jaar	50 – 59 jaar	Vanaf 60 jaar
Pessimistisch	-/- 60%	-/- 60%	-/- 50%	-/- 40%	-/- 30%
Neutraal	0%	0%	0%	0%	0%
Optimistisch	+50%	+40%	+30%	+20%	+10%

Ondergrens voor de wijziging van de pensioenverwachting van pensioengerechtigde deelnemers					
	t/m 39 jaar	40 – 49 jaar	50 – 59 jaar	60 – 69 jaar	Vanaf 70 jaar
Pessimistisch	-/- 40%	-/- 35%	-/- 30%	-/- 20%	-/- 10%
Neutraal	0%	0%	0%	0%	0%
Optimistisch	+25%	+20%	+15%	+10%	+5%

Als de pensioenverwachting voor bepaalde cohorten slechter uitvalt dan de aldus vastgestelde ondergrenzen, dan wordt aanvullend onderzoek gedaan naar de evenwichtigheid van de transitie. Op voorhand worden hierbij scenario's onderscheiden waarbij de voorgeschreven rekenmethodiek ertoe leidt dat de marktwaarde van opgebouwde pensioenen voor het collectief van alle fondsdeelnemers als geheel hoger is dan het totale vermogen van het pensioenfonds. In dergelijke scenario's zijn de reguliere kwantitatieve maatstaven en bandbreedtes van pensioenverwachting en nettoprofijs minder passend ter beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie. Dit scenario is nader uitgewerkt onderaan de deelparagraaf over nettoprofijs, inclusief alternatieve maat ter beoordeling of de transitie kan worden uitgevoerd zonder nadere besluitvorming van sociale partners. Wanneer de pensioenverwachting buiten de hierboven gestelde bandbreedtes valt zonder dat sprake is van een dergelijk scenario, dan gaan sociale partners met elkaar in overleg om deze uitkomsten nader te duiden.

Kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen

Sociale partners accepteren dat de kans op verlaging van ingegane pensioenuitkeringen kan stijgen door overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Ten dele is dit inherent aan het karakter van het nieuwe pensioenstelsel waarbij gemiddeld minder buffers zullen worden aangehouden: een groter deel van het totale pensioenvermogen kan rechtstreeks voor pensioenuitkeringen worden gereserveerd, maar daar staat tegenover dat deze wat meer zullen meeveren met marktbevingen. Wel streven sociale partners ernaar de nieuwe pensioenregeling zo in te richten dat de kans op verlagingen van ingegane pensioenuitkeringen wordt beperkt. Ter illustratie: een pensioenregeling waarbij de uitkering in de helft van de jaren omhoog gaat en in de andere helft omlaag, beschouwen sociale partners als onvoldoende stabiel. Concreet streven sociale partners ernaar om dempingsmechanismen in te richten zodat ook op langere termijn naar verwachting niet vaker dan in 10% van de jaren sprake zal zijn van een verlaging van ingegane pensioenuitkeringen. Op kortere termijn streven sociale partners naar een overgangperiode na de transitie (van ten minste 10 jaar en bij voorkeur 20 jaar) waarin deze kans nog aanzienlijk kleiner is, zodat naar verwachting de kans op verlaging van ingegane pensioenuitkeringen in

deze overgangperiode gemiddeld niet groter is dan 5%. Indien bij de inrichting van de verdere pensioenregeling blijkt dat het beoogde kortetermijn- dan wel langetermijnperspectief op een dergelijke beperkte kans op pensioenverlagingen niet haalbaar lijkt, dan zullen sociale partners in overleg treden om te bezien of er aanleiding is om de opzet van de pensioenregeling en de transitie bij te sturen.

Nettoprofijt

Het nettoprofijt is een maat voor de (risiconeutrale) marktwaarde van de pensioenovereenkomst. Overgangskansen worden hierin meegenomen op basis van een zo accuraat mogelijke inschatting. Gezien het karakter van de Wtp verwachten sociale partners dat de transitie normaal gesproken voor alle leeftijdscohorten een positief effect heeft op het nettoprofijt. Concreet wordt dit beoordeeld door voor alle leeftijdscohorten te bezien of de wijziging van het nettoprofijt door de transitie, uitgedrukt als percentage van de marktwaarde van de te verwachten pensioenuitkeringen vóór transitie, ten minste gelijk is aan 0%:

Ondergrens voor wijziging van nettoprofijt				
t/m 29 jaar	30 – 39 jaar	40 – 49 jaar	50 - 59 jaar	Vanaf 60 jaar
0%	0%	0%	0%	0%

Als het nettoprofijt voor bepaalde leeftijdscohorten onverhoopt toch negatief uitvalt, dan wordt aanvullend onderzoek gedaan naar de evenwichtigheid van de transitie. Op voorhand wordt hierbij een tweetal situaties onderscheiden waarbij naar het oordeel van sociale partners voldoende aannemelijk is dat de negatieve nettoprofijsberekening geen belemmering vormen voor de evenwichtigheid van de transitie. Ten eerste betreft dit het scenario waarbij de negatieve wijziging van nettoprofijt samenhangt met een zekere mate van variatie tussen leeftijdscohorten. Ten tweede betreft dit het scenario waarbij de voorgeschreven rekenmethodiek ertoe leidt dat de marktwaarde van opgebouwde pensioenen voor het collectief van alle fondsdeelnemers als geheel hoger is dan het totale vermogen van het pensioenfonds. Hieronder worden deze twee scenario's nader uitgewerkt. Wanneer het verschil in nettoprofijt voor bepaalde leeftijdscohorten negatief uitpakt (kleiner dan 0%) zonder dat sprake is van een van de twee hieronder beschreven scenarios's, dan zullen sociale partners in overleg treden om de uitkomsten nader te duiden.

Bij elke mogelijk transitieopzet zal sprake zijn van enige variatie tussen verschillende leeftijdscohorten bij een of meerdere transitie maatstaven. Wanneer in specifieke scenario's de wijziging van het nettoprofijt door de transitie voor het fonds als geheel slechts in beperkte mate boven de 0 uitkomt, zal door variatie tussen leeftijdscohorten de wijziging van het nettoprofijt wellicht niet voor alle leeftijdscohorten groter dan 0 zijn. Ter beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie geven sociale partners in dergelijke scenario's prioriteit aan het voorkomen van negatieve uitschieters: het is niet wenselijk als de impact van de transitie voor bepaalde leeftijdscohorten onevenredig negatiever uitpakt dan voor de fondsdeelnemers gezamenlijk. Wanneer het scenario zich voordoet dat de wijziging van het nettoprofijt niet voor alle leeftijdscohorten groter is dan 0, dan wordt allereerst bekeken hoe de wijziging van het nettoprofijt in deze cohorten zich verhoudt tot de wijziging van het nettoprofijt voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk. In beginsel houden sociale partners in een dergelijk scenario de norm aan dat de maat (1 + wijziging nettoprofijt) voor elk leeftijdscohort ten minste gelijk is aan 95% van de maat (1 + wijziging nettoprofijt) voor alle leeftijdscohorten gezamenlijk. Nettoprofijsuitkomsten die binnen deze norm vallen worden door sociale partners als voldoende evenwichtig beschouwd zodat geen nadere besluitvorming benodigd is.

Inclusieve marktwaarde opgebouwd pensioen (aanvullende maat in specifieke scenario's)

De voorgeschreven rekenmethodiek kan bij ICP leiden tot scenario's waarbij de inclusieve marktwaarde van de opgebouwde pensioenen in het huidige stelsel aanzienlijk hoger is dan het totale vermogen van het pensioenfonds. In feite tonen de uitkomsten in dergelijke scenario's dan een mogelijke onevenwichtigheid in het huidige stelsel, waarbij een fors deel van de pensioenpremies die voor en door toekomstige generaties worden ingelegd ten goede komen aan huidige generaties. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer structureel zeer hoge rentes leiden tot structureel hoge premiedekkingsgraden. Het nieuwe pensioenstelsel kent geen instrumenten om dergelijke grote herverdelingen van toekomstige generaties naar huidige generaties te repliceren (sociale partners zouden dit overigens ook niet wenselijk achten). In dergelijke scenario's zal het berekende verschil in nettoprofijs conform de voorgeschreven rekenmethodiek per definitie negatief zijn: het is niet mogelijk om de fondsdeelnemers bij de overgang naar het nieuwe stelsel meer fondsvermogen toe te kennen dan hetgeen in het fonds aanwezig is. Wanneer wordt afgezien van het overzetten van het pensioenvermogen naar het nieuwe stelsel, dan zal dit effect eveneens optreden: grote herverdelingen van toekomstige generaties naar huidige generatie zullen verdwijnen, omdat de nieuwe pensioenwetgeving onverkort van toepassing zal zijn op de pensioenen die door toekomstige generaties worden opgebouwd. Sociale partners zien in een negatief verschil in nettoprofijs in deze scenario's dan ook geen aanleiding om aan te nemen dat het evenwichtiger zou zijn om af te zien van het overzetten van het fondsvermogen naar het nieuwe stelsel. De overwegingen die hierover in hoofdstuk 5 zijn opgenomen blijven naar oordeel van sociale partners in dergelijke scenario's onverkort van kracht. Ten aanzien van de beoordeling van de evenwichtigheid van de wijze waarop het fondsvermogen in dergelijke scenario's wordt toegedeeld, hebben sociale partners ten behoeve van de compleetheit van de besluitvorming indicatieve ondergrenzen opgesteld voor de verhouding tussen het nieuwe stelsel en het oude stelsel van de inclusieve marktwaarde van de opgebouwde pensioenen, waarbij deze voor de verschillende leeftijdscohorten wordt uitgedrukt als percentage van de verhouding zoals deze voor alle leeftijdscohorten gezamenlijk geldt. Hierbij overwegen sociale partners dat een leeftijdsafhankelijk karakter passend is, aangezien in dergelijke scenario's het potentiële voordeel door subsidiëring in het huidige stelsel vanuit toekomstige generaties groter is voor jongere leeftijdscohorten. De indicatieve ondergrenzen zijn hieronder opgenomen. In scenario's waarbij het verschil in nettoprofijs negatief is doordat de inclusieve marktwaarde van de opgebouwde pensioenen in het huidige stelsel groter is dan het totale vermogen van het pensioenfonds dat beschikbaar is voor pensioenuitkeringen, dan worden nettoprofijsuitkomsten die binnen deze norm vallen door sociale partners als voldoende evenwichtig beschouwd dat geen nadere besluitvorming benodigd is.

Ondergrens voor verhouding inclusieve marktwaarde van opgebouwd pensioen na/voor transitie (leeftijdsafhankelijk, als percentage van de verhouding voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk)

t/m 29 jaar	30 – 39 jaar	40 – 49 jaar	50 - 59 jaar	Vanaf 60 jaar
60%	70%	80%	90%	100%

Aanvullende maatstaf voor nettoprofijs bij PFI

Sociale partners vinden het belangrijk om recht te doen aan het bijzondere karakter van PFI. Onder meer de goede financiële positie en het gesloten karakter van het pensioenfonds springen in het oog. Hierdoor kan de marktwaarde van de huidige regeling in termen van nettoprofijs fors lager uitvallen dan het huidige vermogen van PFI: door fiscale begrenzings en de maximering van de jaarlijkse toeslagverlening op 3% kan het in gunstige scenario's complex zijn om al het fondsvermogen aan de deelnemers toe te delen. Sociale partners verwachten niettemin dat in dergelijke scenario's in de praktijk uiteindelijk mogelijkheden zullen worden om het resterende onverdeelde vermogen aan de deelnemers toe te delen. Om dit voldoende mee te laten wegen in de beoordeling van de impact van de transitie op verschillende generaties, hanteren sociale partners voor de transitie bij PFI een

aanvullend perspectief voor de evenwichtigheidsbeoordeling waarbij wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut. Hiervoor is ruimte binnen de pensioenovereenkomst, aangezien het bestuur de discretionaire bevoegdheid heeft om in bepaalde omstandigheden aanvullende toeslagen toe te kennen boven het maximum van 3%. Binnen dit perspectief hanteren sociale partners de verhouding tussen het nettoprofijs voor en na de transitie als maatstaf voor een evenwichtige verdeling van fondsvermogen onder verschillende generaties. Sociale partners geven hierbij prioriteit aan het voorkomen van negatieve uitschieters. Hiertoe wordt een budget vastgesteld om gericht toe te delen aan leeftijdscohorten die op de maatstaf het laagst uitkomen, waarbij de verwachting is dat dit in een breed scala van mogelijke scenario's voldoende is om te borgen dat de genoemde verhouding tussen het nettoprofijs voor en na de transitie voor alle afzonderlijke leeftijden ten minste 95% bedraagt van de verhouding zoals deze voor het gehele fonds geldt. Sociale partners accepteren dat er omstandigheden kunnen zijn waarin het vastgestelde budget niet toereikend is om deze ondergrens voor alle leeftijdsgroepen te bereiken omdat andere transitiedoelen voorrang krijgen, zoals elders in dit transitieplan nader wordt uitgewerkt.

4 Kenmerken van de nieuwe pensioenregeling

4.1 Karakter van de nieuwe pensioenregeling

De huidige pensioenregeling is een CDC-regeling met een streefopbouwpercentage voor het ouderdomspensioen van 1,768% (niveau 2024) van de pensioengrondslag voor zover de premie toereikend is. Na een carrière van 40 jaar komt dit overeen met ouderdomspensioen van circa 71% van de gemiddelde pensioengrondslag. De pensioenpremie bedraagt 30,5% van de pensioengrondslag, plus aanvullende premies voor tijdelijk nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en lopende uitvoeringskosten.

De huidige pensioenregeling kan niet gehandhaafd worden. In het nieuwe pensioenstelsel dient de pensioenregeling vormgegeven te worden als een zogenoemde solidaire of flexibele premiereregeling. Het uitgangspunt van beide soorten premiereregelingen blijft een collectieve pensioenregeling waarin het niet nodig is om zelf te beleggen en waarbij risico's in belangrijke mate worden gedeeld, zoals het risico op korter of juist langer leven dan verwacht en het risico op arbeidsongeschiktheid. Voor de nieuwe pensioenregeling hebben sociale partners gekozen voor de flexibele premiereregeling met een relatief kleine buffer (risicodelingsreserve), omdat zij van mening zijn dat dit het meest passend is bij de huidige fondsdeelnemers bij ICP.

Er is bij ICP sprake van een relatief lage gemiddelde leeftijd, des te meer wanneer wordt meegewogen hoeveel pensioen door de deelnemers daadwerkelijk is opgebouwd bij ICP: doordat pas sinds 2014 pensioenopbouw plaatsvindt bij ICP, kent het fonds relatief weinig gepensioneerde deelnemers en is bovendien het pensioenvermogen dat voor hen wordt gereserveerd relatief erg laag. Op langere termijn zal de demografie van ICP waarschijnlijk normaliseren, maar op kortere termijn zullen bepaalde vormen van intergenerationele risicodeling (waartoe de solidaire premiereregeling normaliter iets meer vrijheidsgraden zou kunnen bieden) naar verwachting wat minder effectief functioneren. Vanwege de lage gemiddelde leeftijd binnen het fonds weegt daarnaast de mogelijkheid om een zekere mate van keuzevrijheid rondom beleggen in de pensioenregeling te bieden wat zwaarder bij ICP: jongere deelnemers geven relatief vaker aan waarde te hechten aan dergelijke keuzevrijheid. Sociale partners achten het niet verstandig om deelnemers hierin volledige vrijheid te geven, omdat gezamenlijk beleggen efficiënter is en daarmee uiteindelijk voordelen biedt aan het gehele collectief. Bovendien dient een voldoende prudent beleggingsbeleid gericht op de uiteindelijke pensioendoelstelling altijd het uitgangspunt te blijven. Wel biedt de flexibele premiereregeling in vergelijking met de solidaire premiereregeling iets meer ruimte aan deelnemers om individuele accenten aan te brengen in de manier waarop het vermogen dat voor hun pensioen is gereserveerd wordt belegd.

Sociale partners kiezen binnen de nieuwe pensioenregeling voor een beperkte risicodelingsreserve met als primaire doelstelling het voorkomen of beperken van de kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen. Hiertoe stellen sociale partners bij aanvang een maximum van 3% van het totale fondsvermogen voor. Sociale partners geven ICP mee om te beoordelen of een iets hoger initieel niveau wenselijk kan zijn, samenhangend met het uitgangspunt dat huidige en toekomstige gepensioneerden op evenwichtige wijze bijdragen aan de risicodelingsreserve. Een mogelijke secundaire doelstelling van de reserve is het delen van microlanglevenrisico, indien dit naar inschatting van het pensioenfondsbestuur leidt tot een effectievere beheersing van deze risico's dan een rechtstreeks risicodelingsmechanisme. Merk verder op dat het beperken van de kans op korting via de risicodelingsreserve impliciet ook een zekere demping van macrolanglevenrisico betekent voor gepensioneerden. Immers, ook als toename van de levensverwachting leidt tot een verlaging van de uitkeringen dan kan deze verlaging voorkomen of anders beperkt worden door de beoogde werking van de risicodelingsreserve.

Door de omvang van deze reserve te beperken, wordt de ex-ante herverdeling tussen generaties beperkt. In combinatie met het spreiden van rendementen over enkele jaren lijkt een beperkte reserve voldoende effectief te zijn om de kans op verlaging van ingegane pensioenuitkeringen te beperken, door enkel de uitkeringen in enig jaar aan te vullen en niet de persoonlijke pensioenvermogens. Een al te grote buffer is in de visie van sociale partners minder passend. Voor wat betreft de initiële buffer op het transitiemoment geldt dat deze in geval van uitdiensttreding niet kan worden meegenomen in geval van overdracht van het voor de deelnemer gereserveerde pensioenvermogen naar een andere pensioenuitvoerder; een aanzienlijk deel van de actieve deelnemers blijft relatief kort in dienst bij ING. Voor wat betreft de aanvulling van de buffer middels een afslag op de voor de pensioenuitkering gereserveerde pensioenvermogens van pensionerende deelnemers geldt dat een te grote afslag kan leiden tot ongewenste selectie-effecten (bij pensioneren) en de evenwichtigheid en toekomstbestendigheid van de reserve onder druk kan zetten.

Uitgangspunt van de nieuwe pensioenregeling is dat zowel de totale pensioenpremie als de beoogde pensioenambitie gelijk blijft; het evenwicht tussen pensioenpremie en pensioenambitie zullen sociale partners elke 5 jaar toetsen. Initieel is de pensioenpremie gelijk aan 31,40% van de pensioengrondslag, plus aanvullende premies voor arbeidsongeschiktheidspensioen.

Sociale partners hechten waarde aan een goede bescherming bij arbeidsongeschiktheid en overlijden. Ook in de nieuwe pensioenregeling zullen premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en nabestaandenpensioen dan ook een wezenlijk onderdeel vormen van de pensioenregeling. Het niveau van de risicodekking voor partnerpensioen bij overlijden vóór pensioneren van 40% van het pensioensalaris is zodanig vastgesteld dat alle medewerkers een goede bescherming genieten, ook wanneer zij nog maar kort in dienst zijn. De aanvullende risicodekking voor tijdelijk partnerpensioen blijft ongewijzigd. Merk voor de volledigheid op dat deze risicodekkingen bovenop het partnerpensioen komen dat tot het transitiemoment is opgebouwd

ICP is gevraagd om de nieuwe premierregeling uit te voeren alsmede de bestaande pensioenregeling voor tijdelijk partnerpensioen voort te zetten. Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de risicodekkingen voor partnerpensioen en wezenpensioen vormen eveneens onderdeel van de nieuwe regeling. Het arbeidsongeschiktheidspensioen blijft ongewijzigd en wordt momenteel uitgevoerd door Nationale-Nederlanden (dat wil zeggen buiten de pensioenfondsen).

Voor de fondsdeelnemers bij PFI geldt dat zij gemiddeld ouder zijn dan de deelnemers bij ICP, zeker wanneer wordt gewogen naar opgebouwd pensioen, en dat vaker sprake is van lange dienstverbanden. Er is nauwelijks sprake van waardeoverdracht vanuit PFI naar andere fondsen en de verwachting is ook niet dat dit in de toekomst zal veranderen. Daarbij kent PFI een historie waarbij niet alleen een hoge mate van nominale zekerheid maar ook een reëel perspectief centraal staat in het fondsbeleid. Voor de tot 2014 opgebouwde pensioenen die bij PFI zijn ondergebracht kiezen sociale partners daarom voor de solidaire premierregeling met een relatief grote buffer (solidariteitsreserve). Met een grotere solidariteitsreserve van 10% van het vermogen kunnen ook op langere termijn nominale dalingen van ingegane pensioenen sterk worden beperkt. De huidige financiële positie van het fonds biedt hiervoor voldoende ruimte. Een grotere reserve geeft het PFI-bestuur (conform haar verzoek) bovendien meer mogelijkheden om deze reserve te gebruiken voor aanvullende doelstellingen, zoals het laten meestijgen van ingegane pensioenen met onverwachte inflatie. Een grotere reserve past bij de goede financiële positie van PFI en de sterke ambities van het fondsbestuur om vanuit deze goede financiële positie een duurzaam reëel perspectief na te streven.

4.2 Basiselementen van de nieuwe pensioenregeling

De belangrijkste elementen van de nieuwe pensioenregeling zoals uit te voeren binnen ICP zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Basiselement		Invulling nieuwe pensioenregeling
1	Karakter pensioenregeling	Flexibele premieregeling
2	Pensioenpremie	<ul style="list-style-type: none"> • Totale premie 31,40% van de pensioengrondslag plus premies voor het arbeidsongeschiktheidspensioen • Geschatte netto premie-inleg voor ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen na pensioneren van circa 28%. • Werknemersbijdrage 7,15% van de pensioengrondslag
3	Pensioendoelstelling	Vanaf leeftijd 67 c.q. 68 een pensioen van 71% c.q. 75% van het gemiddelde pensioensalaris na 40 dienstjaren met volledige premie-inleg
4	Toetredingsleeftijd	18 jaar
5	Pensioenrichtleeftijd	67 jaar – te verhogen naar 68 jaar zodra de AOW-leeftijd boven de 67 jaar uitkomt.
6	Pensioensalaris	<ul style="list-style-type: none"> • Basissalaris inclusief vakantiegeld en 13e maand (Ploegentoeslag) • (Stand-by allowance)
7	Maximaal pensioensalaris	€ 137.800 (niveau 2024)
8	Franchise	€ 17.545 (niveau 2024)
9	Pensioengrondslag	Pensioensalaris -/- franchise
10	Partnerpensioen bij overlijden vóór pensioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Risicodekking partnerpensioen van 40% van het laatste pensioensalaris, plus tijdelijk partnerpensioen van € 19.080 (niveau 2024) per jaar totdat de partner de AOW-leeftijd bereikt. • Na uitdiensttreding wordt de risicodekking standaard voortgezet gedurende de periode van een WW/ZW-uitkering dan wel voor minimaal 3 maanden. • Mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting van de risicodekking na uitdiensttreding.
11	Partnerpensioen bij overlijden ná pensioneren	70% van het ouderdomspensioen
12	Wezenpensioen	15% van het laatste pensioensalaris (totaal gemaximeerd op 60% bij 4 of meer kinderen jonger dan 25 jaar)
13	Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	<ul style="list-style-type: none"> • Premievrije voortzetting pensioenpremie inclusief risicodekking bij overlijden • WIA-volgend 6-klassensysteem
14	Arbeitsongeschiktheidspensioen	Ongewijzigd – aanvulling van de IVA-uitkering tot 75% van het pensioensalaris. Momenteel uitgevoerd door NN.
15	Deelname aan de regeling	<ul style="list-style-type: none"> • Verplichte deelname • Vrijwillige voortzetting na uitdiensttreding is niet mogelijk (behoudens de risicodekking voor partnerpensioen)

4.3 Kaders en doelstellingen van de nieuwe pensioenregeling

Het pensioenfondsbestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van fondsbeleid. Sociale partners geven hierbij de volgende kaders en doelstellingen mee voor de nieuwe pensioenregeling:

- De ambitie is een zo hoog mogelijk pensioen, gegeven de beschikbare premie en het gewenste risico.
- In de uitkeringsfase zal de pensioenuitkering fluctueren. Sociale partners wensen de risicodelingsreserve (bij ICP) dan wel solidariteitsreserve (bij PFI) zo in te richten dat nominale dalingen van ingegane pensioenuitkeringen ten opzichte van het voorgaande jaar worden vermeden of beperkt. Sociale partners achten het voor de stabiliteit van de risicodelingsreserve c.q. solidariteitsreserve in ieder geval niet wenselijk als in enig jaar meer dan 50% van de reserve kan worden aangewend. Een lagere grens is ook mogelijk wanneer dit past binnen de gestelde transitiedoelstellingen en bijbehorende bandbreedtes; dit ter overweging aan het fondsbestuur. Sociale partners geven ter overweging aan het bestuur mee om bij het ontwerp van de vul- en uitdeelregels te beoordelen hoe om te gaan met pensioeningang gedurende het jaar. Voor de vulling van de risicodelingsreserve (bij ICP) pleiten sociale partners voor een afslag op het vermogen bij pensioneren; sociale partners denken aan een afslag van 3% (op vergelijkbare wijze toe te passen voor huidige gepensioneerden op het invaarmoment). Voor de vulling van de solidariteitsreserve (bij PFI) pleiten sociale partners voor een afslag op het overrendement van gepensioneerde deelnemers; nader in te vullen door het fondsbestuur.
- Het spreiden van financiële mee- en tegenvallers kan leiden tot verdere stabilisatie van ingegane pensioenuitkeringen. Anderzijds dienen behaalde rendementen niet onnodig te worden doorgeschoven. Hiertussen dient een balans te worden gevonden, waarbij sociale partners uitgaan van zeker niet meer dan 5 jaar spreiden.
- Sociale partners pleiten voor het inrichten van een collectieve uitkeringsfase. Een gelijke pensioenverhoging c.q. -verlaging voor alle ingegane pensioenen is beter uitlegbaar. Bovendien komt een collectieve uitkeringsfase de stabiliteit van de ingegane pensioenuitkeringen ten goede.
- Sociale partners hebben de voorkeur voor een projectierendement gelijk aan de renteterminstructuur van DNB.
- Sociale partners constateren dat bepaalde elementen van de pensioenuitvoering door PFI samenhangen met toekomstige pensioenopbouw. Dit betreft enerzijds het recht op premievrijstelling voor arbeidsongeschikte deelnemers bij PFI, en anderzijds het toekennen van pensioenvermogen aan deelnemers bij PFI gerelateerd aan wijzigingen in de premiesystematiek. Sociale partners roepen ICP en PFI op om gezamenlijk te onderzoeken in hoeverre er mogelijkheden zijn om operationele en communicatieve voordelen te bereiken door de uitvoering van dergelijke elementen over te dragen van PFI aan ICP.

Momenteel is een convenant van kracht tussen sociale partners en ICP waarin partijen hebben vastgelegd met elkaar in overleg te blijven over de doelstellingen, toeslagambitie en risicohouding die ten grondslag aan de pensioenovereenkomst, en hoe deze zich verhouden tot de doelstellingen, beleidsuitgangspunten, risicohouding en belangenafweging van het pensioenfonds. Sociale partners maken graag afspraken met ICP om dit overleg te bekrachtigen, en ten minste de volgende gespreksonderwerpen toe te voegen:

- De ontwikkeling van de risicodelingsreserve in samenhang met de doelstelling van de reserve en de uitdeelregels.
- De verhouding tussen de totale pensioenpremie en het gedeelte van deze premie dat resteert als spaarpremie voor ouderdomspensioen en partnerpensioen na pensioneren. Wanneer de spaarpremie (op basis van volledige premie-inleg) op enig moment lager wordt dan 27,0%, dan treden partijen in overleg om de verhouding tussen de spaarpremie en de hoogte van de risicodekkingen en de uitvoeringskosten te bespreken.
- De invulling van keuzevrijheid en keuzebegeleiding. Naast het algemene perspectief vragen sociale partners in het bijzonder aandacht voor twee specifieke thema's:
  - Voor de specifieke situatie waarin deelnemers aangeven een vaste in plaats van een variabele uitkering te overwegen, is de insteek dat niet alleen keuzebegeleiding maar ook financieel advies

wordt aangeboden. Indien nodig zal ING hiervoor aanvullend budget beschikbaar stellen. Het doel is onder meer om zo veel mogelijk te borgen dat de impact van inflatie op de waardevastheid van de pensioenuitkering voldoende op waarde wordt geschat.

- Sociale partners vragen het fonds om bijzondere aandacht voor deelnemers die mogelijk willen kiezen voor een vaste uitkering, met name op het transitiemoment. Het doel is om gezamenlijk te borgen dat deze groep voldoende wordt ondersteund. Hierbij kan worden gedacht aan een gezamenlijke marktinventarisatie.
- De nadere inrichting van de pensioenregeling in de context van operationele efficiëntie. Onderwerp van gesprek kan bijvoorbeeld zijn de exacte definitie van het pensioensalaris en hoe dit samenhangt met de operationele doelstelling om de administratie van deelnemersmutaties te automatiseren. Een toekomstbestendige pensioenadministratie met een lage foutgevoeligheid is in het belang van alle deelnemers, maar complexe elementen hebben vaak ook een doel. Partijen nemen de tijd om hierin zorgvuldige afwegingen te maken.

4.4 Flexibele mogelijkheden van de nieuwe pensioenregeling

Sociale partners streven ernaar om deelnemers de volgende mogelijkheden te bieden om hun pensioen aan te passen aan hun individuele situatie:

Flexibel element	Invulling nieuwe pensioenregeling
Uitkeringen: vaste/variabele uitkering	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: variabele uitkering • In de flexibele premiereregeling (bij ICP): vaste uitkering mogelijk
Uitkeringen: type pensioenuitkering	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: nabestaandenpensioen 70% van ouderdomspensioen bij pensioneren • Uitrust ouderdomspensioen in partnerpensioen of andersom mogelijk
Uitkeringen: vorm pensioenuitkering	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: gelijkmatig uitkeringspatroon • Hoog-laag of laag-hoog constructie mogelijk
Uitkeringen: pensioenleeftijd	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard (bij ICP): 67 jaar, aan te passen naar 68 jaar wanneer de AOW-leeftijd hoger wordt dan 67 jaar. Bij PFI: standaard 65 jaar. • Vervroegde pensioeningang is mogelijk. • Uitgestelde pensioeningang is mogelijk waarbij (tijdens dienstverband) de risicodekking nabestaandenpensioen doorloopt
Uitkeringen: 10% eenmalig	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: volledig pensioenkapitaal aangewend voor pensioen • Optie om maximaal 10% van kapitaal ineens te laten uitkeren (ter bespreking afhankelijk van wettelijke ontwikkelingen)
Beleggingen: risicoprofiel	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: leeftijdsafhankelijk profiel o.b.v. collectief optimum • In de flexibele premiereregeling (bij ICP): opties voor één offensiever en één defensiever profiel
Beleggingen: ESG-profiel	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: profiel in lijn met ING-visie op ESG • In de flexibele premiereregeling (bij ICP): opties voor één afwijkend ESG-profiel, afgeleid van de voorkeuren van de verschillende groepen deelnemers, waarover sociale partners met het fonds in gesprek willen blijven
Budget: bijdrage WG/WN	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard: volledige premie aan te wenden binnen pensioenregeling • Mogelijk om eigen bijdrage in een jaar geheel of gedeeltelijk in salaris uit te laten keren (niet automatisch doorlopend in het jaar erop) • Mogelijkheid om eigen bijdrage te verhogen tot het niveau van de fiscaal maximale spaarpremie

5 Opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten

5.1 Wettelijk kader rondom “invaren”

Op basis van het standaard invaarpad zoals beschreven in de Wtp worden opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten bij pensioenfondsen middels een interne collectieve waardeoverdracht aangewend overeenkomstig de nieuwe pensioenovereenkomst (“invaren”), tenzij dit leidt tot onevenredig ongunstige uitkomsten voor een groep belanghebbenden. Sociale partners bepalen samen of zij dit standaard invaarpad willen volgen, waarna formeel de werkgever een verzoek tot invaren aan een pensioenfonds kan doen. Een pensioenfonds besluit vervolgens in beginsel tot invaren, tenzij het fonds concludeert dat dit onevenwichtig, onuitvoerbaar of in strijd met de wet is.

De wetgever benoemt meerdere redenen om invaren als standaard te hanteren. Het bij elkaar houden van oude en nieuwe pensioenen is inzichtelijker voor deelnemers, en zorgt voor een effectievere collectieve risicodeling en efficiënter pensioenbeheer. Invaren kan bovendien bijdragen aan de evenwichtigheid van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel als geheel, omdat het additionele mogelijkheden biedt (bijvoorbeeld via gerichte vermogenstoedeling) om onevenredige nadelen voor bepaalde groepen te beperken. Sociale partners hebben de primaire wettelijke verantwoordelijkheid voor de evenwichtigheid van de transitie als geheel, hetgeen betekent dat de afschaffing van de doorsneesystematiek, het wijzigen van de pensioenregeling, het invaren en afspraken over eventuele compensatie gezamenlijk dienen te worden beoordeeld. De pensioenfondsen hebben vervolgens een zelfstandige verantwoordelijkheid in het kader van evenwichtige belangenafweging.

Zowel ouderdomspensioen als nabestaandenpensioen wordt ingevaren in de nieuwe pensioenregeling. Merk hierbij wel op dat via overgangsrecht is geregeld dat een partner aanspraak houdt op partnerpensioen dat tot het transitiemoment is opgebouwd.

5.2 Overwegingen in de specifieke situatie bij ING

De pensioenen opgebouwd vóór 2014 zijn ondergebracht bij PFI, en de pensioenen vanaf 2014 bij ICP. Voor beide pensioenfondsen dient een separate afweging te worden gemaakt om al dan niet in te varen. Bij PFI geldt bovendien dat de sociale partners bij ING en NN bij voorkeur gezamenlijk een dergelijke afweging dienen te maken, omdat ook de bij NN vóór 2014 opgebouwde pensioenen bij PFI zijn ondergebracht. De specifieke omstandigheden bij ING maken dan ook dat niet alle overwegingen die de wetgever ertoe hebben gebracht om te kiezen voor wel invaren als standaard evenzeer van toepassing zijn.

Door het bij elkaar houden van oude en nieuwe pensioenen wordt een groter collectief gecreëerd voor risicodeling. Dit voordeel van invaren is bij ICP gereduceerd, omdat enkel de vanaf 2014 opgebouwde pensioenen bij ICP zijn ondergebracht. Daarentegen is de positieve impact van invaren op de toekomstbestendigheid van de pensioenuitvoering groter: wanneer niet wordt ingevaren, blijft de schaal van het financiële geheel dat in het oude pensioenstelsel achterblijft beperkt. Op korte termijn zou de schaal van de nieuwe regeling daarnaast dusdanig beperkt zijn, dat deze minder efficiënt zelfstandig binnen het fonds kan worden uitgevoerd. Alles overwegende zien sociale partners geen aanleiding om af te wijken van het standaard invaarpad, en vragen zij aan het bestuur van ICP om de opgebouwde pensioenen in te varen in de nieuwe pensioenregeling.

Door de discontinuïteit in de pensioenuitvoering in 2014 is geen sprake van risicodeling tussen de bij PFI ondergebrachte pensioenen en nieuwe pensioenopbouw. Ook zonder invaren zal geen situatie ontstaan waarbij door PFI meerdere pensioenregelingen naast elkaar dienen te worden uitgevoerd. Aangezien het karakter van de nieuwe pensioenopbouw bij ING en NN verschilt, zal het karakter van de pensioenen bij PFI hier in elk geval deels van afwijken. De belangrijkste reden dat sociale partners desalniettemin de voorkeur hebben om ook de pensioenen bij PFI in te varen, is dat het nieuwe pensioenstelsel additionele mogelijkheden kent om de pensioenen meer en eerder te verhogen. Inherent aan de fiscale beperkingen in het oude pensioenstelsel is dat er een reëel risico is dat de riante financiële situatie bij PFI uiteindelijk niet volledig aan de deelnemers ten gunste kan komen. Sociale partners sluiten zich aan bij het oordeel van het bestuur van PFI dat dit risico grotendeels kan worden weggenomen door in het nieuwe pensioenstelsel in te varen. Alles overwegende stellen sociale partners bij ING en NN dan ook een gelijklopende “nieuwe” pensioenregeling vast voor wat betreft pensioenopbouw vóór 2014, en vragen het bestuur van PFI om in te varen naar deze “nieuwe” regeling. Dit betreft een solidaire premierregeling met een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar. In deze “nieuwe” regeling vindt geen nieuwe pensioenopbouw plaats.

Als onderdeel van de afspraken met PFI per eind 2023 over de harmonisatie van de toeslagverlening (die in plaats zijn gekomen van eerdere afspraken over toeslagverlening uit 2014) is vastgelegd dat de oorspronkelijke bestemming van de bestemmingsreserve bij PFI is vervallen, en dat sociale partners gedurende de pensioentransitie een nieuwe bestemming vaststellen voor het ING-deel hiervan. Het uitgangspunt van sociale partners hierbij is om een bestemming te kiezen die bijdraagt aan de evenwichtigheid van de transitie als geheel.

Sociale partners overwegen dat de grootste complexiteit bij het realiseren van een evenwichtige transitie gelegen is in het mitigeren van nadeel als gevolg van de afschaffing van de doorsneesystematiek. Dit dient op werkgeversniveau te worden beoordeeld, maar de oplossing dient ook recht te doen aan de situatie bij de afzonderlijke fondsen. Hoewel PFI een gesloten fonds is, vinden sociale partners het redelijk om ook PFI hierin te betrekken. Immers, voor actieve medewerkers bij PFI die nadeel dreigen te ondervinden door het afschaffen van de doorsneesystematiek geldt weliswaar dat hun toekomstige pensioenopbouw niet bij PFI maar bij ICP plaatsvindt, maar deze deelnemers hebben in het verleden wel relatief bovengemiddeld bijgedragen aan de PFI-buffers: vanwege diezelfde doorsneesystematiek is meer premie voor hen afgedragen dan de actuariële waarde van hun pensioenopbouw. Vanuit dat perspectief achten sociale partners het minder evenwichtig als de volledige mitigatie van de afschaffing van de doorsneesystematiek ten laste zou gaan van niet-actieve deelnemers in ICP. Tegelijkertijd brengt verdeling van fondsbuffers bij PFI (anders dan bij ICP) voor dit specifieke doeleinde lastige evenwichtigheidsvraagstukken met zich mee, bijvoorbeeld ten aanzien van verschillen tussen ING en NN. Daarom hebben sociale partners uiteindelijk besloten om bij PFI geen reguliere buffers te betrekken in de afschaffing van de doorsneesystematiek, maar uitsluitend het ING-deel van de bestemmingsreserve. Deze wordt tijdens de transitie toegevoegd aan de pensioenvermogens van ING-werknemers die in PFI deelnemen, waarbij de verdeling binnen deze groep primair wordt bepaald door de effecten van de afschaffing van de doorsneesystematiek (zie het desbetreffende hoofdstuk). Het eventuele restant wordt (binnen dezelfde groep) verdeeld naar rato van de (geslachtsneutrale) voorziening pensioenverplichtingen op het transitiemoment.

De bestemmingsreserve had op grond van de harmonisatieafspraken met PFI per eind 2023 nog geen nieuwe bestemming, en wordt middels de nieuwe bestemming toebedeeld aan de primaire doelgroep conform de oorspronkelijke afspraken over de bestemmingsreserve uit 2014. Tegelijkertijd wordt zo voorkomen dat de compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek ten laste gaat van de buffers van PFI en worden de buffers van ICP in veel mindere mate belast. Alles overwegende achten sociale partners dit de meest evenwichtige oplossing binnen de pensioentransitie als geheel.

5.3 Invaarmethode

Bij invaren worden bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten omgerekend naar pensioenvermogens. In beginsel maakt een pensioenfonds hierbij gebruik van de standaardmethode, tenzij de alternatieve vba-methode beter past bij de bijzondere kenmerken van de pensioenregeling en het pensioenfonds. De spreidingstermijn waarmee tekorten of overschotten bij toepassing van de standaardmethode middels de standaardregel worden toegedeeld is in beginsel gelijk aan tien jaar, tenzij dit tot een onevenredig nadeel zou leiden ten opzichte van een afwijkende spreidingstermijn.

Het bestuur van het pensioenfonds bepaalt de invaarmethode. Sociale partners hebben begrepen dat zowel het bestuur van ICP als het bestuur van PFI voornemens zijn om in geval van invaren de standaardmethode te hanteren. Tegelijkertijd hebben sociale partners de wettelijke verantwoordelijkheid om alleen een inwaarverzoek te doen als dit niet onevenredig ongunstig is voor bepaalde groepen belanghebbenden. Sociale partners hebben derhalve onderzocht wat de effecten zijn van het toepassen van de standaardmethode.

ICP is een relatief jong fonds waardoor de pensioenverplichtingen gemiddeld een lange looptijd hebben. Dit roept de vraag op of een spreidingstermijn van tien jaar voor het toedelen van tekorten of overschotten het meest passend is. Anderzijds is de dekkinggraad van ICP niet dusdanig hoog dat een langere spreidingstermijn tot een geheel andere toedeling zou leiden. Bovendien dient de evenwichtigheid van de transitie als geheel te worden beschouwd. Afgaand op de transitie-effecten die in dit transitieplan zijn vastgesteld, zien sociale partners geen aanleiding om af te wijken van de standaard spreidingstermijn: naar het oordeel van sociale partners is een evenwichtige transitie mogelijk binnen deze wettelijke standaardtermijn. Sociale partners verzoeken het bestuur van ICP dan ook om bij het invaren de standaardmethode te hanteren met de standaard spreidingstermijn van 10 jaar bij toepassing van de standaardregel.

Sociale partners hebben begrepen dat het bestuur van ICP nog onderzoekt of de evenwichtigheid van de transitie verder kan worden verbeterd door ofwel de uitkomsten van de standaardregel aan te passen (conform artikel 150n lid 6 van de Pensioenwet) ofwel de vba-methode in plaats van de standaardmethode toe te passen (conform artikel 150n lid 2 van de Pensioenwet). Specifiek heeft het fonds aangegeven mogelijk een andere verhouding tussen reguliere toeslagen, inhaaltoeslagen en reparatie van opbouwkortingen te willen realiseren bij aanwending van het fondsvermogen op het moment van invaren. Dit kan leiden tot een andere verdeling van fondsvermogen tussen en binnen leeftijdscohorten op het transitiemoment. Ten behoeve van de compleetheit van de besluitvorming stellen sociale partners vast dat een dergelijke afwijking past binnen de evenwichtigheidsbeoordeling in dit transitieplan, mits de inclusieve marktwaarde van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten voor iedere fondsdeelnemer na de transitie minimaal gelijk is aan voor de transitie.

De financiële positie van PFI is (op het moment van opstellen van dit transitieplan) dusdanig gunstig dat de fiscale begrenzings in het oude pensioenstelsel materiële beperkingen inhouden voor het toekennen van het pensioenvermogen aan de deelnemers. Zelfs zonder de vereisten omtrent de toekomstbestendigheid van toeslagverlening zouden de bestaande buffers bij normale inflatieniveau's naar alle waarschijnlijkheid niet binnen tien jaar kunnen worden uitgedeeld. Deze buffers zorgen voor een grote zekerheid dat de bestaande pensioenen ook op langere termijn jaarlijks verhoogd kunnen worden. Sociale partners wegen de waarde van deze zekerheid mee bij hun oordeel of een verzoek tot invaren al dan niet zou leiden tot een onevenwichtig nadeel voor bepaalde groepen, gebruik makend van de kwantitatieve maatstaven en bijbehorende bandbreedtes zoals vastgesteld in dit transitieplan. Afgaand op de analyses van de transitie-effecten zoals uitgevoerd gedurende het vormgevingsproces van de transitie concluderen sociale partners dat de evenwichtigheid van invaren van de pensioenen bij PFI via de standaardmethode alleen voldoende geborgd is wanneer bij toepassing van de standaardregel een spreidingstermijn wordt gehanteerd die aanzienlijk langer is dan tien jaar. Daarom verzoeken sociale partners het bestuur van PFI om bij het invaren de standaardmethode te hanteren met een spreidingstermijn van 20 jaar bij toepassing van de standaardregel.

6 Gemaakte afspraken over compensatie

6.1 Achtergrond compensatie

De overstap naar een premieregeling met een leeftijdsonafhankelijke premie kan er (in gangbare marktomstandigheden) toe leiden, dat actieve deelnemers minder pensioen zullen opbouwen dan bij het voortzetten van de doorsneesystematiek het geval zou zijn geweest. Sociale partners hebben de opdracht om de impact hiervan te beoordelen, en te onderzoeken of compensatie benodigd is. Het is mogelijk dat negatieve effecten van de afschaffing van de doorsneesystematiek worden opgeheven door positieve effecten in de nieuwe regeling, bijvoorbeeld door andere verdeelregels. Sociale partners nemen deze effecten mee in hun beoordeling: uiteindelijk dient de transitie als geheel evenwichtig te zijn.

De wetgever heeft in de memorie van toelichting bij de gewijzigde pensioenwetgeving de intentie benoemd dat actieve deelnemers die nadeel ondervinden van afschaffing van de doorsneesystematiek hiervoor adequaat en kostenneutraal zullen worden gecompenseerd, en biedt hiertoe verschillende mogelijkheden. Bij het invaren volgens de standaardmethode kan vóór toepassing van de standaardregel een deel van het fondsvermogen specifiek worden aangewezen ter financiering van eventueel benodigde compensatie. Bij een voldoende hoge dekkingsgraad wordt bovendien een generieke mogelijkheid geboden om ná toepassing van de standaardregel in zekere mate af te wijken van de uitkomsten als dit leidt tot een evenwichtiger transitie. Ook wordt tijdelijk extra fiscale ruimte geboden voor compensatiepremies.

6.2 Specifieke overwegingen bij ING

De impact van de afschaffing van de doorsneesystematiek en eventuele compensatie hiervoor voor actieve deelnemers dienen te worden vastgesteld per leeftijdscohort. Bij ING brengt dit specifieke uitdagingen met zich mee.

In het bijzonder hebben werknemers die vóór 2014 reeds in dienst waren ING-pensioen opgebouwd bij zowel PFI als ICP, terwijl werknemers die vanaf 2014 in dienst zijn gekomen alleen ING-pensioen bij ICP opgebouwd hebben. Hierdoor kunnen potentieel binnen eenzelfde leeftijdscohort grote verschillen ontstaan: van een compensatieregeling bij PFI profiteren niet alle werknemers mee. Anderzijds betekent de scheiding tussen PFI en ICP dat geen sprake is van één collectief pensioenvermogen, wat zorgt voor extra complexiteit bij toepassing van de wettelijke mogelijkheid tot compensatie vanuit fondsvermogen: in welke mate worden de verschillende vermogens aangewend zodat dit zowel op totaalniveau als voor de verschillende fondsen afzonderlijk evenwichtig is.

Gegeven deze complexiteit kiezen sociale partners ervoor de compensatie dusdanig vorm te geven dat deze zo veel mogelijk collectief kan worden gedragen, waarbij prioriteit wordt gegeven aan de belangen van de fondsdeelnemers op het transitiemoment (en minder aan actieve deelnemers die na het transitiemoment in dienst treden bij ING). Sociale partners geven daarom de voorkeur aan het eenmalig toekennen van extra pensioenvermogen. Het inrichten van een compensatiedepot of het toepassen van compensatiepremies wordt door sociale partners als minder passend gezien, omdat dan ook aanvullingen zouden worden gedaan aan toekomstige medewerkers van ING; het toepassen van compensatiepremies zou bovendien betekenen dat slechts een deelgroep de compensatie draagt. Bij het eenmalig toekennen van extra pensioenvermogen wordt per leeftijdscohort een eenmalige compensatiehoogte vastgesteld uitgedrukt als percentage van de pensioengrondslag. Dit extra pensioenvermogen kan in de meeste omstandigheden uit het collectieve vermogen worden gefinancierd, zoals verder uitgewerkt in de desbetreffende paragraaf.

6.3 Evenwichtigheid van compensatie binnen de gehele transitie

Voor het vaststellen van de hoogte van de compensatie hebben sociale partners het volgende proces gevolgd:

1. Inschatten van de negatieve gevolgen van de afschaffing van de doorsneesystematiek via meerdere deterministische analyses met verschillende uitgangspunten.
2. Toetsen of de hierop gebaseerde compensatieregeling bijdraagt aan een evenwichtiger transitie als geheel via stochastische analyses op basis van de wettelijk voorgeschreven maatstaven.

Uitgangspunt binnen de Wtp is dat adequate en kostenneutrale compensatie wordt gerealiseerd binnen een transitie die als geheel evenwichtig is. Deze verschillende aspecten dienen tegen elkaar te worden afgewogen. Wanneer bijvoorbeeld een groter deel van het pensioenfondsvermogen bij invaren wordt gebruikt voor compensatie, resteert minder vermogen voor andere doeleinden in de transitie. Ten behoeve van deze evenwichtigheidsafweging hebben sociale partners verschillende varianten doorgerekend voor mogelijke vaststelling van de compensatie.

Het vaststellen van adequate compensatie voor de verwachte achteruitgang van toekomstige pensioenopbouw binnen een leeftijdscohort zal op aannames gebaseerd zijn, en derhalve wel voor iedereen gelijk maar achteraf niet voor iedereen in gelijke mate compenserend. Sommige verschillen binnen een cohort actieve deelnemers zijn vooraf bekend (bijvoorbeeld de datum van indiensttreding), andere verschillen niet (bijvoorbeeld de datum van uitdiensttreding, die immers in de toekomst ligt). Naast adequate compensatie gebaseerd op verwachtingen per leeftijdscohort streven sociale partners ook naar het voorkomen van onevenredig nadeel voor deelgroepen. Omdat wettelijk is voorgeschreven dat compensatie gelijk is voor alle actieve deelnemers binnen een leeftijdscohort, kan dit betekenen dat andere deelgroepen in een leeftijdscohort overmatig worden gecompenseerd. De evenwichtigheid hiervan kan onder meer afhangen van het beschikbare fondsvermogen op het moment van transitie – dit bepaalt immers in hoeverre andere transitiedoelen onder druk komen te staan wanneer ruimere compensatie wordt gefinancierd uit fondsvermogen. In het desbetreffende hoofdstuk hebben sociale partners hiertoe voorrangregels voor de verschillende transitiedoelen uitgewerkt.

6.4 Hoogte van de compensatie

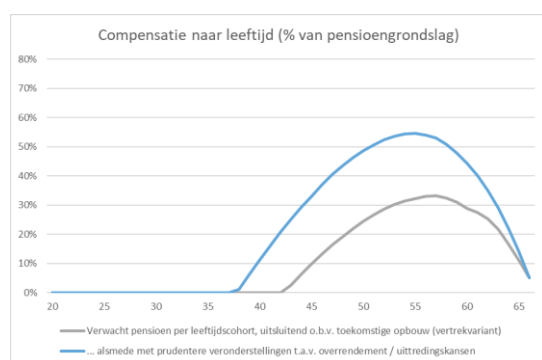
Als vertrekpunt voor het vaststellen van de doelgroep en de hoogte van de compensatie is de fictieve situatie beschouwd waarin de leeftijdsafhankelijke actuariële spaarpremie zoals benodigd voor de huidige pensioenopbouw wordt vergeleken met een vlakke spaarpremie die collectief even hoog is. Het verschil in de waarde van deze toekomstige premies is dan een maat voor de impact van het afschaffen van de doorsneesystematiek. Voor deze inschatting zijn leeftijdsafhankelijke ING-specifieke uitredingskansen en carrièreontwikkeling verondersteld. Rendementsverschillen in de fase vóór pensioneren, samenhangend met de overgang naar een nieuw (leeftijdsafhankelijk) beleggingsbeleid in het nieuwe stelsel, zijn ingerekend op basis van een overrendement van 3,0% op zakelijke waarden. De rendementsveronderstelling werkt zowel door in de spaarpremies die gedurende de opbouwfase worden ingelegd als in het pensioenvermogen dat op het transitiemoment als eenmalige compensatie wordt toegewezen. Sociale partners kiezen ervoor om bij vaststelling van de compensatie geen rendementsverschillen over in te varen pensioenvermogens van actieve deelnemers bij ICP en PFI mee te wegen; dergelijke rendementsverschillen zullen op vergelijkbare wijze van toepassing zijn op in te varen vermogens van niet-actieve deelnemers.

In de vertrekvariant worden voor de meeste actieve deelnemers impliciet hogere rendementen verondersteld in het nieuwe pensioenstelsel. Minder focus op het opbouwen van buffers in samenhang met het leeftijdsafhankelijk toedelen van rendementen kunnen leiden tot deze door de wetgever beoogde meerwaarde van het nieuwe stelsel. Tegelijkertijd geldt in algemene zin dat beleggingsrisico's ook negatief kunnen uitpakken – een hogere rendementsverwachting heeft vaak ook een prijs.

Een andere veronderstelling die kan leiden tot aanzienlijke verschillen binnen een leeftijdscohort betreft het hanteren van uittredingskansen. Dit vergroot de doelgerichtheid van de compensatie aanzienlijk, maar hierdoor kan op individueel niveau achteraf mogelijk wel achteruitgang ontstaan voor actieve deelnemers die binnen een leeftijdscohort langer in dienst blijven dan op voorhand verwacht. Dit kan in het bijzonder relevant zijn voor werknemers die meer richting de pensioenleeftijd gaan: werknemers die hun pensioenopbouw harder nodig hebben zullen vaker tot de pensioenrichtleeftijd blijven doorwerken.

Sociale partners hebben daarom ook een compensatievariant uitgewerkt waarin prudentere veronderstellingen ten aanzien van rendementverwachtingen en / of uittredingskansen worden verondersteld. Het niet meewegen van uittredingskansen, ofwel het niet meewegen van rendementverschillen in combinatie met het hanteren van lagere uittredingskansen (geen uitdiensttreding vanaf de leeftijd van 60 jaar tot de pensioenrichtleeftijd alsmede gehalveerde uittredingskansen vanaf de leeftijd van 50 jaar), leidt tot vergelijkbare uitkomsten.

Dit leidt tot de volgende leeftijdsafhankelijk eenmalige compensatie uitgedrukt als percentage van de pensioengrondslag:

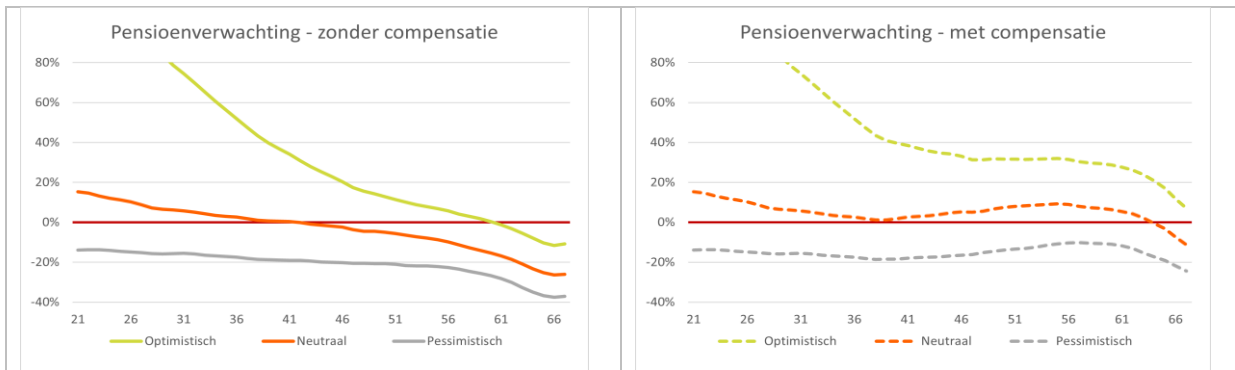
Bij de huidige financiële en economische omstandigheden is de verwachting dat deze varianten haalbaar zijn, maar dit zal uiteindelijk afhankelijk zijn van de situatie op het transitiemoment. Dit is verder uitgewerkt in de paragraaf over de financiering van de compensatie.

6.5 Toetsing compensatie op basis van pensioenverwachting en nettoprofijs

Ter toetsing is de resulterende compensatie beoordeeld aan de hand van de wettelijke maatstaven pensioenverwachting en nettoprofijs. Merk hierbij wel op dat een rechtstreekse vergelijking lastig blijft. In de wettelijke maatstaf voor pensioenverwachting wordt bijvoorbeeld verondersteld dat alle medewerkers tot hun pensioen bij ING blijven, terwijl in de wettelijke maatstaf voor nettoprofijs wordt gewerkt met verwachte uittredingskansen. Bovendien zit er een grote volatiliteit in de uitkomsten op basis van de wettelijk voorgeschreven scenariosets, nu deze elk kwartaal verschillen. Nochtans bieden de uitkomsten van de wettelijke maatstaven wel aanvullende informatie in de evenwichtigheidsbeoordeling.

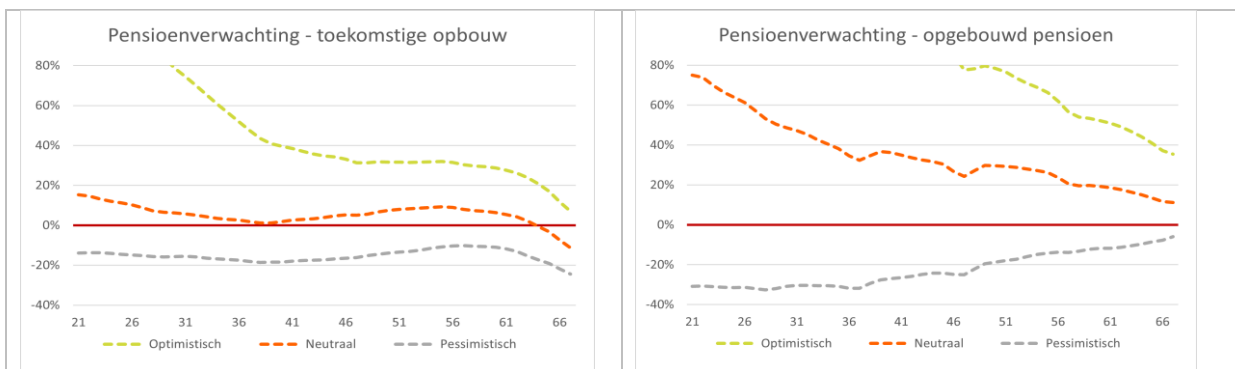
Voor een gedegen inzicht in de mogelijke impact van de vastgestelde compensatie hebben sociale partners de pensioenverwachting niet alleen beoordeeld op basis van een neutraal scenario, maar ook gekeken naar een optimistisch en een pessimistisch scenario, om zo een indruk te krijgen van de spreiding van mogelijke uitkomsten. In de grafieken hieronder wordt de impact getoond op de toekomstige pensioenopbouw:

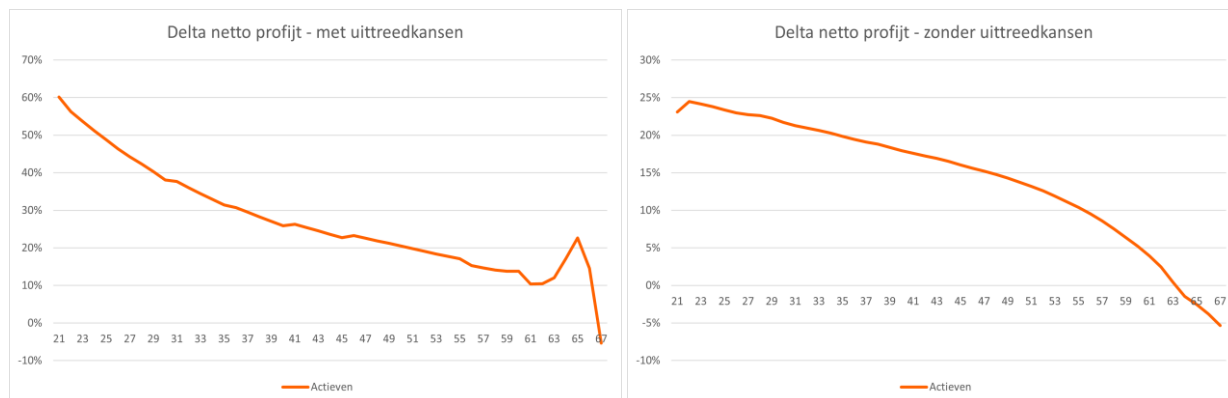

Dit bevestigt het beeld dat de compensatie tamelijk doelgericht een potentieel nadeel van de transitie voor de doelgroep weet te mitigeren: Voor de toekomstige pensioenopbouw van de oudste deelnemers lijkt de resterende impact op de pensioenverwachting ook na compensatie nog licht negatief. Dit hangt samen met specifieke kenmerken van de gehanteerde DNB-scenariosets, met name door de aanzienlijke rentedaling die daarin op de zeer korte termijn wordt verondersteld. Sociale partners zien hierin geen reden om de gekozen compensatiemethodiek bij te stellen, ook aangezien voor deze leeftijdscohorten de impact van de transitie op het reeds opgebouwde pensioen veel zwaarder zal wegen, en deze impact overwegend positief lijkt.

De totale impact is zowel afhankelijk van de impact op toekomstige pensioenopbouw als van de impact op reeds opgebouwd pensioen. Het aanwenden van een deel van het pensioenvermogen voor het voorkomen van nadeel ten aanzien van de toekomstige pensioenopbouw brengt met zich mee dat dit deel van het pensioenvermogen niet beschikbaar is voor het verhogen van reeds opgebouwd pensioen. De daadwerkelijke impact voor de individuele deelnemer hangt af van de verhouding hiertussen, variërend van een deelnemer die net is toegetreten tot de pensioenregeling (alleen maar toekomstige pensioenopbouw, geen opgebouwd pensioen) tot een deelnemer die niet meer bij ING in dienst is (alleen maar opgebouwd pensioen, geen toekomstige pensioenopbouw). Ook na toepassen van de vastgestelde compensatie lijkt de impact van de transitie op de pensioenverwachting gunstiger voor reeds opgebouwd pensioen dan voor toekomstige pensioenopbouw:

Naast de effecten op de pensioenverwachting is ook gekeken naar het nettoprofijtverschil van de overgang naar de Wtp. Hieronder is de impact van de transitie op de toekomstige pensioenopbouw weergegeven:

De nettoprofijtuitkomsten laten een ander beeld zien dan wanneer naar pensioenverwachting wordt gekeken: ook zonder compensatie is er een positief nettoprofijt te zien. Ten dele wordt dit verklaard doordat in de voorgeschreven rekenmethode voor de pensioenverwachting wordt verondersteld dat werknemers tot pensioneren in dienst blijven bij ING, terwijl in de nettoprofijtuitkomsten uit wordt gegaan van de beste schatter voor tussentijdse uittreedkansen op basis van de waargenomen demografische ontwikkelingen in het werknemersbestand van ING. Het streefniveau voor de compensatie sluit in die zin beter aan bij de assumpties voor de berekening van de pensioenverwachting. Desalniettemin blijft ook wanneer wordt gerekend zonder tussentijdse uittredingskansen voor veel cohorten een positief nettoprofijt te zien, ook voor cohorten waarbij de pensioenverwachting in het mediane scenario (en derhalve in meer dan de helft van de scenario's) slechter uitvalt. Sociale partners hebben nader besproken of zij hierin aanleiding zien om de compensatieniveau's te herzien.

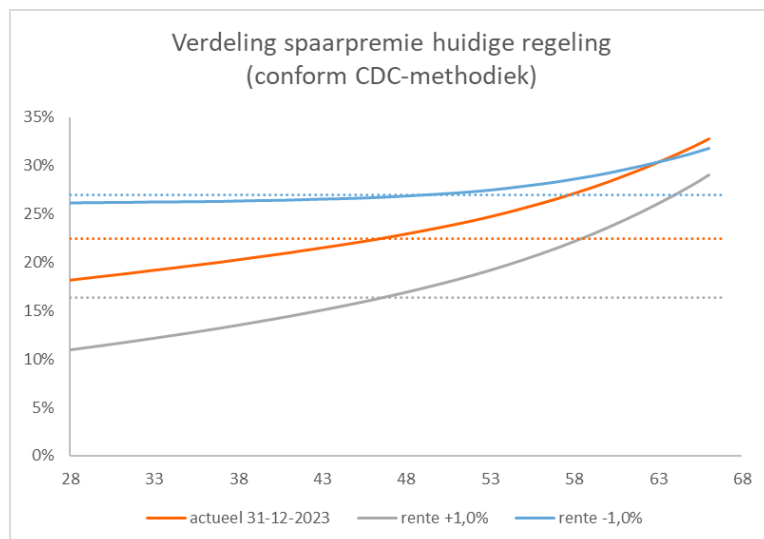
Uiteindelijk hebben sociale partners besloten om de aangebrachte prioritering voor de verschillende kwantitatieve beoordelingscriteria voor de transitie aan te houden (zie het desbetreffende hoofdstuk). Dit betekent dat sociale partners het perspectief op basis van scenario-uitkomsten zwaarder mee laten wegen dan het perspectief op basis van nettoprofijteffecten. De compensatie draagt eraan bij om een negatieve impact op de pensioenverwachting ten aanzien van de toekomstige pensioenopbouw te beperken of te voorkomen, terwijl de impact van de transitie op de pensioenverwachting ten aanzien van opgebouwde pensioenen positief blijft. De impact van de transitie op de pensioenverwachting in totaal zal daarmee naar alle waarschijnlijkheid significant meer deelnemers positief uitvallen. Alles overwegende oordelen sociale partners dat de voorgestelde compensatie de evenwichtigheid van de transitie ten goede komt.

6.6 Financieringsplan compensatie

De compensatie wordt in beginsel gefinancierd vanuit bestaand pensioenvermogen op moment van invaren. Dit sluit beter aan bij de gewenste vormgeving van de compensatie dan wanneer hiervoor een deel van de jaarlijkse premie zou worden gebruikt. Bovendien biedt dit de mogelijkheid om ook de bestemmingsreserve bij PFI voor compensatiedoeleinden aan te wenden. Sociale partners zijn van mening dat dit de evenwichtigheid ten goede komt: aangezien deze bestemmingsreserve momenteel geen bestemming heeft, kan de aanwending ervan ervoor zorgen dat compensatiefinanciering minder ten koste gaat van andere transitiedoelen.

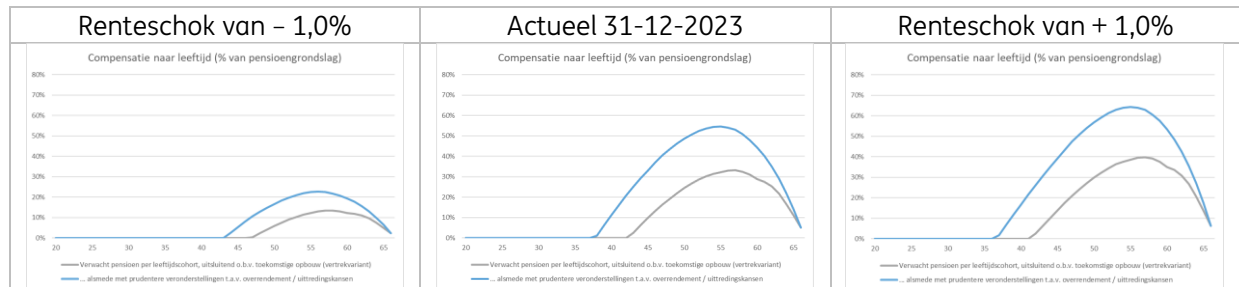
Bij de transitie ontvangt elke ING-medewerker binnen een leeftijdscohort eenmalig dezelfde compensatie (een percentage van de pensioengrondslag). Het compensatiebedrag wordt toegevoegd aan het persoonlijk pensioenkapitaal van de betreffende ING-medewerker in de nieuwe pensioenregeling. Voor medewerkers die deelnemer zijn bij PFI, wordt deze compensatie zoveel mogelijk vormgegeven door het eenmalig toekennen van extra pensioenvermogen vanuit de bestemmingsreserve. De resterende compensatiebedragen (primair voor medewerkers die geen deelnemer zijn bij PFI) worden zo veel mogelijk gefinancierd door het eenmalig toekennen van extra pensioenvermogen als onderdeel van het invaren bij het ICP.

Het leeftijdsafhankelijke niveau van de compensatie en de mate waarin deze kan worden toegekend is afhankelijk van de financiële en economische omstandigheden ten tijde van de transitie. Het nadeel van de afschaffing van de doorsneesystematiek hangt samen met hoe de jaarlijkse pensioenpremies naar leeftijdscohort worden verdeeld, hetgeen afhankelijk is van de rentestand. In de huidige regeling is een vaste totaalpremie afgesproken, maar de verhouding tussen de verschillende onderdelen (spaarpremie, risicodekkingen, buffervorming) staat niet op voorhand vast. Bij een hogere rente is een lagere spaarpremie benodigd om toekomstige pensioenuitkeringen te bekostigen. Voor jongere werknemers is dit effect sterker dan voor oudere werknemer, omdat bij jongeren de periode tussen premie-inleg en pensioenuitkering langer is. In onderstaande grafiek wordt de uitwerking van deze effecten op de leeftijdsafhankelijke spaarpremie visueel weergegeven (waarbij de stippellijn de gemiddelde spaarpremie laat zien):

Bij een hogere rente is een lagere spaarpremie op totaalniveau te zien, en grotere verschillen tussen jongere en oudere leeftijdscohorten. Een groter deel van de totale vaste CDC-premie is dan beschikbaar voor buffervorming. Bij een lagere rente is dit andersom. Hierbij is verondersteld dat de totale spaarpremie niet boven de 27% uitkomt, om er zo rekening mee te houden dat een deel van de vaste CDC-premie altijd beschikbaar dient te blijven voor risicopremies en de solvabiliteitseisen die door ICP worden gesteld.

Sociale partners kiezen ervoor om een actuele rentestand te gebruiken in de transitie, op basis van een peildatum kort voor het daadwerkelijke transitiemoment. In overleg met de betrokken pensioenfondsen zal worden onderzocht welke periode tussen peildatum en transitiedatum operationeel haalbaar is. Op basis van de renteontwikkeling tussen eind 2023 en de peildatum wordt het niveau behorend bij de verschillende compensatievarianten vastgesteld (op basis van de vaste rente behorend bij de kasstroom van de pensioenopbouw in combinatie met de rentetermijnstructuur van DNB):

Bij een renteschok van -1,5% ten opzichte van het niveau van eind 2023 wordt het niveau van de compensatievarianten op nihil gesteld, omdat de verdeling van de jaarlijkse pensioenpremies naar leeftijdscategorie bij een dergelijke lage rentestand nauwelijks wijzigt door de transitie. Bij renteschokken tussen de -1,5% en +1,0% wordt het niveau van de compensatievarianten vastgesteld door lineaire interpolatie tussen de berekende rentevarianten (-1,5% / -1,0% / 0,0% / +1,0%). Bij renteschokken lager dan -1,5% of hoger dan +1,0% wordt het niveau behorend bij -1,5% respectievelijk +1,0% gebruikt. De passendheid van deze wijze van extrapolatie is getoetst door na te gaan dat het hanteren van een renteschok van -2,0% respectievelijk +2,0% niet leidt tot noemenswaardige verschillen ten opzichte van de genoemde -1,5% respectievelijk +1,0%. Bij renteschokken hoger dan +2,0% of lager dan -2,0% blijft de compensatieopzet in principe van kracht, maar gaan sociale partners wel in gesprek om te onderzoeken of bijzondere financiële en/of economische omstandigheden aanleiding geven om de gemaakte afspraken bij te stellen.

Het hanteren van een rentestand met peildatum kort vóór de transitiedatum zorgt ervoor dat een actuele inschatting van de impact van de afschaffing van de doorsneesystematiek meegenomen wordt in de compensatie. Bijkomend voordeel is dat de robuustheid van de compensatiefinanciering wordt versterkt, omdat het niveau van de verschillende compensatievarianten in dezelfde richting meebeweegt met rentebewegingen in de periode tot de transitiedatum als de financiële positie van ICP: geïsoleerd gezien heeft een dalende rente een dekkingsgraadverlagend effect, zodat het eigen vermogen beschikbaar voor compensatiedoelinden afneemt, maar daar staat tegenover dat de benodigde compensatie door de dalende rente eveneens afneemt. Bij een rentestijging zijn die beide effecten omgekeerd.

Nadat het niveau voor de verschillende compensatievarianten is vastgesteld, dient zo kort mogelijk voor de transitiedatum bekeken te worden in hoeverre deze varianten daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Dit is voornamelijk afhankelijk van de financiële positie van ICP. De huidige verwachting is dat circa 1,6%-punt dekkingsgraad benodigd is voor financiering van compensatie volgens de vertrekvariant. De uiteindelijke percentages zijn afhankelijk van onder meer ontwikkelingen in het werknemersbestand van ING (omdat dit bepaalt in hoeverre de compensatie gefinancierd kan worden uit de bestemmingsreserve bij PFI) en de rentestand (omdat dit het niveau van de compensatievarianten bepaalt). Op grond van de voorrangregels zoals door sociale partners vastgesteld (zie het desbetreffende hoofdstuk) betekent dit dat de vertrekvariant naar verwachting uit bestaand pensioenvermogen kan worden gefinancierd wanneer de dekkingsgraad van ICP ten minste rond de 105% bedraagt.

Bij een hogere dekkingsgraad kan (deels) compensatie worden toegekend volgens de alternatieve variant. Voor de compensatievariant waarbij prudentere veronderstellingen t.a.v. overrendement en

uittredingskansen worden verondersteld is naar verwachting aanvullend circa 2,3%-punt dekkingsgraad benodigd. Op grond van de door sociale partners vastgestelde voorrangregels betekent dit dat deze compensatievariant naar verwachting volledig kunnen worden toegekend wanneer de dekkingsgraad van het ICP ten minste rond de 110% bedraagt bij transitie (dit is met inbegrip van de benodigde dekkingsgraad voor andere transitiedoelen met gelijke prioriteit).

Bij een lagere dekkingsgraad kan de vertrekvariant naar verwachting niet volledig uit bestaand pensioenvermogen worden gefinancierd. Sociale partners spreken daarom af dat bij een dekkingsgraad lager dan 110% andere financiering worden gezocht voor het gedeelte van de compensatie volgens de vertrekvariant dat bij toepassing van de door sociale partners vastgestelde voorrangregels niet uit bestaand pensioenvermogen kan worden gefinancierd. Naar verwachting is dit overigens pas bij een dekkingsgraad lager dan 105% aan de orde. Als aanvullende financiering (dat wil zeggen voor de compensatie gerelateerd aan negatieve effecten op toekomstige pensioenopbouw) worden dan gelijkelijk en voor zover nodig een deel van de jaarlijkse pensioenpremie (maximaal 1,0%-punt van de pensioengrondslag met een maximum van 10 jaar) en een aanvullende bijdrage van ING (maximaal 100 miljoen in totaal) aangewend om een zo groot mogelijk deel van het niveau van de vertrekvariant van de compensatie alsnog toe te kennen. De verwachting is dat dit budget ruimschoots voldoet. Wel kan de vormgeving van de compensatie deels wijzigen; wanneer de situatie zich voordoet dat sprake is van dergelijke aanvullende financiering voor compensatie, dan gaan sociale partners in gesprek om nader vast te stellen of een eenmalige bijdrage in pensioen of een tijdelijke toelage in de salarissfeer (of een combinatie) het meest passend is.

7 Voorrangsregels tijdens de transitie

7.1 Doel van de voorrangsregels

Er zit een geruime periode tussen het vaststellen van het transitieplan en de beoogde transitiedatum. Financiële en economische omstandigheden kunnen in de tussentijd veranderen, zowel in positieve als in negatieve zin. Sociale partners hebben daarom niet alleen de opdracht om in het transitieplan hun doelstellingen van de transitie en de bijbehorende maatstaven vast te leggen, maar ook welke hiervan meer gewicht moeten krijgen en welke uitkomsten acceptabel zijn. Deze voorrangsregels bieden een kader voor de keuzes die de pensioenfondsen moeten maken bij de opdrachtaanvaarding en het invaarbepsluit. De afspraken tussen sociale partners dienen voldoende robuust te zijn, zodat partijen hiermee in redelijkerwijs voorzienbare situaties uit de voeten kunnen zonder dat het besluitvormingsproces van sociale partners heropend dient te worden. Dat laat onverlet dat dit in uitzonderlijke situaties alsnog nodig kan blijken.

7.2 Uitwerking voorrangsregels

Op hoofdlijnen zijn de doelstellingen van de transitie en de bijbehorende prioritering vastgelegd in het desbetreffende hoofdstuk. Achtereenvolgens zijn dit het voorkomen van verlaging van ingegane pensioenen op het transitiemoment, een adequate compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek, het voorkomen van verlagingen van ingegane pensioenen in de toekomst en het beperken van herverdeling tussen generaties. Hieronder worden deze nader uitgewerkt voor verschillende scenario's, waarbij zowel de afhankelijkheid van de dekkingsgraad als ook de afhankelijkheid van de rentestand worden verkend.

Sociale partners vertalen de genoemde kwalitatieve transitiedoelstellingen in de volgende prioriteiten bij het invaren van bestaande pensioenen in de nieuwe pensioenregeling:

- 1 Het vullen van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV), de wettelijk aan te houden voorzieningen (waaronder de kostenvoorziening) en de operationele reserve
- 2 Het vullen van de risicodelingsreserve / solidariteitsreserve tot een minimumniveau
- 3 Het meegeven van de (geslachtsneutrale) nominale voorziening aan alle deelnemers
- 4 Het toekennen van compensatie voor huidige medewerkers voor de verwachte negatieve effecten op toekomstige pensioenopbouw van de afschaffing van de doorsneesystematiek
- 5 In gelijke mate:
Het voor toeslagen afzonderen van de marktwaarde van de kans dat achterstallige toeslagen c.q. opbouwkorting binnen het huidige pensioenstelsel gerepareerd hadden kunnen worden; en
Het uitbreiden van de compensatieregeling tot een niveau waarbij prudentere veronderstellingen ten aanzien van uitredingskansen c.q. overrendementen worden aangehouden.
- 6 Het vullen van de risicodelingsreserve / solidariteitsreserve tot het beoogde streefniveau
- 7 Het toewijzen van pensioenvermogens conform de standaardregel, waarbij de uitkomsten ter beoordeling aan het bestuur eventueel aangepast kunnen worden om rekening te houden met achterstallige toeslagen c.q. opbouwkorting.

Allereerst wordt logischerwijs voorrang gegeven aan de wettelijk verplichte voorzieningen en reserves. Het vullen van de risicodelingsreserve c.q. solidariteitsreserve tot een minimumniveau hangt samen met de doelstelling om het niveau van ingegane pensioenuitkeringen op de transitiedatum op peil te houden. Bij zeer lage dekkingsgraden worden de risicodelingsreserve c.q. solidariteitsreserve in overeenstemming met de aan de reserve meegegeven doelstelling direct aangewend (voor zover mogelijk) om een verlaging van de uitkering op transitiedatum te voorkomen. Sociale partners zien dit

als een doelgerichte methode om een dergelijke verlaging te voorkomen dan wanneer bij de voor pensioenuitkeringen gereserveerde vermogens van gepensioneerde deelnemers sneller zouden worden gevuld dan de vermogens van overige deelnemers. Als minimumniveau hanteren sociale partners een initiële toedeling van 1% van het fondsvermogen. Merk hierbij op dat bij ICP sprake is van de specifieke situatie van een jong fonds waarin het vermogen van de groep gepensioneerden momenteel een zeer klein deel vormt van het totale fondsvermogen. Sociale partners geven aan het bestuur van ICP ter overweging mee om hiermee rekening te houden bij het vaststellen van de regels voor het uitdelen uit de reserve. Voor het borgen van de evenwichtigheid van de transitie als geheel dient het beperken of voorkomen van het verlagen van pensioenuitkeringen op het transitiemoment te worden afgewogen tegen het beperken of voorkomen van het verlagen van pensioenuitkeringen in de jaren na het transitiemoment. Dit is bij een jong fonds als ICP in het bijzonder relevant, aangezien de groep gepensioneerden (en hun pensioenvermogen) bij ICP de komende jaren sterk zal groeien.

Het toekennen van voor pensioenuitkeringen gereserveerde vermogens aan alle deelnemers in lijn met de hoogte van de huidige netto (geslachtsneutrale) voorziening pensioenverplichtingen zoals voor hen wordt aangehouden heeft een prioriteit die aansluit bij de wettelijke voorschriften hieromtrent. Vervolgens geven sociale partners prioriteit aan doelstellingen die uitsluitend op het transitiemoment kunnen worden verwezenlijkt. Binnen het totaalperspectief waarin de evenwichtigheid van alle transitie-effecten als geheel wordt beoordeeld brengt de afschaffing van de doorsneesystematiek relatief het grootste risico op onevenredig nadeel voor bepaalde generaties met zich mee. Daarom kiezen sociale partners eerst voor het realiseren van een adequate compensatie per geboortjaar voor de verwachte impact van de afschaffing van de doorsneesystematiek op toekomstige pensioenopbouw. Daarna wordt ook aandacht gegeven aan effecten die kunnen leiden tot nadeel voor bepaalde subgroepen veroorzaakt door verschillen binnen leeftijdscohorten.

Bij de compensatieregeling voor de afschaffing van de doorsneesystematiek vindt deze bijzondere aandacht voor verschillen binnen leeftijdscohorten zijn uitwerking in het hanteren van prudentere veronderstelling ten aanzien van rendementsverwachtingen en / of uittredingskansen. Qua rendementsverwachtingen geldt dat toekomstige rendementen onzeker zijn en dat risico bovendien een prijs heeft. Qua uittredingskansen geldt dat hierin per definitie verschillen zullen ontstaan binnen een leeftijdscohort. Voor deelnemers die later bij ING uit dienst treden dan verwacht geldt dat ze achteraf gedurende een langere periode potentieel nadeel ondervinden van de afschaffing van de doorsneesystematiek bij ING dan vooraf ingeschat. Voor deelnemers die eerder bij ING uit dienst treden is dit juist andersom, maar zelfs voor deze groep geldt dat zij over hun volledige toekomstige loopbaan cumulatief gezien potentieel nadeel kunnen ondervinden: na indiensttreding bij een andere werkgever zullen zij in voorkomende gevallen aldaar geen recht meer hebben op compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek. Alles overwegende achten sociale partners enige aanvullende prudentie in de compensatieregeling evenwichtig, en accepteren zij dat overcompensatie op individueel niveau niet kan worden uitgesloten (bijvoorbeeld wanneer een medewerker korter dan verwacht in dienst blijft, en daarna tot pensioneren geen andere baan meer krijgt). Wel willen sociale partners voorkomen dat de genoemde prudentie in combinatie met onvoorzien ontwikkelingen in het deelnemersbestand er onverhoopt toe leidt dat de compensatieregeling voor de afschaffing van de doorsneesystematiek onevenredig ten koste gaat van andere transitiedoelen. Hiertoe stellen sociale partners als onderdeel van de voorrangregels een bovengrens vast voor financiering van de compensatieregeling bij ICP wanneer een prudentere compensatieregeling wordt toegepast. De bovengrens voldoet naar verwachting om over de periode vanaf de peildatum per eind 2023 en het beoogde transitiemoment per eind 2026 een stijging van de pensioengrondslag van circa 6% per jaar (18% cumulatief) bij een stijging van het fondsvermogen van circa 10% per jaar (30% cumulatief). Wanneer de bovengrens is bereikt, laten sociale partners vervolgens andere transitiedoelen prevaleren boven het verhogen van de prudentie in de compensatieregeling. De bovengrens is afhankelijk van de invaardeckingsgraad (waarbij voor tussenliggende invaardeckingsgraden geïnterpoleerd wordt) en van de rentestand die wordt gebruikt om het niveau van de verschillende compensatievarianten vast te stellen (zie het desbetreffende hoofdstuk):

Maximale compensatiefinanciering ICP bij toepassing van de prudente compensatieregeling

Invaardekkingsgraad	Renteschok - 1,0%	Rente 31-12-2023	Renteschok + 1,0%
≤ 103%	0%-punt	0%-punt	0%-punt
106%	1%-punt	2%-punt	3%-punt
110%	3%-punt	5%-punt	6%-punt
≥ 120%	3%-punt	5%-punt	9%-punt

Ook bij achterstallige toeslagverlening en gemiste pensioenopbouw kan sprake zijn van nadeel voor bepaalde subgroepen binnen een cohort. Immers, deze achterstanden worden op individueel niveau bijgehouden en het perspectief dat deze mogelijk in de toekomst kunnen worden ingelopen heeft ook bij lage dekkingsgraden een zekere waarde. Sociale partners willen daarom het pensioenfonds de ruimte bieden om, wanneer het bestuur dat wenselijk acht, ook op individueel niveau toevoegingen te doen aan de persoonlijke voor pensioenuitkeringen gereserveerde pensioenvermogens die de marktwaarde reflecteren van de kans dat dergelijke achterstanden in de toekomst kunnen worden ingelopen. Binnen het algehele vastgestelde kader van voorrangregels stellen sociale partners deze waarde bij ICP vast (op basis van de achterstanden per eind 2023) op een niveau tussen de 2,4%-punt en de 3,0%-punt vanuit een invaardekkingsgraad van ICP van 110% (of lager) respectievelijk 129% (of hoger), waarbij kan worden geïnterpoleerd in geval van tussenliggende invaardekkingsgraden. Bij PFI is per eind 2023 geen sprake van achterstanden. Wanneer het pensioenfonds daartoe verzoekt en gewijzigde achterstanden daartoe aanleiding geven, zullen sociale partners een half jaar vóór het transitiemoment de waarde (uitgedrukt in de invaardekkingsgraad) van dit transitiedoel binnen het bredere kader van voorrangregels hernieuwd vaststellen.

Wanneer op het transitiemoment voldoende fondsvermogen beschikbaar is, kiezen sociale partners voor een aanvullende initiële dotatie uit fondsvermogen in de risicodelingsreserve c.q. solidariteitsreserve tot het gewenste streefniveau. Primair wordt dit gedreven door het transitiedoel om de verlaging van ingegane pensioenuitkeringen ook op langere termijn te beperken. Hierbij betrekken sociale partners ook nadrukkelijk het perspectief van toekomstige gepensioneerden.

In de flexibele premiereregeling bij ICP stellen sociale partners voor de risicodelingsreserve een streefniveau van 3% van het totale vermogen voor. Vanwege het karakter van ICP met jonge deelnemers en relatief weinig gepensioneerden impliceert dit in feite een overgangperiode, waarbij de kans op verlaging van de ingegane pensioenuitkering gedurende de eerste periode na de transitie lager zal zijn dan wanneer op langere termijn een evenwichtssituatie is bereikt. Sociale partners beschouwen dit als een natuurlijke overgang vanuit het huidige pensioenstelsel waarin nominale zekerheid zwaarder wordt gewogen. Oudere generaties (waaronder oudere niet-gepensioneerden) wordt door een dergelijke overgangperiode gedurende langere tijd een nominaal zekerheidsniveau geboden dat vergelijkbaar is met hetgeen te verwachten zou zijn geweest in het huidige stelsel. Bovendien vergroot een hogere initiële toevoeging de kans dat ook toekomstige generaties gepensioneerden (ofwel huidige jongere generaties) van deze additionele zekerheid kunnen genieten, omdat de kans dat de reserve in de toekomst leegraakt wordt verkleind. Merk verder op dat jongere generaties naar verwachting nog meer van de overgang naar een leeftijdsafhankelijk beleggingsbeleid profiteren. In samenhang zien sociale partners dit als een evenwichtig geheel dat recht doet aan de specifieke situatie bij ICP. Het bestuur van ICP heeft aangegeven graag te willen onderzoeken of de door sociale partners gestelde doelstellingen ook kunnen worden behaald met een lager niveau dan de genoemde 3%. Het achterliggende idee is dat dan op het transitiemoment een groter deel van het fondsvermogen kan worden aangewend voor het bereiken van andere transitiedoelen, zoals het verhogen van de pensioenen. Sociale partners willen ICP de ruimte bieden om dit nader te onderzoeken. Een eventueel voorstel hiertoe zal door sociale partners worden beoordeeld op de doelstellingen die sociale partners hebben gesteld: dat de kans op verlaging van ingegane

pensioenuitkeringen lager is gedurende een overgangperiode na het transitiemoment, en dat de kans op verlaging van ingegane pensioenuitkeringen ook voor toekomstige gepensioneerden met voldoende zekerheid beperkt blijft.

In de solidaire premiereregeling bij PFI stellen sociale partners een streefniveau voor de solidariteitsreserve van 10% van het totale vermogen. Een grotere solidariteitsreserve (ten opzichte van het lagere niveau bij ICP) is passend bij het karakter van PFI, met een grote focus op zekerheid en relatief veel gepensioneerden. Een grotere solidariteitsreserve biedt het bestuur van het pensioenfonds bovendien de ruimte om aanvullende doelstellingen voor de reserve te onderzoeken passend bij het bijzondere karakter van het fonds, zoals extra aandacht voor sturing op basis van reële verwachting (koopkrachtbehoud). Ten slotte blijkt uit cijfermatige inzichten dat een grotere solidariteitsreserve kan bijdragen aan de evenwichtigheid van de transitie als geheel, hetgeen specifiek samenhangt met het gesloten karakter van PFI: wanneer de buffer uiteindelijk niet nodig blijkt voor de primaire doelstelling om kortingen te beperken, vloeit een deel door naar dezelfde generaties waar de fondsbuffers bij continuering van de huidige pensioenregeling naar verwachting op termijn zouden neerdalen.

Wanneer de overige transitiedoelen zijn bereikt, kan het resterende vermogen worden aangewend voor pensioenverhogingen volgens de standaardregel. Uitgangspunt hierbij is dat de standaardregel en eventuele aanpassing van de uitkomsten daarvan dusdanig wordt ingezet, dat herverdeling tussen generaties zo veel mogelijk wordt beperkt. Hierbij willen sociale partners de pensioenfondsen de mogelijkheid bieden om de uitkomsten van de standaardregel aan te passen als dit ten goede komt aan de evenwichtigheid van de uitkomsten van de transitie als geheel. Bij ICP hebben met name individuele verschillen ten aanzien van gemiste toeslagen of opbouwkortingen bijzondere aandacht. Bij PFI wordt een vast budget van 0,9% van het totale vermogen gebruikt om gericht toe te delen aan de leeftijdscohorten met het laagste verschil in nettoprofijs gezien vanuit het perspectief waarbij verondersteld wordt dat in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut.

7.3 Afhankelijkheid van financiële en economische omstandigheden

Op basis van de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen en de prioritering is gezocht naar een verdeling van het fondsvermogen die daar zo goed mogelijk op aansluit en die past binnen de wet. De mate waarin invaardoelstellingen kunnen worden gerealiseerd is in grote mate afhankelijk van de dekkingsgraad op het moment van invaren. Sociale partners bespreken in overleg met de fondsbesturen op respectievelijk 6 maanden voor invaren alsook 3 maanden voor invaren wat de dekkingsgraad is en of de transitie naar het nieuwe stelsel inclusief invaren naar verwachting zonder problemen kan worden uitgevoerd.

Indien de dekkingsgraad van ICP lager is dan het niveau waarbij in de transitie volledig invulling kan worden gegeven aan de hierboven beschreven prioriteiten 1 t/m 4 zoals van toepassing bij ICP, dan gaan sociale partners in gesprek om te bezien of de gestelde transitiedoelen en de bijbehorende bandbreedtes en voorrangsregels alsmede het inwaarverzoek dient te worden herzien. Naar verwachting is dit het geval bij een dekkingsgraad van ICP lager dan circa 105%. Op vergelijkbare wijze geldt dat partijen in gesprek gaan wanneer bij PFI na volledige invulling gegeven van de hierboven beschreven prioriteiten 1 t/m 6 (zoals van toepassing bij PFI) minder dan 5%-punt dekkingsgraad resteert voor de invulling van prioriteit 7. Naar verwachting is dit het geval bij een dekkingsgraad van PFI lager dan 120%. Ook zullen sociale partners op vergelijkbare wijze met elkaar in gesprek gaan wanneer de rente met meer dan 2,0% gestegen of gedaald is ten opzichte van het renteniveau per eind 2023. De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur is hierbij leidend.

7.4 Uitwerking voorrangsregels bij verschillende omstandigheden

Onderstaand wordt een indicatie gegeven van de uitwerking van de voorrangsregels bij verschillende financiële en economische omstandigheden. Er zijn ook andere afhankelijkheden, bijvoorbeeld van ontwikkelingen in het werknemersbestand van ING. Onderstaande overzichten zijn dan ook niet maatgevend; de vastgestelde transitiedoelen en bijbehorende prioriteiten (voorrangsregels) zijn leidend.

Legenda bij onderstaande tabellen:

Invaar-DG	Dekkingsgraad op transitiemoment
ROK/MVEV	Reserve voor operationele kosten / minimaal vereist eigen vermogen
RDR	Risicodelingsreserve
SR	Solidariteitsreserve
CDSS	Compensatie afschaffing doorsneesystematiek
Na-verhoging	Verhoging samenhangend met achterstanden (toeslagen / opbouw)
Aanv. NetPr	Toedeling samenhangend met lage nettoprofituitkomsten
Generiek	Generieke toedeling van vermogen op basis van de standaardregel

Geschatte uitwerking voorrangsregels bij ICP (o.b.v. rentestand eind 2023)

Invaar-DG	ROK/MVEV	RDR	CDSS	Na-verhoging	Generiek
90%	2,0%	0,9%	0,0%	0,0%	87,1%
95%	2,0%	1,0%	0,0%	0,0%	92,0%
100%	2,0%	1,0%	0,0%	0,0%	97,0%
105%	2,0%	1,1%	1,8%	0,1%	100,0%
110%	2,0%	1,7%	3,9%	2,4%	100,0%
115%	2,0%	3,5%	3,9%	5,3%	100,3%
120%	2,0%	3,6%	3,9%	5,5%	105,0%
125%	2,0%	3,8%	3,9%	5,8%	109,5%
130%	2,0%	3,9%	3,9%	6,0%	114,2%
135%	2,0%	4,1%	3,9%	6,3%	118,7%
140%	2,0%	4,2%	3,9%	6,5%	123,4%
145%	2,0%	4,4%	3,9%	6,7%	128,0%
150%	2,0%	4,5%	3,9%	7,0%	132,6%

Geschatte uitwerking voorrangsregels bij ICP (o.b.v. +1% stijging t.o.v. rentestand eind 2023)

ICP (o.b.v. +1% stijging t.o.v. rentestand per eind 2023)					
Invaar-DG	ROK/MVEV	RDR	CDSS	Na-verhoging	Generiek
90%	2,0%	0,9%	0,0%	0,0%	87,1%
95%	2,0%	1,0%	0,0%	0,0%	92,0%
100%	2,0%	1,0%	0,0%	0,0%	97,0%
105%	2,0%	1,1%	1,9%	0,0%	100,0%
110%	2,0%	1,1%	5,4%	1,5%	100,0%
115%	2,0%	3,5%	6,4%	3,1%	100,0%
120%	2,0%	3,6%	6,4%	5,4%	102,6%
125%	2,0%	3,8%	6,4%	5,6%	107,2%
130%	2,0%	3,9%	6,4%	5,9%	111,8%
135%	2,0%	4,1%	6,4%	6,1%	116,4%
140%	2,0%	4,2%	6,4%	6,4%	121,0%
145%	2,0%	4,4%	6,4%	6,6%	125,6%
150%	2,0%	4,5%	6,4%	6,9%	130,2%

Geschatte uitwerking voorrangregels bij ICP (o.b.v. -1% stijging t.o.v. rentestand eind 2023)

Invaar-DG	ROK/MVEV	RDR	CDSS	Na-verhoging	Generiek
90%	2,0%	0,9%	0,0%	0,0%	87,1%
95%	2,0%	1,0%	0,0%	0,0%	92,0%
100%	2,0%	1,0%	0,0%	0,0%	97,0%
105%	2,0%	1,1%	0,8%	1,1%	100,0%
110%	2,0%	3,3%	0,8%	3,9%	100,0%
115%	2,0%	3,5%	0,8%	5,4%	103,3%
120%	2,0%	3,6%	0,8%	5,7%	107,9%
125%	2,0%	3,8%	0,8%	5,9%	112,5%
130%	2,0%	3,9%	0,8%	6,2%	117,1%
135%	2,0%	4,1%	0,8%	6,4%	121,7%
140%	2,0%	4,2%	0,8%	6,7%	126,3%
145%	2,0%	4,4%	0,8%	6,9%	130,9%
150%	2,0%	4,5%	0,8%	7,1%	135,6%

Geschatte uitwerking voorrangregels bij PFI (o.b.v. rentestand eind 2023)

Invaar-DG	ROK/MVEV	SR	Aanv. NetPr	Generiek
90%	2,0%	0,9%	0,0%	87,1%
95%	2,0%	1,0%	0,0%	92,0%
100%	2,0%	1,0%	0,0%	97,0%
105%	2,0%	3,0%	0,0%	100,0%
110%	2,0%	8,0%	0,0%	100,0%
115%	2,0%	11,5%	1,0%	100,5%
120%	2,0%	12,0%	1,1%	104,9%
125%	2,0%	12,5%	1,1%	109,4%
130%	2,0%	13,0%	1,2%	113,8%
135%	2,0%	13,5%	1,2%	118,3%
140%	2,0%	14,0%	1,3%	122,7%
145%	2,0%	14,5%	1,3%	127,2%
150%	2,0%	15,0%	1,4%	131,6%

8 Onderbouwing evenwichtigheid transitie

8.1 Opzet onderbouwing evenwichtigheid

In onderstaande analyses zijn de effecten van de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten inzichtelijk gemaakt op basis van de kwantitatieve beoordelingscriteria zoals door sociale partners vastgesteld in het desbetreffende hoofdstuk:

- 1 Pensioenverwachting alsmede de spreiding hiervan
- 2 De kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen
- 3 Nettoprofit

Sociale partners beschouwen de evenwichtigheid van de transitie primair op totaalniveau: alle verschillende effecten op alle pensioenen (bij ICP en bij PFI) worden integraal beoordeeld. Hiervoor zijn de effecten per pensioenfonds en de samenhang tussen de beide fondsen relevant. De effecten worden (voor zover relevant) inzichtelijk gemaakt per leeftijd en per deelnemersgroep. De samenhang tussen de fondsen komt met name aan de orde voor deelnemers die op het transitiemoment actief zijn in ICP, maar in het verleden pensioen hebben opgebouwd in PFI. Voor een goede beoordeling van de adequaatheid van de compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek is de compensatie in onderstaande analyses in de ICP-cijfers betrokken, omdat ook de effecten ten aanzien van de toekomstige pensioenopbouw in de ICP-cijfers tot uitdrukking komen. Indien compensatie vanuit de bestemmingsreserve bij PFI uiteindelijk ook daadwerkelijk bij PFI zal worden toegevoegd aan de pensioenvermogens, dan is deze in opzet gelijkwaardig: uiteindelijk zal voor alle actieve deelnemers binnen een leeftijdscohort dezelfde compensatie (als percentage van de pensioengrondslag) aan het voor hun pensioenuitkeringen gereserveerde vermogen worden toegevoegd. De gehanteerde analyse-opzet voldoet daarmee om de adequaatheid en de evenwichtigheid van de compensatie te onderbouwen binnen de transitie als geheel, zowel wanneer toekenning uiteindelijk binnen PFI als wanneer dit uiteindelijk binnen ICP geschiedt.

Naast de basisvariant zijn er gevoeligheidsanalyses uitgevoerd voor verschillende financiële en economische varianten:

- Negatieve renteschok van 2%-punt
- Positieve renteschok van 2%-punt
- Lagere dekkingsgraad (105% bij ICP / 120% bij PFI)
- Lagere dekkingsgraad (105% bij ICP / 120% bij PFI) in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt

Evenals de reguliere analyses zijn ook de bij veronderstelde renteschokken uitgevoerde gevoeligheidsanalyses gebaseerd op door DNB gepubliceerde scenariosets. De scenariosets bij hogere en lagere rente gaan uit van een schok in de initiële rente, waarna in beide gevallen de rente verondersteld wordt zich geleidelijk te herstellen naar het evenwichtsniveau dat ook in de basisanalyses wordt gehanteerd.

In alle gevallen wordt een vergelijking gemaakt tussen het vooruitzicht na de transitie en het vooruitzicht dat deelnemers zouden hebben gehad wanneer de huidige pensioenregeling ongewijzigd zou zijn voortgezet.

8.2 Basisvariant

In deze paragraaf worden de verschillende kwantitatieve beoordelingscriteria bekeken in de basisvariant, die is gebaseerd op de omstandigheden per eind 2023 en de bijbehorende scenariosets van DNB.

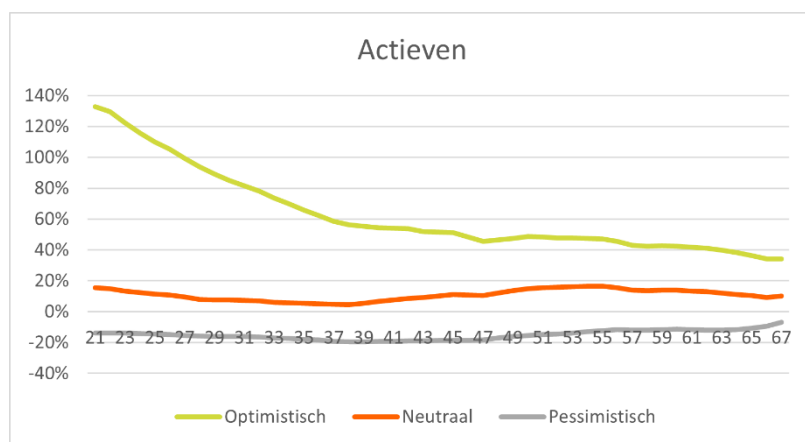
Pensioenverwachting

Voor de berekening van de pensioenverwachting wordt gekeken naar de reëel gewogen gemiddelde pensioenuitkering gedurende de uitkeringsperiode. Hierbij worden drie verschillende scenario's bekeken:

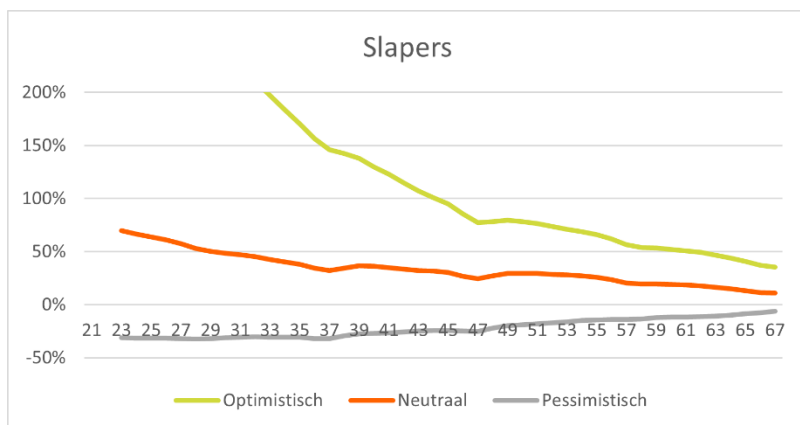
- 'Pessimistisch': 5% van de scenario's zijn slechter, 95% van de scenario's zijn beter
- 'Neutraal': 50% van de scenario's zijn slechter, 50% van de scenario's zijn beter
- 'Optimistisch': 95% van de scenario's zijn slechter, 5% van de scenario's zijn beter

De pensioenverwachting in de nieuwe regeling ten opzichte van de pensioenverwachting in de huidige regeling wordt getoond in onderstaande grafieken. Op de horizontale as staan de leeftijden en op de verticale as de procentuele verandering van de pensioenverwachting. Een uitkomst van 0% betekent eenzelfde pensioenverwachting onder Wtp als onder de huidige regeling. De uitkomsten voor actieven zijn inclusief eventuele compensatie. In werkelijkheid zal die compensatie ten dele niet binnen ICP maar binnen PFI worden toegekend. De bestemmingsreserve die binnen PFI is gevormd wordt voor dat doeleinde ingezet.

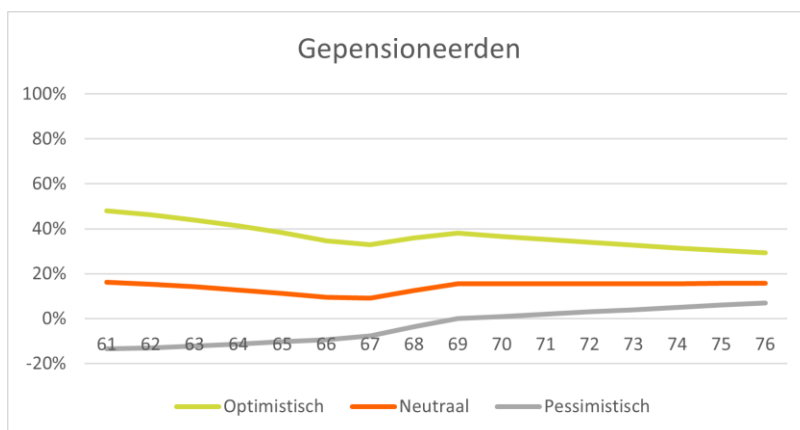
In de basisvariant is de verandering in pensioenverwachting voor de pensioenen bij ICP als volgt:

Alle actieven gaan er in het nieuwe stelsel in de meeste scenario's op vooruit vergeleken met de huidige regeling. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat het beleggingsbeleid in de nieuwe regeling per leeftijd wordt geoptimaliseerd, zodanig dat bij lagere leeftijden een offensiever beleid kan worden gevoerd dat passend is bij de preferenties en het draagvlak. Daarnaast wordt op het moment van invaren het aanwezige eigen vermogen omgezet in verhogingen van de persoonlijke pensioenvermogens. Merk ten slotte op dat op totaalniveau een positief effect zichtbaar is omdat de compensatie gefinancierd vanuit de PFI-bestemmingsreserve doorwerkt in deze grafiek.

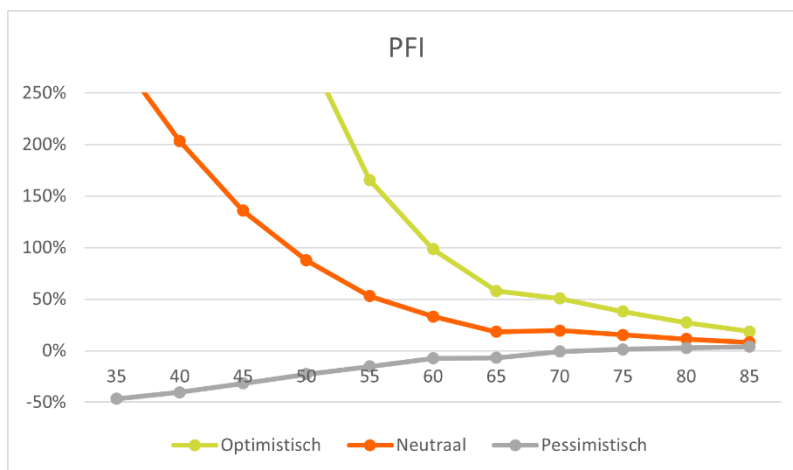

Voor slapers stijgt de pensioenverwachting in het nieuwe stelsel in de meeste scenario's ten opzichte van de huidige regeling, zoals dat ook voor actieven het geval is, doordat bij het invaren de buffers eerder worden uitgedeeld en doordat bij lagere leeftijden een offensiever beleggingsbeleid kan worden gevoerd. Dit effect is groter dan voor actieven, omdat voor slapers de dempende werking van toekomstige premies (althans binnen het fonds) niet optreedt. Het hogere risicoprofiel dat met name bij lagere leeftijden van kracht wordt heeft zodoende op het hele kapitaal over de gehele horizon. Dat zelfde effect komt eveneens tot uiting in de grotere spreiding van de uitkomsten.

De pensioenverwachting voor gepensioneerden stijgt in de nieuwe regeling in de meeste scenario's ten opzichte van de huidige regeling, met name doordat het aanwezige eigen vermogen op het transitiemoment wordt omgezet in een verhoging van de persoonlijke pensioenvermogens en daarmee ook van de ingegane pensioenuitkeringen. Voor veel pensioengerechtigden die de pensioenleeftijd hebben bereikt treedt zelfs in het pessimistische scenario een verbetering op van de pensioenverwachting, mede door de werking van de risicodelingsreserve die de kans op en de omvang van verlagingen van de uitkeringen beperkt. Hoe langer de pensioenuitkeringen naar verwachting nog in de toekomst zullen doorlopen, hoe groter de spreiding van de uitkomsten. Dit is zowel afhankelijk van de leeftijd als van de verhouding tussen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen binnen een leeftijdscohort.

Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in pensioenverwachting als volgt:

Met name doordat de fiscale begrenzing van het huidige stelsel wegvalt, worden de uitkomsten voor vooral jongere deelnemers naar verwachting beter dan in het huidige stelsel. Die fiscale begrenzing weerhoudt het fonds er in de huidige regeling van meer dan de prijsinflatie toe te kennen. Omdat de huidige dekkingsgraad zodanig hoog is dat het fonds met grote waarschijnlijkheid de prijsinflatie kan toekennen is het opwaarts potentieel in de huidige regeling beperkt. In het nieuwe stelsel ontstaat dat wel, mede door het risicoprofiel dat leeftijdsafhankelijk wordt en voor jongeren wordt vergroot. Dat zelfde hogere risicoprofiel brengt met zich mee dat de uitkomsten in slechtere scenario's in het nieuwe stelsel slechter kunnen zijn dan in het huidige.

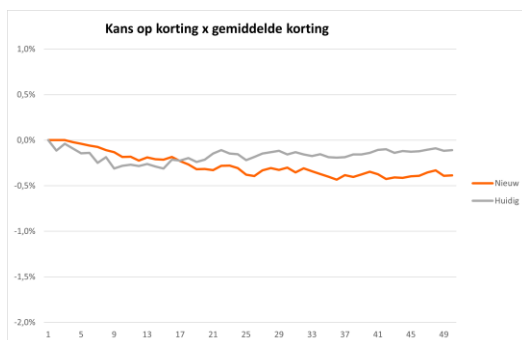
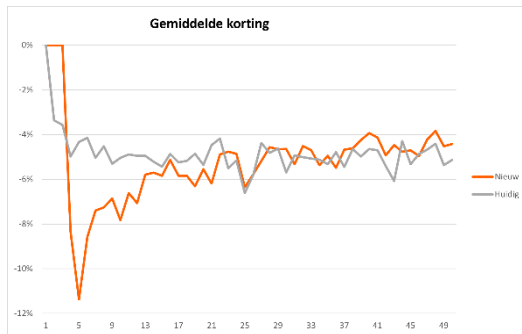
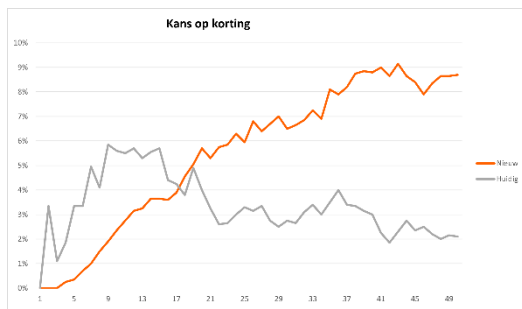
Samenvattend valt de pensioenverwachting in de verschillende scenario's (neutraal, optimistisch, pessimistisch) in de basisvariant voor alle leeftijden en deelgroepen binnen de door sociale partners vastgestelde bandbreedtes. Veelal is een positieve impact te zien op de pensioenverwachting. Kenmerkend aan het nieuwe pensioenstelsel is dat een grotere spreiding zichtbaar is in de uitkomsten. Met name voor jongere leeftijdscohorten is de spreiding groter, en kan het pensioenresultaat in het pessimistische scenario lager uitvallen dan in het huidige stelsel.

De vooruitgang is voor gewezen deelnemers in het algemeen groter dan voor actieven van dezelfde leeftijd, omdat voor hen over het gehele kapitaal en over de gehele horizon het grotere rendementspotentieel uit het nieuwe stelsel geldt. Voor actieven is dat niet het geval; toekomstige premies hebben een kortere horizon. Voor pensioengerechtigden die de pensioenleeftijd reeds hebben bereikt is als gevolg van de kortere horizon een kleinere spreiding van uitkomsten te zien, waardoor ook in het pessimistische scenario veelal een beter pensioenresultaat wordt bereikt dan in het huidige stelsel.

Kans op korting van ingegane pensioenen

Voor de berekening van de kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen wordt een toekomstige projectie gemaakt van de ontwikkeling van de hoogte van uitgekeerde pensioenen. Hoewel een grotere volatiliteit ten dele inherent is aan het nieuwe pensioenstelsel, streven sociale partners ernaar om dempingsmechanismen in te richten waarmee verlagingen van jaar tot jaar beperkt of voorkomen kunnen worden. Daarbij beogen sociale partners te komen tot een overgangperiode na de transitie waarbij de kans op verlagingen extra laag is, door een relatief hoge initiële vulling van de risicodelingsreserve dan wel solidariteitsreserve (bij een voldoende hoge invaardekkingsgraad). Op termijn zal het collectief van gepensioneerden bij het jonge fonds ICP sterk groeien en bij het gesloten fonds PFI juist dalen.

De kans op korting en de verwachte gemiddelde omvang hiervan zijn bij ICP als volgt:

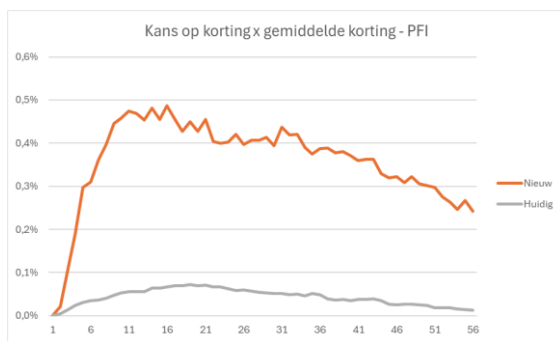
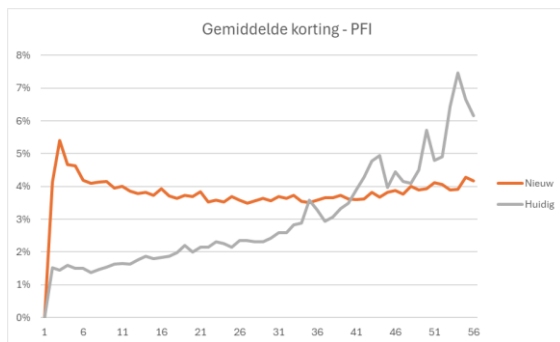
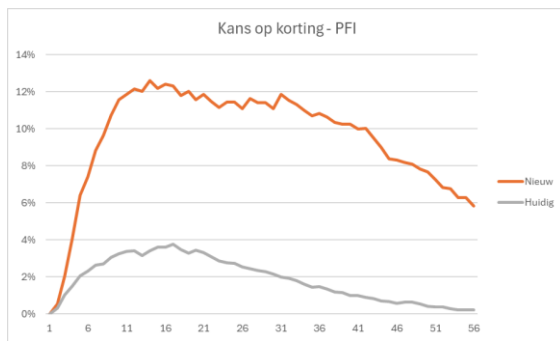
De eerste jaren is de kans op korting in het nieuwe stelsel lager dan in het huidige stelsel, mede dankzij de risicodelingsreserve die in de nieuwe regeling wordt aangehouden. Indien er verlaagd, dan is de korting in de eerste jaren in de nieuwe regeling naar verwachting wel hoger dan in de huidige regeling. (ten dele hangt dit samen met een forse rentedaling in de eerste jaren van de DNB-scenarioset). Het product van beiden laat een vergelijkbaar patroon zien in de eerste 15 jaren.

De verwachte kans op korting op langere termijn lijkt binnen het nagestreefde langetermijn maximum van 10% te blijven bij ICP. Op kortere termijn zorgt de veronderstelde extra initiële vulling van de risicodelingsreserve ervoor dat naar verwachting een overgangperiode van circa 20 jaar na de transitie lijkt te worden bereikt waarin de kans op korting binnen het nagestreefde kortetermijn maximum van 5% blijft.

Kenmerkend aan het nieuwe pensioenstelsel is dat de pensioenen meer meebewegen met financiële en economische marktomstandigheden. De hoogte van het pensioen beweegt sneller mee omhoog in gunstige omstandigheden, en sneller mee omlaag in ongunstige omstandigheden. In zekere zin is dit een keerzijde van de hogere pensioenresultaten die in het nieuwe stelsel gemiddeld genomen worden verwacht. Desalniettemin streven sociale partners ernaar om negatieve schokken te beperken of te voorkomen. Afgaand op de analyses lijken de voorgestelde dempingsmechanismen voldoende effectief om de kans op pensioenverlagingen binnen de bandbreedtes te houden die daarvoor door sociale partners zijn gesteld.

De kans op korting en de verwachte gemiddelde omvang hiervan zijn bij PFI als volgt:

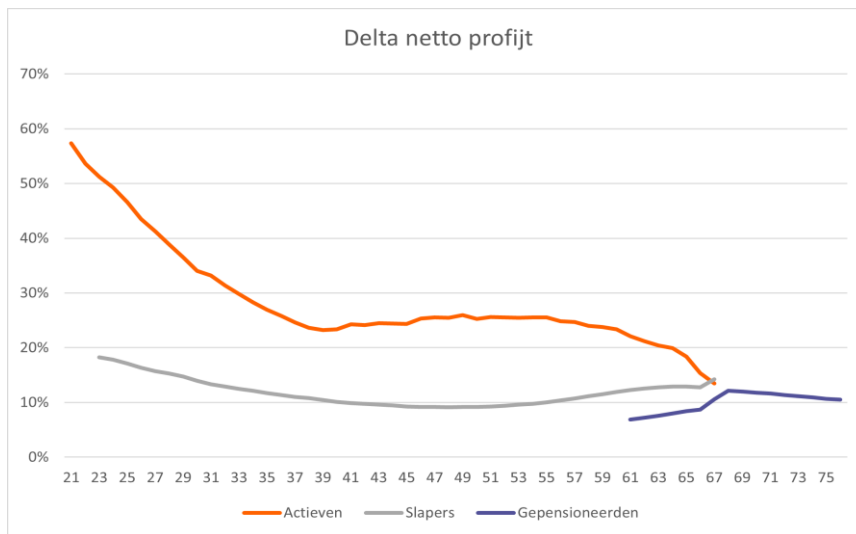
De initiële vulling van de solidariteitsreserve lijkt bij PFI afdoende om de kans op korting in de eerste periode na het transitie-moment binnen de bandbreedtes te houden die door sociale partners worden beoogd. Op langere termijn lijkt de kans op korting wat hoger te worden dan door sociale partners wenselijk wordt geacht. Hoewel de gemiddelde omvang van de korting relatief beperkt is, geven sociale partners aan het pensioenfonds mee om de ontwikkelingen de komende jaren scherp te monitoren.

Nettoprofijs

Voor de berekening van het nettoprofijs wordt gekeken naar de risiconeutrale marktwaarde van de verwachte pensioenuitkeringen op grond van de pensioenovereenkomst. Bij PFI wegen sociale partners ook het perspectief mee wanneer de volledige fiscale ruimte zou worden benut, ofwel waarbij in goede scenario's door het fondsbestuur gebruik wordt gemaakt van de discretionaire bevoegdheid in de huidige pensioenregeling om aanvullende toeslagen toe te kennen boven het maximum van 3%.

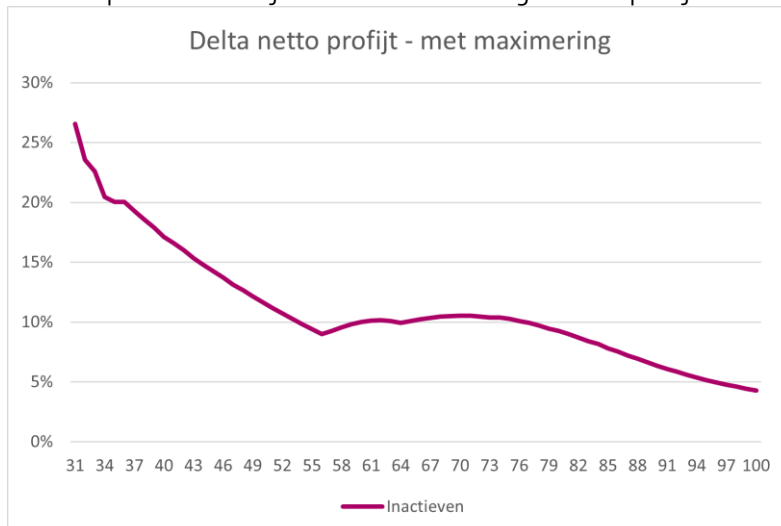
Het nettoprofijs effect wordt weergegeven als de verandering van het nettoprofijs in het nieuwe stelsel ten opzichte van het nettoprofijs in de huidige regeling. De leeftijden staan op de horizontale assen en de verandering op de verticale assen. Een delta nettoprofijs van 0% betekent dat het nettoprofijs in het nieuwe stelsel gelijk is aan wat het in de huidige regeling zou zijn geweest bij voortzetting daarvan.

In de basisvariant is de verandering in nettoprofit voor de pensioenen bij ICP als volgt:

Voor alle leeftijdscohorten en deelnemersgroepen neemt het nettoprofit door de wijzigingen toe. Dat komt omdat zogenaamd residuvermogen toegankelijk wordt gemaakt: bij invaren wordt het fondsvermogen grotendeels toebedeeld aan de huidige fondsdeelnemers, terwijl bij continuering van het huidige fondsbeleid een deel hiervan via de fondsbuffers uiteindelijk aan toekomstige generaties kan worden toebedeeld. Dat voor actieven het nettoprofitteffect positiever is dan voor slapers laat zich ten dele verklaren door een wegvallend negatief effect uit het huidige stelsel. Dat negatieve effect is de premiesystematiek, die er in de te hanteren hoogrentende scenario's toe leidt dat de premiedekkingsgraden in het huidige stelsel hoog oplopen. Actieven zouden, met andere woorden, in het huidige stelsel bij dergelijke renteniveaus te veel betalen in verhouding tot de waarde van de opbouw die zij zouden verwerven. Daarnaast is bij actieven ook een positief effect zichtbaar doordat de compensatie gefinancierd vanuit de PFI-bestemmingsreserve doorwerkt in deze grafiek.

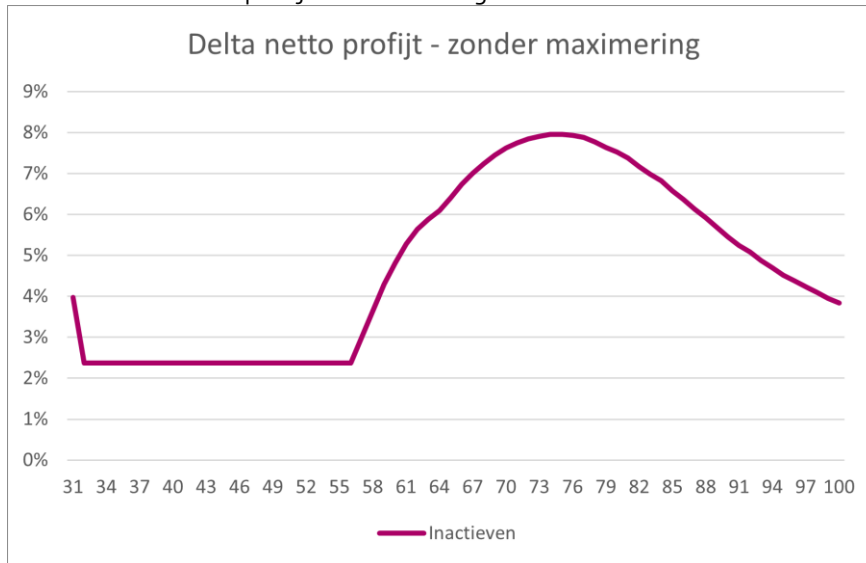
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in nettoprofit als volgt:

Alle generaties ondervinden een positieve verandering van nettoprofit wanneer het nieuwe stelsel wordt vergeleken met het oude stelsel, waarmee wordt voldaan aan de bandbreedte die sociale partners aan deze maatstaf hebben gesteld. Het positieve verschil hangt grotendeels samen met het vermogen dat in het huidige stelsel via de fondsbuffers wordt doorgeschoven naar toekomstige generaties. Omdat in het gesloten fonds PFI echter geen sprake is van toekomstige generaties, is dit perspectief beperkt. Zoals toegelicht in het desbetreffende hoofdstuk over de kwantitatieve beoordelingscriteria, hanteren sociale partners voor de transitie bij PFI daarom een aanvullend

perspectief waarbij voor het vaststellen van het nettoprofijs wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut.

Het verschil in nettoprofijs is dan als volgt:

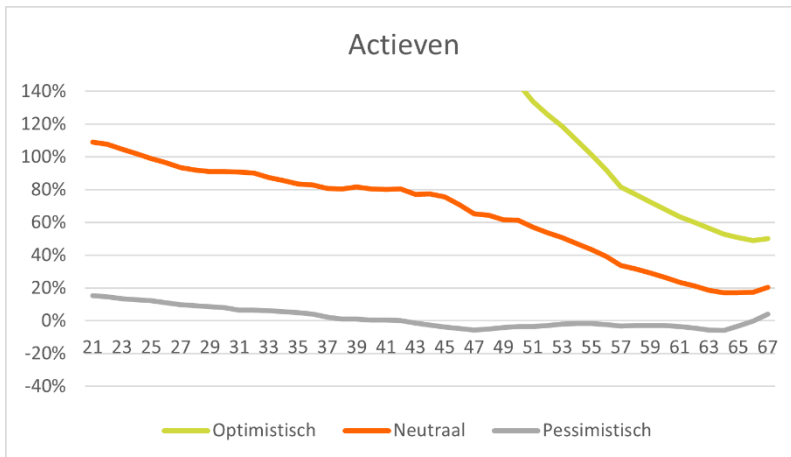
Sociale partners beogen via de eerder benoemde gerichte toedeling van 0,9% van het fondsvermogen te bewerkstelligen dat negatieve uitschieters worden voorkomen vanuit het perspectief dat het nettoprofijs wordt vastgesteld onder de veronderstelling dat in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut. Het streven hierbij is dat in een breed spectrum aan mogelijke omstandigheden op het transitie moment wordt bereikt dat de verhouding tussen het nettoprofijs na en voor de transitie voor alle leeftijdscohorten ten minste 95% bedraagt van de verhouding zoals deze voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk geldt. In bovenstaande basisvariant is dit circa 97% voor het cohort met de laagste wijziging van nettoprofijs, waarmee dit streefniveau wordt behaald.

8.3 Gevoeligheidsanalyse: negatieve renteschok van 2%-punt

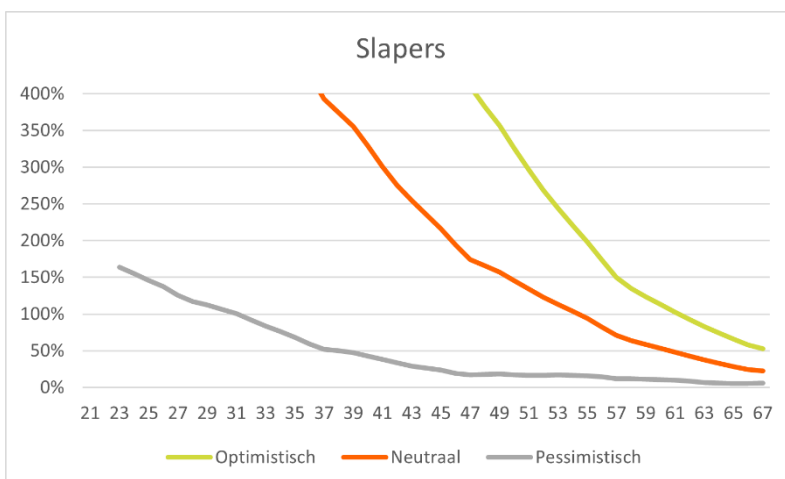
In deze paragraaf worden de verschillende kwantitatieve beoordelingscriteria bekeken wanneer ten opzichte van de basisvariant een negatieve renteschok van 2%-punt wordt verondersteld, gebruik makend van de bijpassende scenario's van DNB.

Pensioenverwachting

In de gevoeligheidsanalyse met een negatieve renteschok van 2%-punt is de verandering in pensioenverwachting voor de pensioenen bij ICP als volgt:

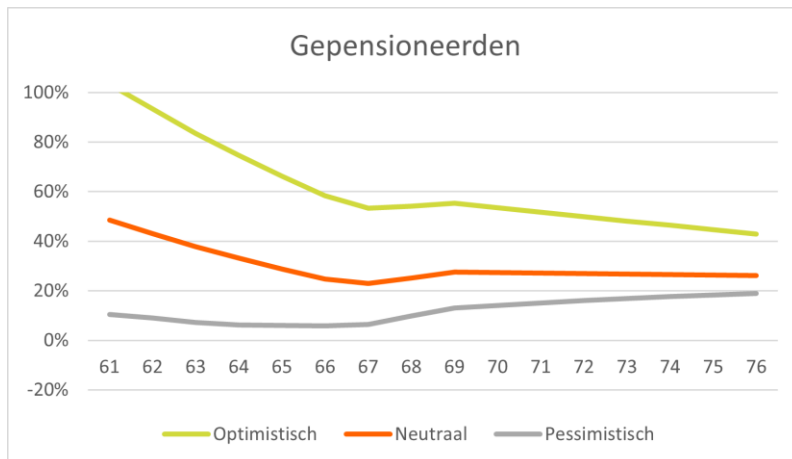

In het geval van een negatieve renteschok van 200 basispunten ligt de pensioenverwachting ten opzichte van de huidige situatie hoger. In deze gevoeligheidsanalyse ondervinden ook in het pessimistische scenario nagenoeg alle actieven een vooruitgang. Dat de uitkomsten bij een rentedaling beter zijn dan in het basisscenario komt met name doordat de persoonlijke pensioenvermogens die op het invaarmoment worden gevormd hoger zijn – de waarde van de huidige toezegging is immers hoger als de rente lager is. In de DNB-scenarioset wordt vervolgens een rentestijging verondersteld, waarvan met name jongere deelnemers profiteren omdat voor hen het renterisico beperkt is afgedekt in het leeftijdsafhankelijke beleggingsbeleid dat in het nieuwe stelsel wordt gevoerd. Merk verder op dat het positieve effect van compensatie gefinancierd vanuit de PFI-bestemmingsreserve relatief minder zwaar meeweegt in deze variant, omdat de compensatiebedragen lager zijn terwijl de pensioenvermogens bij invaren groter zijn.

De positieve impact van de negatieve renteschok op de pensioenverwachting is voor slapers nog groter dan voor actieven. Dit wordt veroorzaakt doordat het voordeel van hogere pensioenvermogens bij

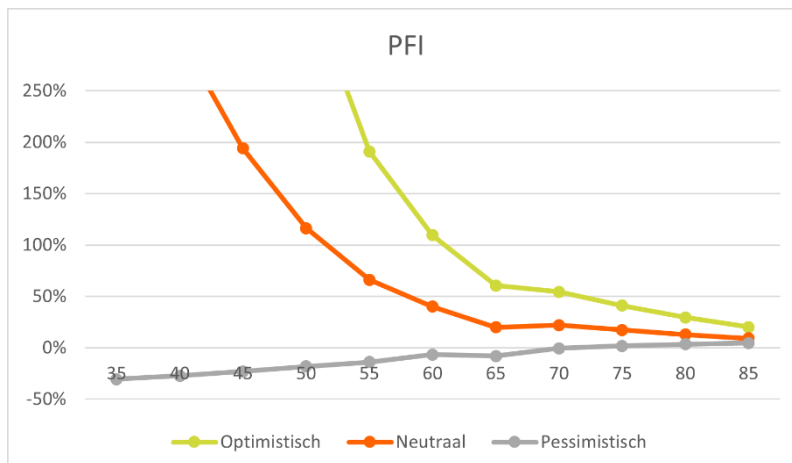
invaren in combinatie met de renteontwikkelingen in de DNB-scenarioset bij slapers niet wordt gedempt door toekomstige pensioenopbouw.

Voor gepensioneerden zien we vergelijkbare positieve effecten van de renteontwikkeling op de pensioenverwachting als bij actieven en slapers. Het effect is wat minder groot doordat de looptijd van de pensioenen voor gepensioneerden lager is.

De pensioenverwachting valt in de verschillende scenario's (neutraal, optimistisch, pessimistisch) in het scenario met een negatieve renteschok van 2%-punt voor alle leeftijden en deelgroepen binnen de door sociale partners vastgestelde bandbreedtes. Door de negatieve renteschok zijn de pensioenvermogens na invaren hoger. Deelnemers profiteren vervolgens van de daaropvolgende rentestijging in de DNB-scenarioset. Dit effect is voor jongere deelnemers groter als gevolg van de lagere veronderstelde renteafdekking in het leeftijdsafhankelijke beleggingsbeleid in het nieuwe stelsel. Voor actieven worden deze invaareffecten enigszins gedempt door de toekomstige pensioenopbouw.

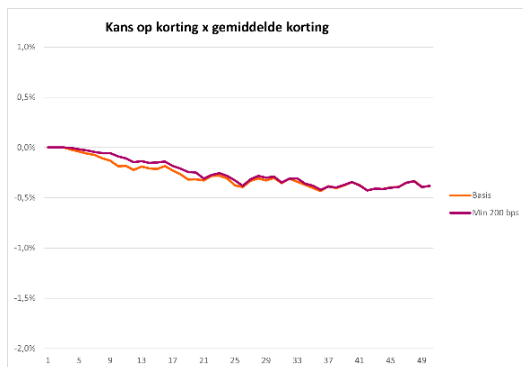
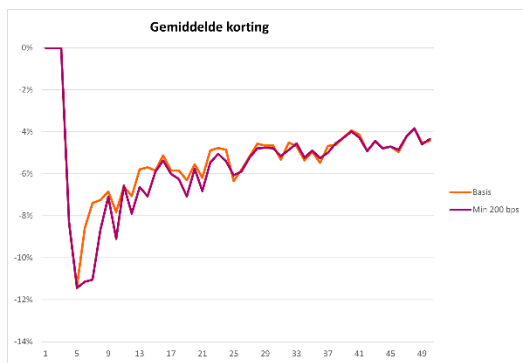
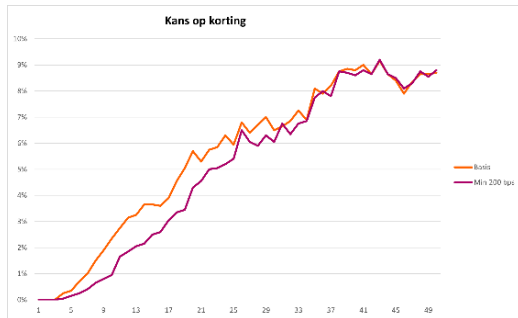
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in pensioenverwachting als volgt:

Voor de pensioenen bij PFI zijn vergelijkbare effecten te zien als bij ICP. De effecten van de rentestijging, die na de initiële negatieve renteschok optreedt in de DNB-scenarioset, zijn bij PFI wel wat minder sterk. Dit hangt samen met de hogere veronderstelde renteafdekking in het beoogde beleggingsbeleid bij PFI.

Kans op korting van ingegane pensioenen

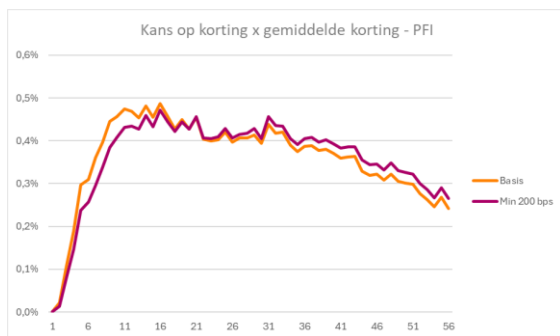
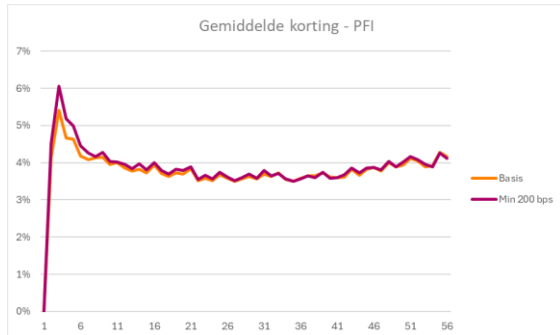
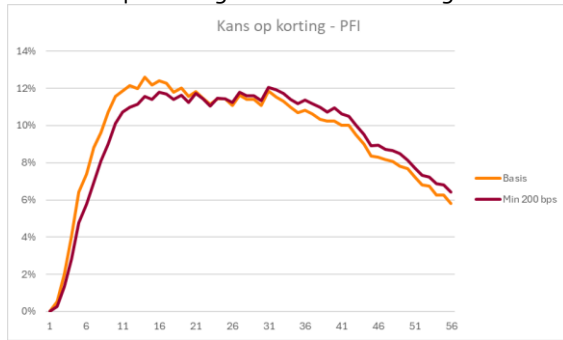
In de gevoeligheidsanalyse met een negatieve renteschok van 2%-punt is de kans op korting van ingegane pensioenen bij ICP als volgt:

Ten opzichte van de basisvariant is de kans op korting in de eerste jaren lager, terwijl de gemiddelde korting ongeveer hetzelfde blijft. In de eerste 25 jaar leidt de kans op korting vermenigvuldigd met de gemiddelde korting tot een iets grotere verlaging in de basisvariant. Deze verschillen zijn echter zeer klein.

De verwachte kans op korting op langere termijn lijkt binnen het nagestreefde langetermijn maximum van 10% te blijven bij ICP. Op kortere termijn zorgt de veronderstelde extra initiële vulling van de risicodelingsreserve ervoor dat naar verwachting een overgangperiode van ruim 20 jaar na de transitie lijkt te worden bereikt waarin de kans op korting binnen het nagestreefde kortetermijn maximum van 5% blijft.

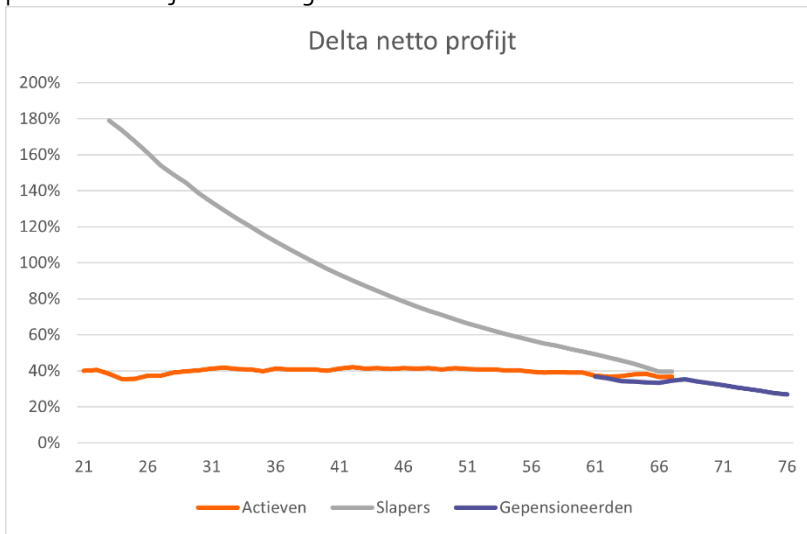
De kans op korting en de verwachte gemiddelde omvang hiervan zijn bij PFI als volgt:

De kans op korting wijkt in deze gevoeligheidsanalyse niet wezenlijk af van de basisvariant: in de eerste periode na het transitie moment blijft deze binnen de door sociale partners nagestreefde bandbreedtes, terwijl deze kans op korting op langere termijn in lijn met de basisvariant iets hoger ligt dan beoogd. Sociale partners verzoeken het pensioenfonds de ontwikkelingen te blijven monitoren.

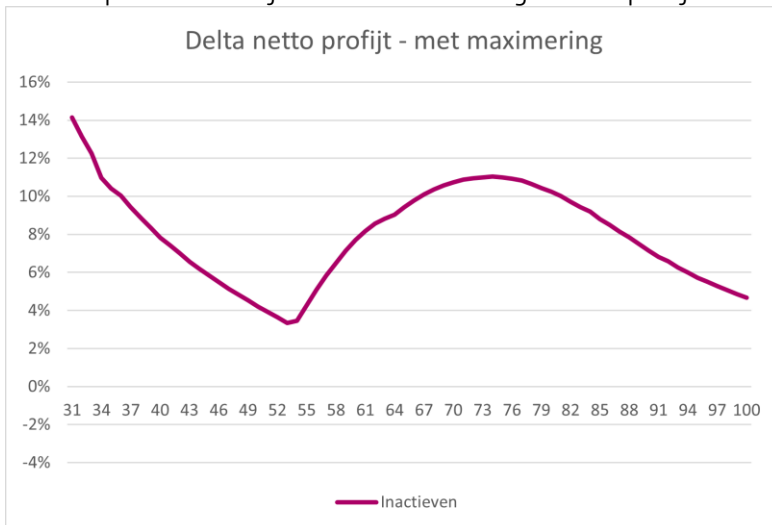
Nettoprofijt

In de gevoeligheidsanalyse met een negatieve renteschok van 2%-punt is het nettoprofijt voor de pensioenen bij ICP als volgt:

De dekkingsgraad van het fonds neemt toe door een stijgende rente, na de initiële negatieve renteschok, waardoor de fiscale maximering van toeslagverlening onder de huidige regeling des de bepalender wordt voor de uitkomsten. In het nieuwe stelsel komt deze begrenzing te vervallen waardoor de nettoprofijt effecten positief uitvallen. Voor slapers en gepensioneerden is dit effect groter dan voor actieven als gevolg van het ontbreken van verdere kapitaalopbouw.

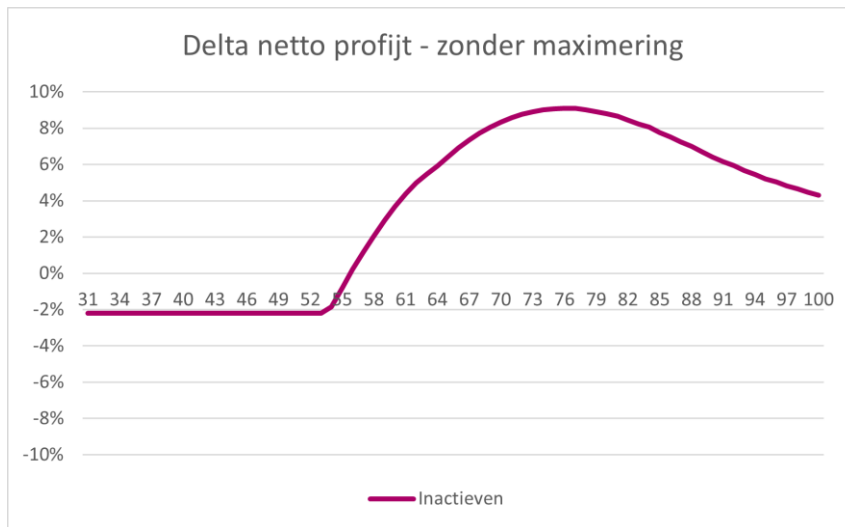
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in nettoprofijt als volgt:

Alle generaties ondervinden een positieve verandering van nettoprofijt wanneer het nieuwe stelsel wordt vergeleken met het oude stelsel, waarmee wordt voldaan aan de bandbreedte die sociale partners aan deze maatstaf hebben gesteld.

Vanuit het aanvullende perspectief waarbij wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut, is de verandering in nettoprofit bij PFI als volgt:

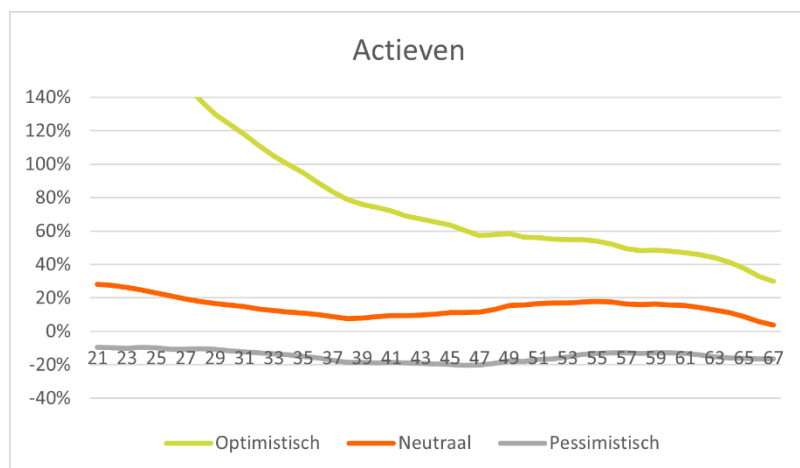
Sociale partners beogen via de gerichte toedeling van 0,9% van het fondsvermogen te bewerkstelligen dat negatieve uitschieters zoals gezien vanuit dit perspectief op nettoprofit worden voorkomen. Voor het cohort met de laagste wijziging van nettoprofit geldt dat de verhouding tussen het nettoprofit na en voor transitie ruim 94% bedraagt van de verhouding zoals deze voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk geldt. Aldus wordt in deze gevoeligheidsanalyse niet voldaan aan het streefniveau van 95%; op grond van de gemaakte afspraken accepteren sociale partners dat andere doelstellingen in dit geval prevaleren.

8.4 Gevoeligheidsanalyse: positieve renteschok van 2%-punt

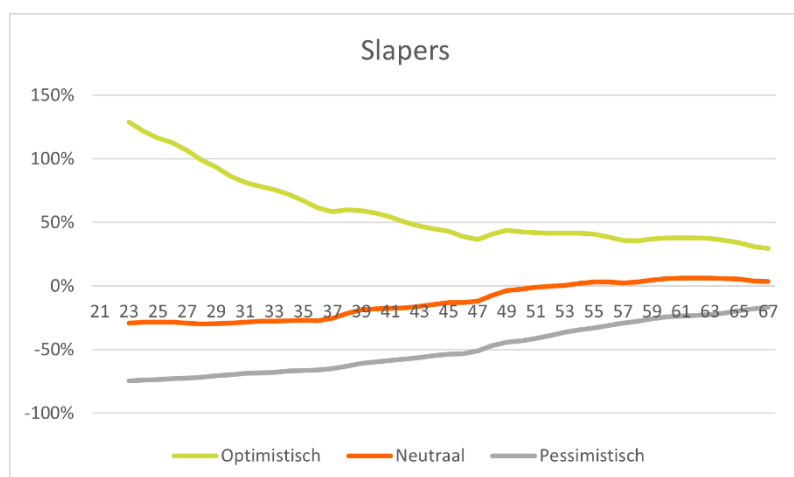
In deze paragraaf worden de verschillende kwantitatieve beoordelingscriteria bekeken wanneer ten opzichte van de basisvariant een positieve renteschok van 2%-punt wordt verondersteld, gebruik makend van de bijpassende scenario'sets van DNB.

Pensioenverwachting

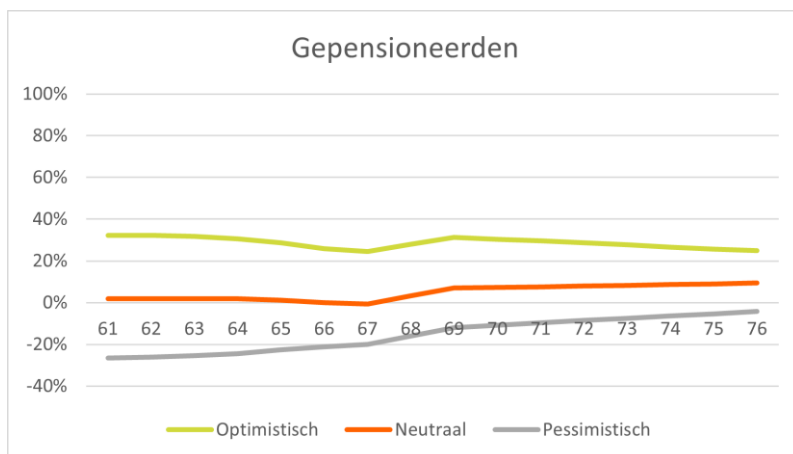
In de gevoeligheidsanalyse met een positieve renteschok van 2%-punt is de verandering in pensioenverwachting voor de pensioenen bij ICP als volgt:

In geval van een positieve renteschok zijn de effecten zoals beschreven bij een negatieve renteschok min of meer omgekeerd. De persoonlijke pensioenvermogens worden bij een hogere rente juist lager, omdat de waarde van de huidige toezegging bij een hogere rente lager is. Vervolgens ondervinden deelnemers nadeel van de veronderstelde rentedaling in de scenario'set, hetgeen versterkt optreedt voor jongere deelnemers omdat het renterisico voor hen grotendeels onafgedekt is. Merk verder op dat het positieve effect van compensatie gefinancierd vanuit de PFI-bestemmingsreserve relatief zwaarder meeweegt in deze variant, omdat de compensatiebedragen hoger zijn terwijl de pensioenvermogens bij invaren lager zijn.

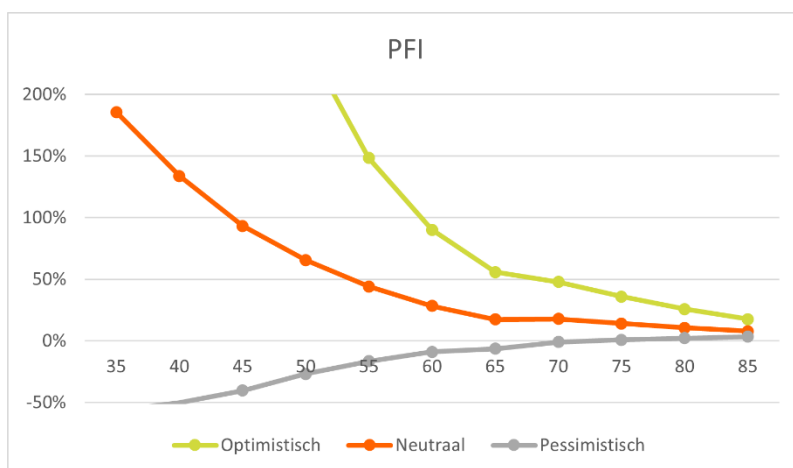
De effecten van de negatieve renteschok op de pensioenverwachting zijn voor slapers nog groter dan voor actieven. Dit wordt veroorzaakt doordat het nadeel van lagere pensioenvermogens bij invaren in combinatie met de renteontwikkelingen in de DNB-scenario'set bij slapers niet wordt gedempt door toekomstige pensioenopbouw.

Voor gepensioneerden zien we vergelijkbare negatieve effecten van de renteontwikkeling op de pensioenverwachting als bij actieven en slapers. Het effect is wat minder groot doordat de looptijd van de pensioenen voor gepensioneerden lager is.

Concluderend valt, in de gevoeligheidsanalyse met een positieve renteschok van 2%-punt, de pensioenverwachting bij ICP in meerdere scenario's en bij meerdere deelgroepen buiten de door sociale partners vastgestelde bandbreedtes. Sociale partners hebben daarom nader onderzoek gedaan naar de evenwichtigheid van de transitie in deze variant. Bij hoge rentes leidt het beleid in het huidige stelsel in combinatie met de voorgeschreven DNB-scenarioset ertoe dat de marktwaarde van de opgebouwde pensioenen bij ICP in het huidige stelsel fors hoger is dan het fondsvermogen van ICP. In feite is in het huidige stelsel dan sprake van een forse herverdeling van toekomstige generaties naar huidige generaties. Het is in het nieuwe stelsel niet mogelijk om dergelijke grote herverdelingen te repliceren, als dat al wenselijk en evenwichtig zou zijn. Zoals reeds toegelicht bij de beschrijving van de kwantitatieve beoordelingscriteria in paragraaf 3.3 zijn de reguliere maatstaven en bandbreedtes van pensioenverwachting en nettoprofijs in een dergelijke situatie niet passend om de evenwichtigheid van de transitie te beoordelen, en achten sociale partners aanvullend onderzoek aangewezen. Verderop in deze paragraaf is dit aanvullende onderzoek nader uitgewerkt.

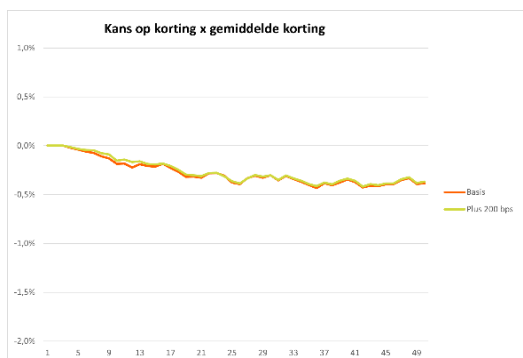
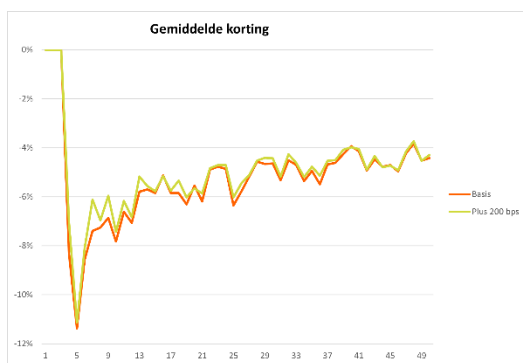
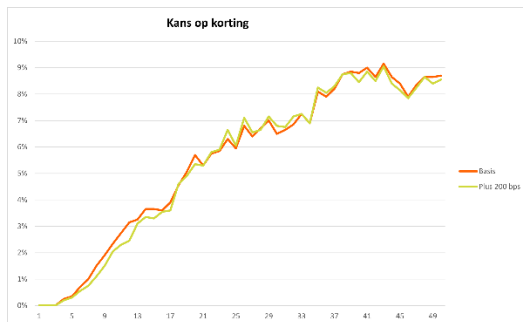
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in pensioenverwachting als volgt:

De effecten bij PFI zijn veel minder sterk dan bij ICP. Dit hangt deels samen met de hogere renteafdekking bij PFI. Het belangrijkste verschil is echter dat bij hoge rentes een potentiële onevenwichtigheid in het huidige stelsel bij ICP wordt blootgelegd: de berekende pensioenverwachting in het huidige stelsel is zeer hoog, omdat bij hoge rentes een groot deel van de premie-inleg van toekomstige generaties neerslaat bij huidige deelnemers. Doordat bij hoge rentes een relatief beperkt deel van de vaste CDC-premie benodigd is voor pensioenopbouw, vloeit een groot deel in de algemene reserves van het fonds waarna deze ook ten goede komt aan huidige generaties.

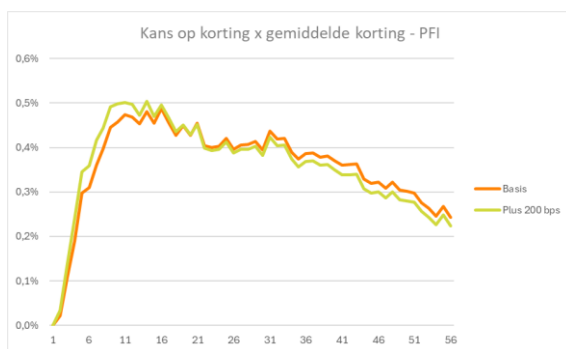
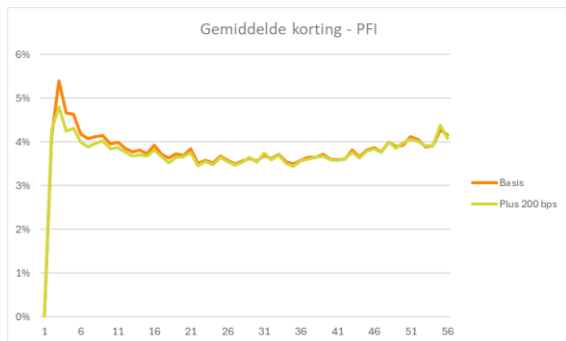
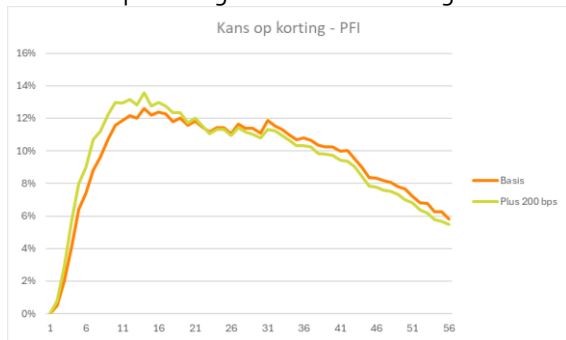
Kans op korting van ingegane pensioenen

In de gevoeligheidsanalyse met een positieve renteschok van 2%-punt is de kans op korting van ingegane pensioenen bij ICP als volgt:

De positieve renteschok leidt nauwelijks tot verschillen in kortingskansen ten opzichte van de basisvariant. De verwachte kans op korting op langere termijn lijkt binnen het nagestreefde langetermijn maximum van 10% te blijven bij ICP. Op kortere termijn zorgt de veronderstelde extra initiële vulling van de risicodelingsreserve ervoor dat naar verwachting een overgangperiode van ruim 20 jaar na de transitie lijkt te worden bereikt waarin de kans op korting binnen het nagestreefde kortetermijn maximum van 5% blijft.

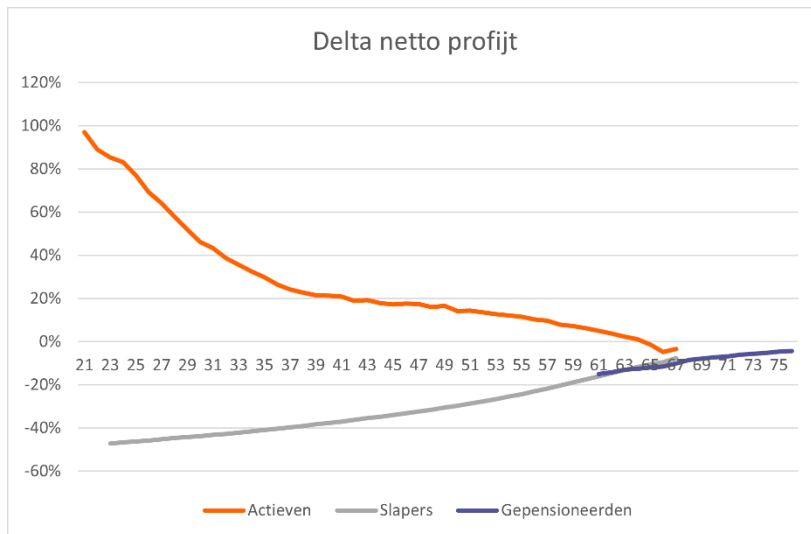
De kans op korting en de verwachte gemiddelde omvang hiervan zijn bij PFI als volgt:

De kans op korting wijkt in deze gevoeligheidsanalyse niet wezenlijk af van de basisvariant: in de eerste periode na het transitie-moment blijft deze binnen de door sociale partners nagestreefde bandbreedtes, terwijl deze kans op korting op langere termijn in lijn met de basisvariant iets hoger ligt dan beoogd. Sociale partners verzoeken het pensioenfonds de ontwikkelingen te blijven monitoren.

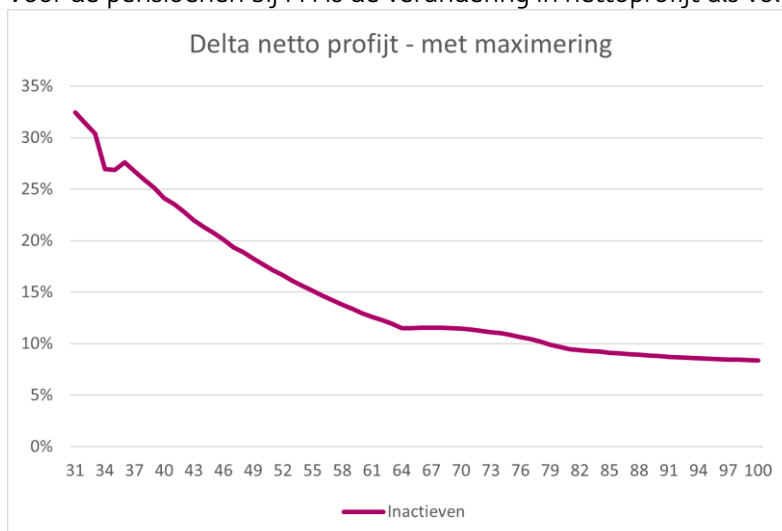
Nettoprofijt

In de gevoeligheidsanalyse met een positieve renteschok van 2%-punt is het nettoprofijt voor de pensioenen bij ICP als volgt:

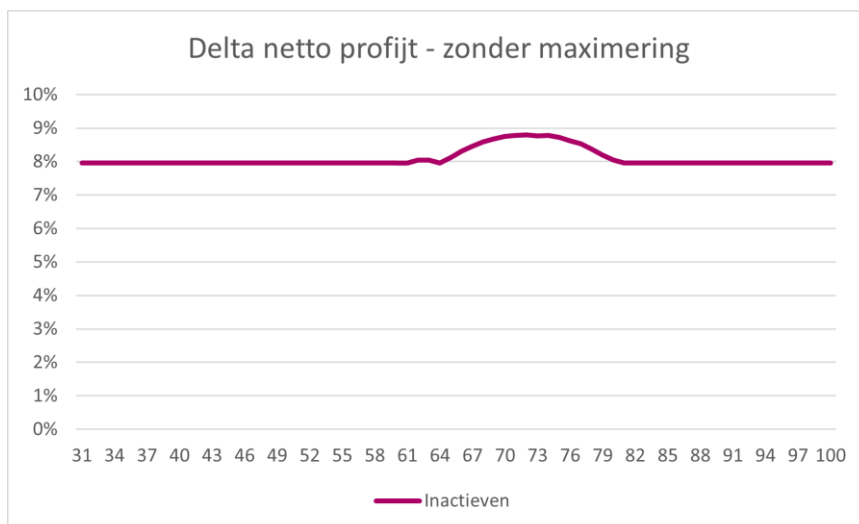
Het verschil in nettoprofijt valt voor alle opgebouwde pensioenen buiten de hiertoe door sociale partners vastgestelde bandbreedtes. Zoals reeds vermeld bij de beoordeling van de pensioenverwachting zijn de reguliere maatstaven en bandbreedtes van pensioenverwachting en nettoprofijt in deze gevoeligheidsanalyse niet passend om de evenwichtigheid van de transitie te beoordelen. Dit omdat het beleid in het huidige stelsel in combinatie met de voorgeschreven DNB-scenarioset ertoe dat bij hoge rentes de marktwaarde van de opgebouwde pensioenen bij ICP in het huidige stelsel fors hoger is dan het fondsvermogen van ICP. Conform de opzet van de kwantitatieve beoordelingscriteria zoals beschreven in paragraaf 3.3 achten sociale partners aanvullend onderzoek aangewezen in een dergelijke situatie. Verderop in deze paragraaf is dit aanvullende onderzoek nader uitgewerkt.

Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in nettoprofijt als volgt:

Alle generaties ondervinden een positieve verandering van nettoprofijt wanneer het nieuwe stelsel wordt vergeleken met het oude stelsel, waarmee wordt voldaan aan de bandbreedte die sociale partners aan deze maatstaf hebben gesteld.

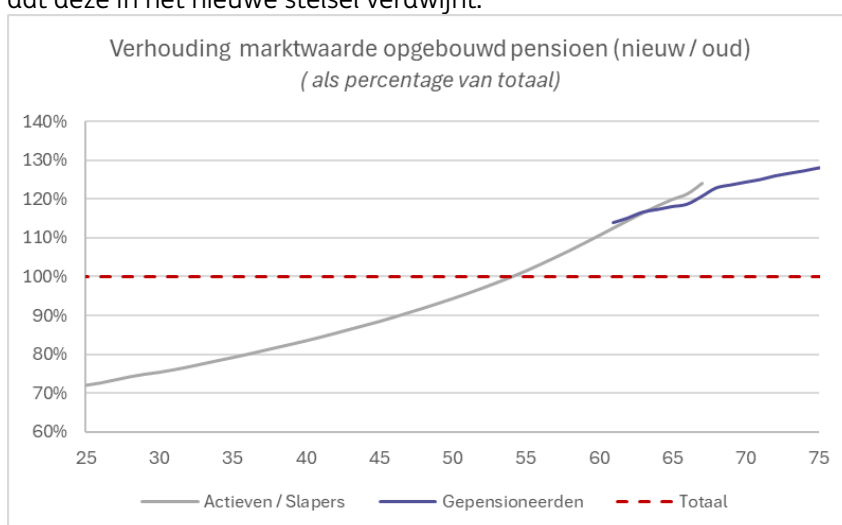
Vanuit het aanvullende perspectief waarbij wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut, is de verandering in nettoprofijt bij PFI als volgt:

Sociale partners beogen via de gerichte toedeling van 0,9% van het fondsvermogen te bewerkstelligen dat negatieve uitschieters zoals gezien vanuit dit perspectief op nettoprofijt worden voorkomen. Voor het cohort met de laagste wijziging van nettoprofijt geldt dat de verhouding tussen het nettoprofijt na en voor transitie bijna 100% bedraagt van de verhouding zoals deze voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk geldt. Aldus wordt voldaan aan het streefniveau dat sociale partners hiervoor hebben gesteld.

Aanvullend beoordelingscriterium: inclusieve marktwaarde van opgebouwd pensioen

In paragraaf 3.3 is het aanvullende onderzoek naar evenwichtigheid beschreven dat door sociale partners passend wordt geacht in een situatie waarbij de inclusieve marktwaarde van de opgebouwde pensioenen in het huidige stelsel aanzienlijk hoger is dan het totale vermogen van het pensioenfonds. Hierbij wordt primair gekeken naar de verhouding tussen de inclusieve marktwaarde van de opgebouwde pensioenen na en voor de transitie, en hoe deze verhouding uitvalt voor de verschillende leeftijdscohorten. Voor een evenwichtig nettoprofijt in het nieuwe stelsel is de verwachting dat deze verhouding lager zal zijn voor jongere generaties, omdat zij in het huidige stelsel meer zouden kunnen profiteren van de subsidiëring in het huidige stelsel waarvan het zowel wenselijk als onvermijdelijk is dat deze in het nieuwe stelsel verdwijnt.

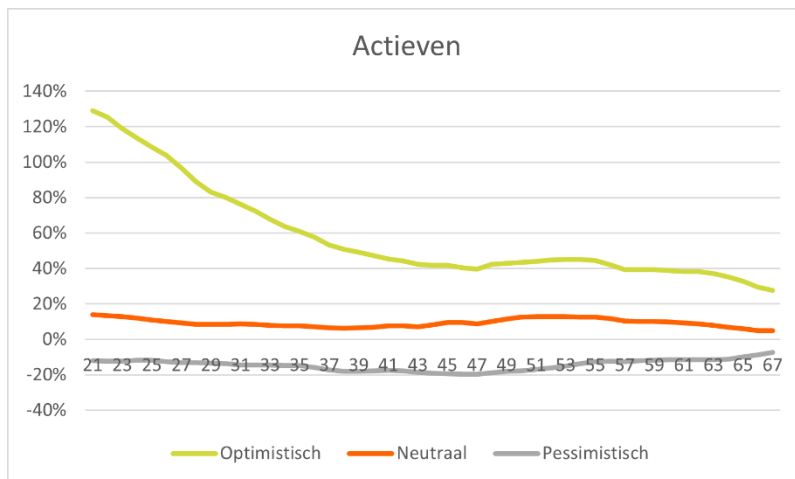
Dit patroon voldoet aan de ondergrens zoals door sociale partners vastgesteld in de opzet van de kwantitatieve beoordelingscriteria en bijbehorende bandbreedtes.

8.5 Gevoeligheidsanalyse: lagere dekingsgraad (105% bij ICP / 120% bij PFI)

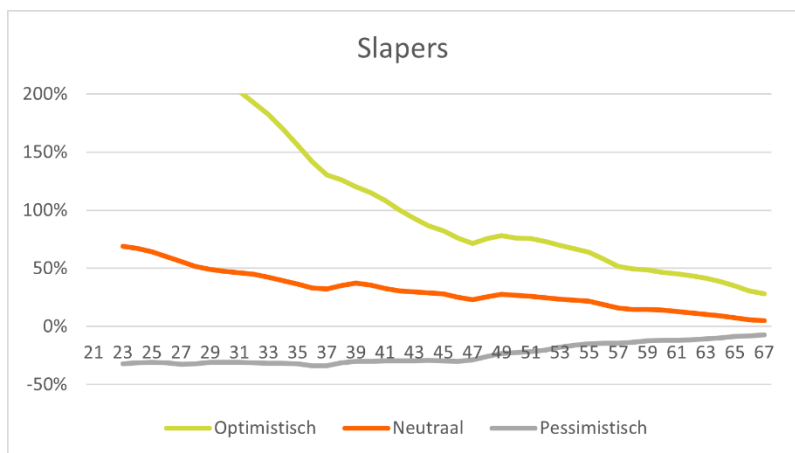
In deze paragraaf worden de verschillende kwantitatieve beoordelingscriteria bekeken wanneer ten opzichte van de basisvariant een lagere dekingsgraad is verondersteld.

Pensioenverwachting

In de gevoeligheidsanalyse met een lagere dekingsgraad is de verandering in pensioenverwachting voor de pensioenen bij ICP als volgt:

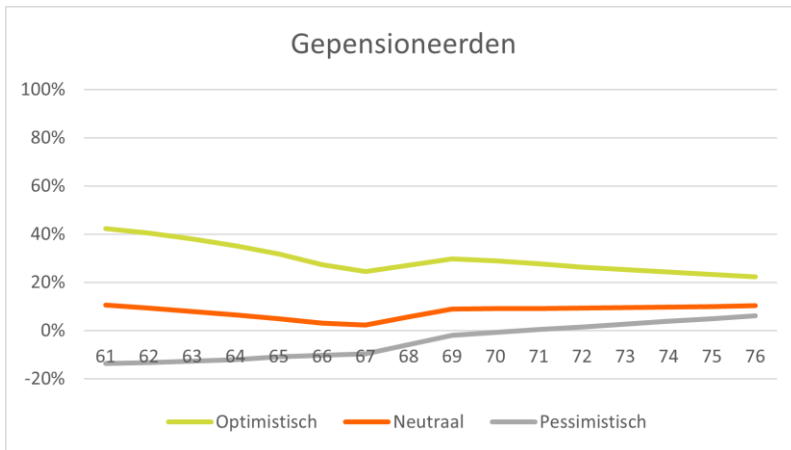

Voor actieven wijken de uitkomsten bij een lagere dekingsgraad op het transitiemoment niet veel af van die bij de gehanteerde actuele dekingsgraad. De totale pensioenverwachting voor actieven hangt sterk af van de toekomstige pensioenopbouw, die slechts in zeer beperkte mate afhankelijk is van de dekingsgraad bij transitie.

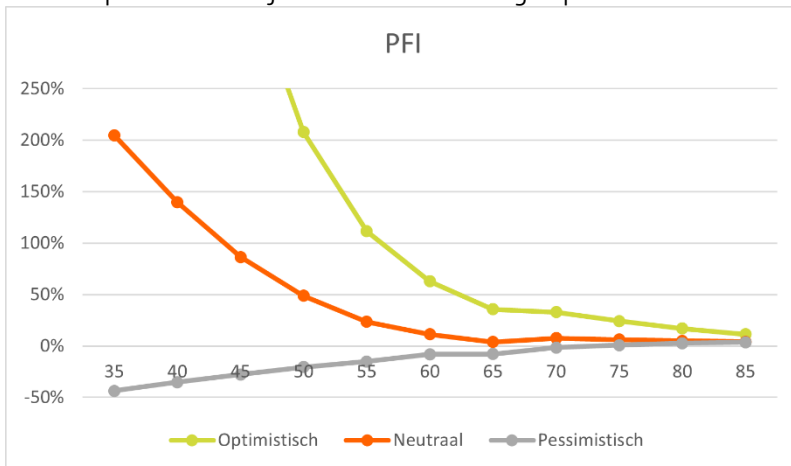
Ook voor slapers wijken de uitkomsten betrekkelijk weinig af van de situatie in de basisvariant.

Voor gepensioneerde deelnemers is de impact op de pensioenverwachting, hoewel nog altijd positief, minder gunstig dan bij de actuele dekkinggraad het geval zou zijn. Het direct toekennen van het eigen vermogen dat in de huidige regeling aangehouden zou moeten worden speelt daarin een belangrijke rol.

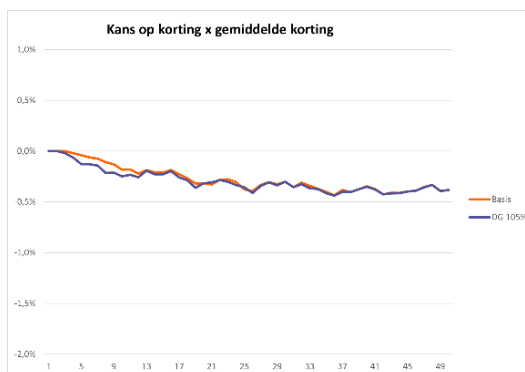
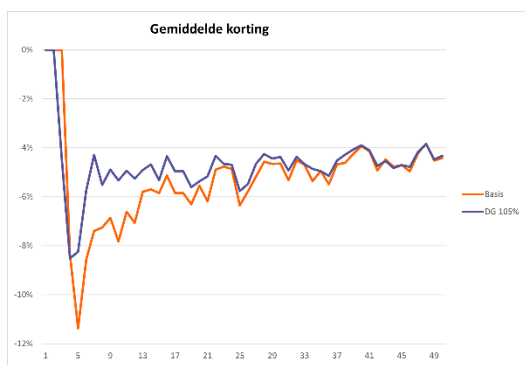
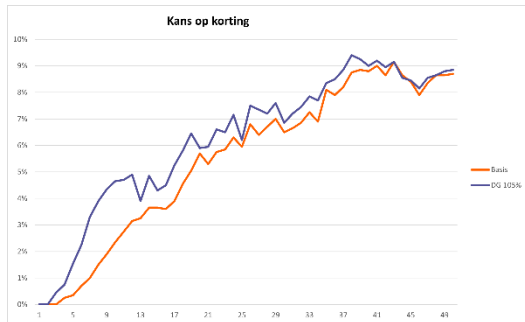
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in pensioenverwachting als volgt:

Samenvattend valt de pensioenverwachting in de verschillende scenario's (neutraal, optimistisch, pessimistisch) in de variant met een lagere dekkinggraad voor alle leeftijden en deelgroepen binnen de door sociale partners vastgestelde bandbreedtes. Het verschil ten opzichte van de basisvariant is beperkt. Met name voor oudere deelnemers is het verschil in pensioenverwachting wat minder positief dan in de basisvariant: het effect dat in het nieuwe stelsel de fondsbuffers eerder aan de deelnemers worden toegekend, speelt een kleinere rol wanneer er op het moment van invaren geen fondsbuffers zijn.

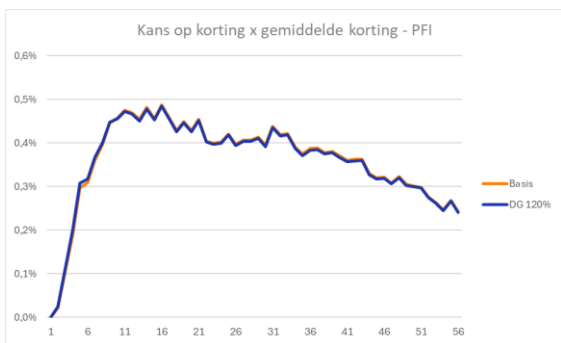
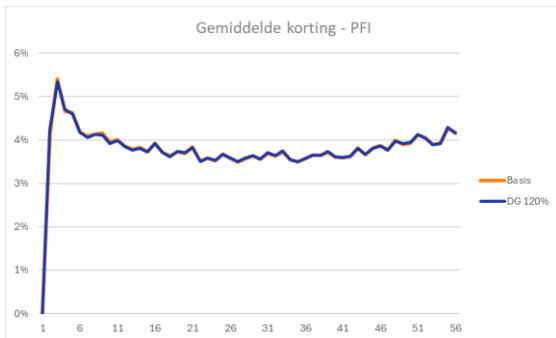
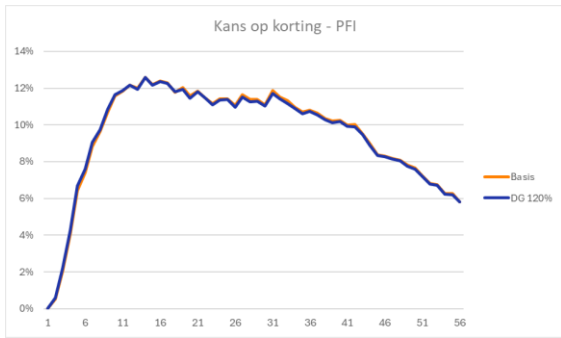
Kans op korting van ingegane pensioenen

In de gevoeligheidsanalyse met een lagere dekkinggraad is de kans op korting van ingegane pensioenen bij ICP als volgt:

Een lagere dekkinggraad zorgt bij ICP voor een hogere kans op korting van ingegane pensioenen, voornamelijk doordat de risicodelingsreserve bij invaren minder gevuld raakt. Dit effect speelt met name een rol op kortere termijn. De overgangperiode na de transitie waarin de gemiddelde kans op korting binnen het nagestreefde kortetermijn maximum blijft, ligt rond de streeftermijn van 20 jaar. De minimumtermijn van 10 jaar wordt ruimschoots gehaald.

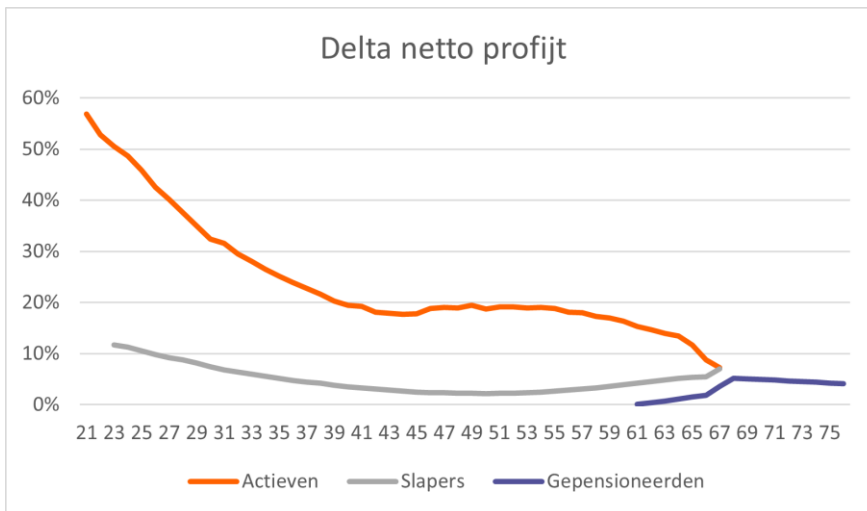
De kans op korting en de verwachte gemiddelde omvang hiervan zijn bij PFI als volgt:

De kortingskansen wijken in deze gevoeligheidsanalyse betrekkelijk weinig af van de basisvariant. De lagere dekkinggraad heeft weinig invloed op de kortingskansen, omdat evengoed een aanzienlijke initiële vulling van de solidariteitsreserve mogelijk is: de lagere dekkinggraad ten opzichte van de basisvariant komt primair tot uitdrukking in de hoogte van de pensioenuitkeringen en niet zo zeer in de kans op korting naderhand. In de eerste periode na het transitie-moment blijft de kans op korting binnen de door sociale partners nagestreefde bandbreedtes, terwijl deze kans op korting op langere termijn in lijn met de basisvariant iets hoger ligt dan beoogd. Sociale partners verzoeken het pensioenfonds de ontwikkelingen te blijven monitoren.

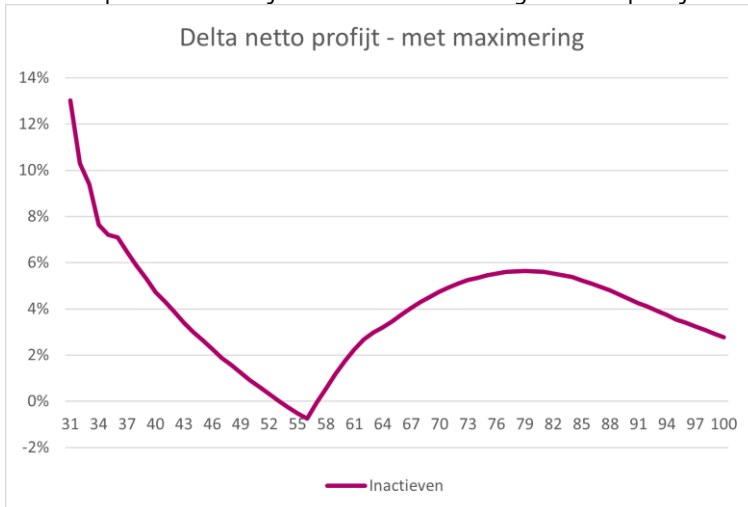
Nettoprofijt

In de gevoeligheidsanalyse met een lagere dekkinggraad is het nettoprofijt voor de pensioenen bij ICP als volgt:

De nettoprofijt effecten vallen positief uit, maar minder dan de basisvariant. Dit komt doordat het positieve effect waarbij fondsbuffers eerder kunnen worden toebedeeld in veel mindere mate een rol speelt wanneer de fondsbuffers op het transitie moment kleiner zijn.

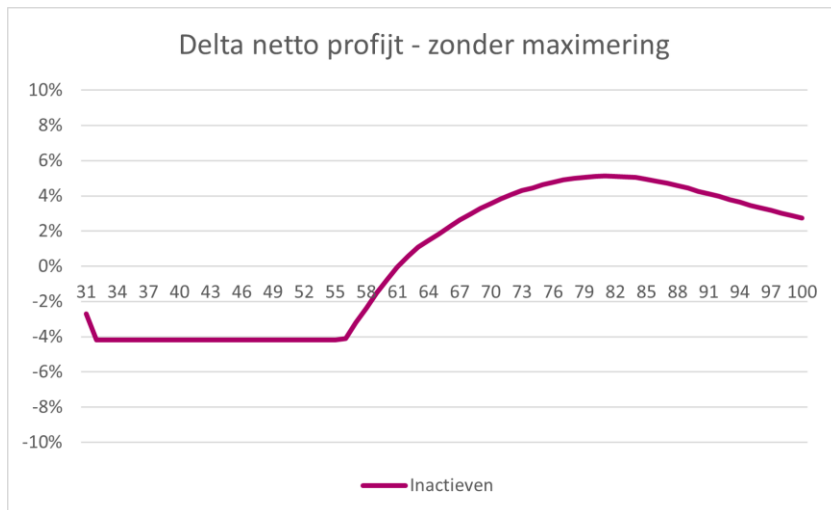
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in nettoprofijt als volgt:

Voor enkele leeftijdscohorten is de verandering van nettoprofijt negatief. Dit komt voornamelijk doordat het verschil in nettoprofijt voor alle fondsdeelnemers als geheel bij een lagere dekkinggraad ook lager is, doordat het positieve effect waarbij fondsbuffers in het nieuwe stelsel eerder worden toebedeeld aan fondsdeelnemers kleiner wordt wanneer de fondsbuffers lager zijn. Nu niet wordt voldaan aan de ondergrens voor de maatstaf van nettoprofijt zoals gesteld door sociale partners, is aanvullend onderzoek aangewezen om in deze gevoeligheidsanalyse de evenwichtigheid van de transitie te toetsen. Conform de in paragraaf 3.3 besproken opzet van kwantitatieve beoordelingscriteria wordt hierbij in eerste instantie bekeken of sprake is van een situatie waarbij het negatieve nettoprofijt rechtstreeks samenhangt met een zekere acceptabele variatie tussen leeftijdscohorten. Voor het cohort met het meest negatieve verschil in nettoprofijt geldt dat de verhouding tussen het nettoprofijt na en voor de transitie gelijk is aan ruim 96% van de verhouding zoals deze geldt voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk. Daarmee vallen de negatieve uitkomsten voor de wijziging van nettoprofijt binnen de bandbreedtes die sociale partners hebben gesteld voor de

acceptabele variatie in nettoprofijs in de situatie waarbij de wijziging van nettoprofijs als geheel slechts in beperkte mate positief is.

Vanuit het aanvullende perspectief waarbij wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut, is de verandering in nettoprofijs bij PFI als volgt:

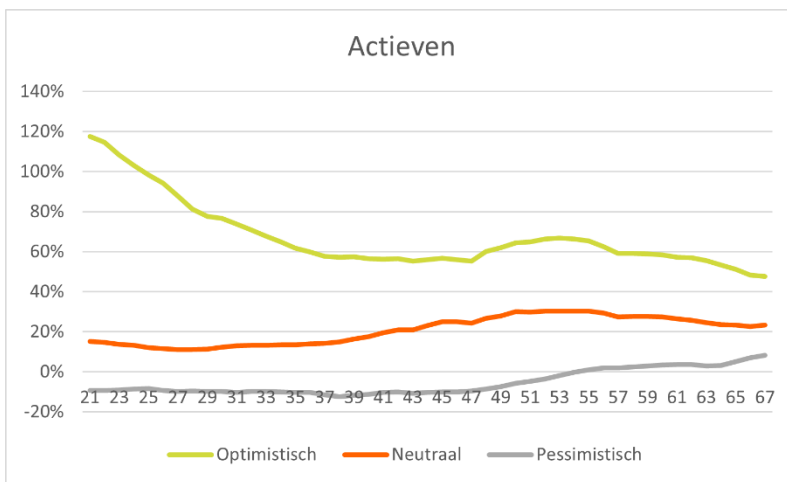
Sociale partners beogen via de gerichte toedeling van 0,9% van het fondsvermogen te bewerkstelligen dat negatieve uitschieters zoals gezien vanuit dit perspectief op nettoprofijs worden voorkomen. Voor het cohort met de laagste wijziging van nettoprofijs geldt dat de verhouding tussen het nettoprofijs na en voor transitie ruim 95% bedraagt van de verhouding zoals deze voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk geldt. Aldus wordt voldaan aan het streefniveau dat sociale partners hiervoor hebben gesteld.

8.6 Gevoeligheidsanalyse: lagere dekingsgraad (105% bij ICP / 120% bij PFI) in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt

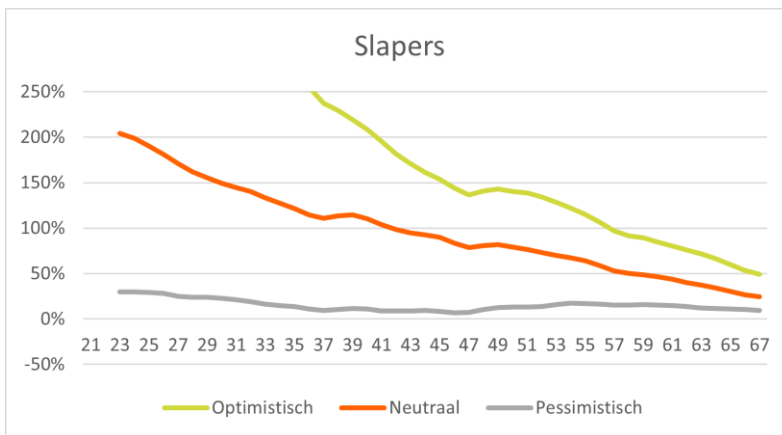
In deze paragraaf worden de verschillende kwantitatieve beoordelingscriteria bekeken wanneer ten opzichte van de basisvariant een lagere dekingsgraad is verondersteld in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt, waarbij gebruik wordt gemaakt van de bijpassende scenario'sets van DNB

Pensioenverwachting

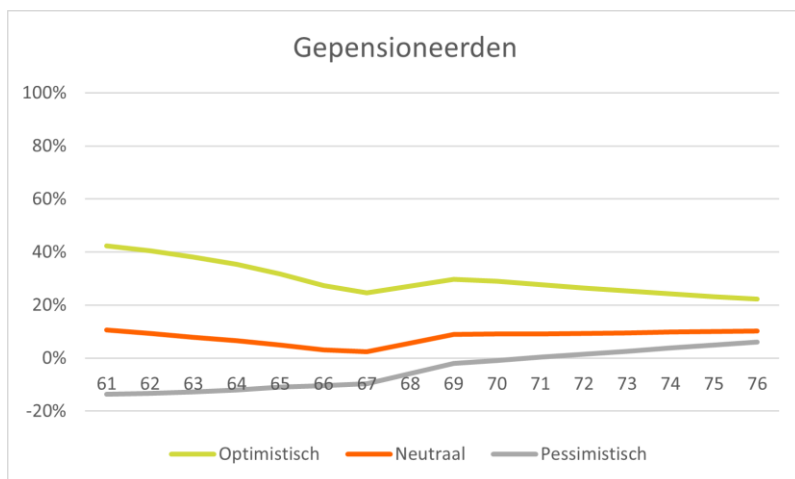
In de gevoeligheidsanalyse met een lagere dekingsgraad in combinatie met een negatieve renteschok is de verandering in pensioenverwachting voor de pensioenen bij ICP als volgt:

Bij lagere dekingsgraad en lagere rente zijn de effecten voor actieven nog altijd positief. Ten opzichte van de basisvariant is met name een positiever effect te zien bij oudere actieven.

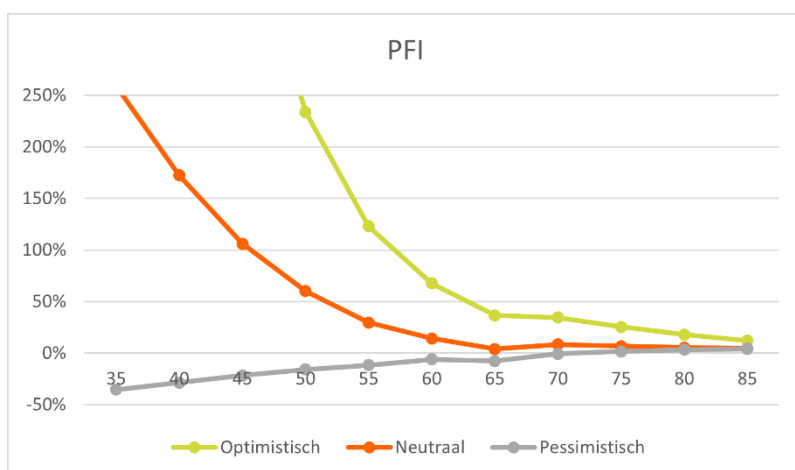

Voor slapers is een positieve impact te zien van de negatieve renteschok van 1%-punt: net als in de variant met een negatieve renteschok van 2%-punt zijn de pensioenvermogens die op het invaarmoment worden gevormd hoger, en hebben met name jongere slapers vervolgens profijt van de lagere renteafdekking in combinatie met de rentestijging volgend op de initiële negatieve renteschok.

Voor gepensioneerde deelnemers is de impact op de pensioenverwachting minder gunstig dan bij de actuele dekingsgraad het geval zou zijn, omdat het voordeel deels wegvalt dat eigen vermogen direct kan worden toegekend waar dat in de huidige regeling zou moeten worden aangehouden. De positieve effecten van de negatieve renteschok op de pensioenverwachting wegen relatief minder zwaar.

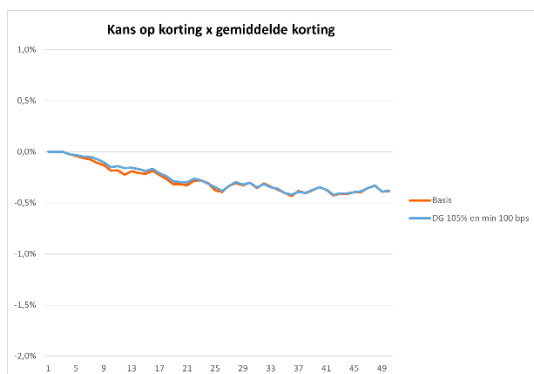
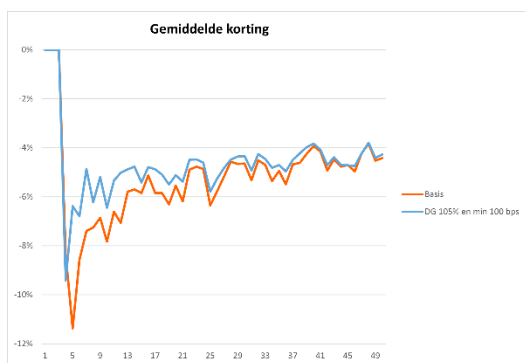
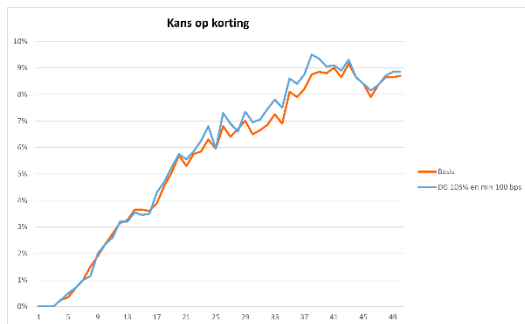
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in pensioenverwachting als volgt:

De pensioenverwachting valt in de verschillende scenario's (neutraal, optimistisch, pessimistisch) in de variant met een lagere dekingsgraad in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt voor alle leeftijden en deelgroepen binnen de door sociale partners vastgestelde bandbreedtes. Met name voor jongere leeftijden is een positieve impact op opgebouwd pensioen te zien doordat de negatieve renteschok in combinatie met de daaropvolgende rentestijging gunstiger uitvalt bij een lagere renteafdekking. Voor oudere deelnemers is het verschil in pensioenverwachting wat minder positief dan in de basisvariant: het effect dat in het nieuwe stelsel de fondsbuffers eerder aan de deelnemers worden toegekend, speelt een kleinere rol vanwege de lagere dekingsgraad op het transitie moment.

Kans op korting van ingegane pensioenen

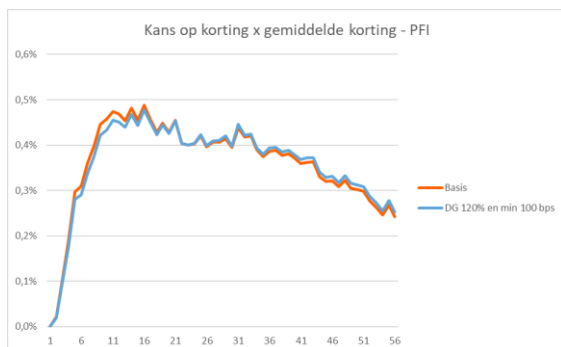
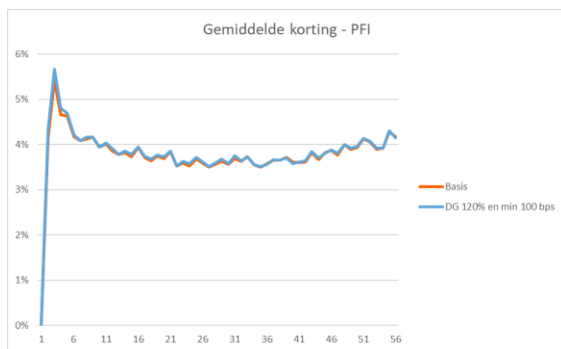
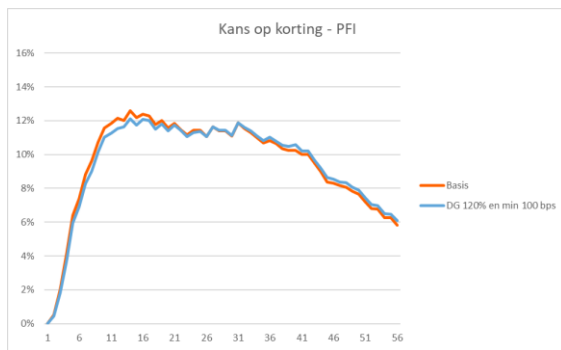
In de gevoeligheidsanalyse met een lagere dekkinggraad in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt is de kans op korting van ingegane pensioenen bij ICP als volgt:

Een lagere dekkinggraad zorgt bij ICP voor een hogere kans op korting van ingegane pensioenen, voornamelijk doordat de risicodelingsreserve bij invaren minder gevuld raakt. Dit effect speelt met name een rol op kortere termijn. De overgangperiode na de transitie waarin de kans op korting binnen het nagestreefde kortetermijn maximum blijft, ligt rond de streeftermijn van 20 jaar. De minimumtermijn van 10 jaar wordt ruimschoots gehaald.

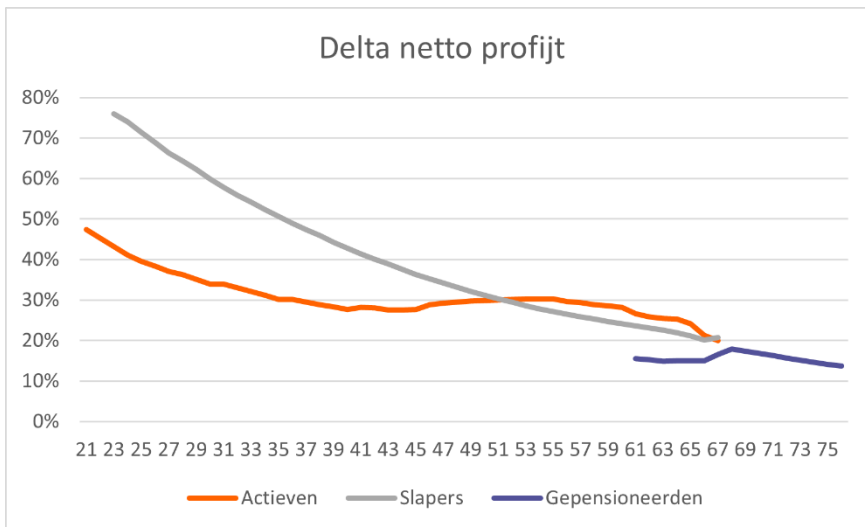
De kans op korting en de verwachte gemiddelde omvang hiervan zijn bij PFI als volgt:

De kans op korting wijkt in deze gevoeligheidsanalyse niet wezenlijk af van de basisvariant: in de eerste periode na het transitie moment blijft deze binnen de door sociale partners nagestreefde bandbreedtes, terwijl deze kans op korting op langere termijn in lijn met de basisvariant iets hoger ligt dan beoogd. Sociale partners verzoeken het pensioenfonds de ontwikkelingen te blijven monitoren.

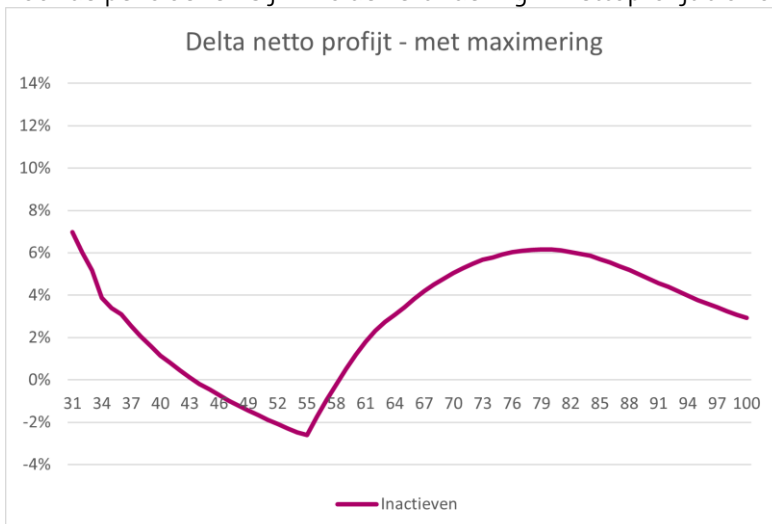
Nettoprofijt

In de gevoeligheidsanalyse met een lagere dekkinggraad in combinatie met een negatieve renteschok van 1%-punt is het nettoprofijt voor de pensioenen bij ICP als volgt:

De nettoprofijt effecten vallen positiever uit dan in de basisvariant, met name voor wat betreft het opgebouwde pensioen. Het negatieve effect van de lagere dekkinggraad op het transitie moment wordt ruimschoots gecompenseerd door de stijgende rente. Dit leidt uiteindelijk tot een positief effect op het nettoprofijt, aangezien bij de transitie fiscale begrenzings zullen vervallen die ertoe leiden dat de buffers die worden opgebouwd in het huidige stelsel minder snel aan de deelnemers kunnen worden toebedeeld.

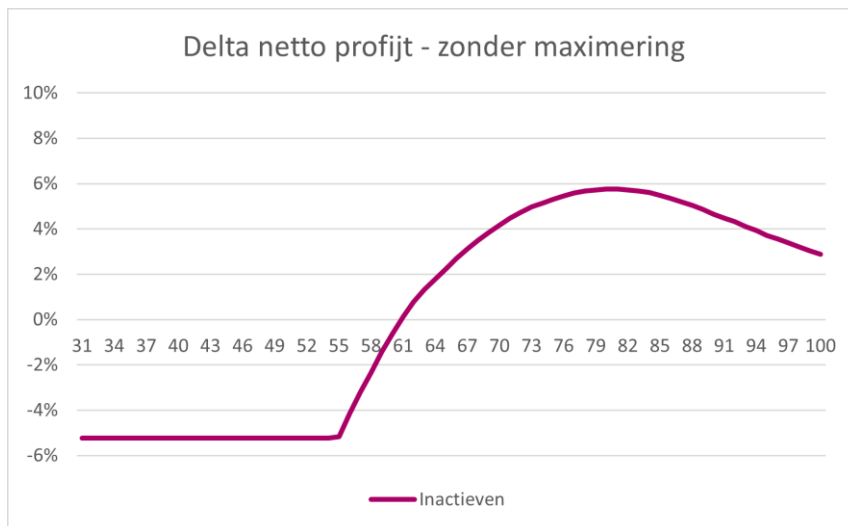
Voor de pensioenen bij PFI is de verandering in nettoprofijt als volgt:

Voor enkele leeftijdscohorten is de verandering van nettoprofijt negatief. Dit komt voornamelijk doordat het verschil in nettoprofijt voor alle fondsdeelnemers als geheel bij een lagere dekkinggraad ook lager is, doordat het positieve effect waarbij fondsbuffers in het nieuwe stelsel eerder worden toebedeeld aan fondsdeelnemers kleiner wordt wanneer de fondsbuffers lager zijn. Nu niet wordt voldaan aan de ondergrens voor de maatstaf van nettoprofijt zoals gesteld door sociale partners, is aanvullend onderzoek aangewezen om in deze gevoeligheidsanalyse de evenwichtigheid van de transitie te toetsen. Conform de in paragraaf 3.3 besproken opzet van kwantitatieve beoordelingscriteria wordt hierbij in eerste instantie bekeken of sprake is van een situatie waarbij het negatieve nettoprofijt rechtstreeks samenhangt met een zekere acceptabele variatie tussen leeftijdscohorten. Voor het cohort met het meest negatieve verschil in nettoprofijt geldt dat de

verhouding tussen het nettoprofit na en voor de transitie gelijk is aan ruim 95% van de verhouding zoals deze geldt voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk. Daarmee vallen de negatieve uitkomsten voor de wijziging van nettoprofit binnen de bandbreedtes die sociale partners hebben gesteld voor de acceptabele variatie in nettoprofit in de situatie waarbij de wijziging van nettoprofit als geheel slechts in beperkte mate positief is.

Vanuit het aanvullende perspectief waarbij wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut, is de verandering in nettoprofit bij PFI als volgt:

Sociale partners beogen via de gerichte toedeling van 0,9% van het fondsvermogen te bewerkstelligen dat negatieve uitschieters zoals gezien vanuit dit perspectief op nettoprofit worden voorkomen. Voor het cohort met de laagste wijziging van nettoprofit geldt dat de verhouding tussen het nettoprofit na en voor transitie bijna 95% bedraagt van de verhouding zoals deze voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk geldt. Aldus wordt in deze gevoeligheidsanalyse net niet voldaan aan het streefniveau; op grond van de gemaakte afspraken accepteren sociale partners dat andere doelstellingen in dit geval prevaleren.

8.7 Conclusie ten aanzien van evenwichtigheid van transitie-effecten

Samenvattend laten de verschillende transitie-effecten zien dat de transitiedoelstellingen haalbaar lijken. De pensioenverwachting stijgt, de kans op verlaging van ingegane pensioenuitkeringen blijft binnen de gestelde bandbreedtes en de transitie leidt in het algemeen tot een positief nettoprofijs voor de verschillende leeftijdscohorten. Specifiek bij PFI lijkt de gerichte vermogenstoedeling bovendien effectief om negatieve nettoprofijs effecten, gezien vanuit het perspectief waarbij de volledige fiscale ruimte wordt benut, te beperken.

Bij hoge rentestanden op het transitiemoment kan bij ICP de situatie ontstaan dat de reguliere maatstaven van pensioenverwachting en nettoprofijs en de bijbehorende bandbreedtes minder geschikt zijn voor de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie, omdat een situatie kan ontstaan waarbij de marktwaarde van de opgebouwde pensioenen bij ICP fors hoger is dan het totale vermogen van het fonds. Een situatie waarbij in het huidige stelsel een aanzienlijk deel van de premies van toekomstige generaties worden toebedeeld aan huidige generaties, is minder geschikt als startpunt voor het beoordelen van de evenwichtigheid van de transitie. Op grond van het alternatieve beoordelingskader zoals dat door sociale partners voor dergelijke specifieke omstandigheden is vastgesteld, achten sociale partners het voldoende aannemelijk dat de beoogde transitie-opzet ook in dergelijke situaties voldoende evenwichtig is.

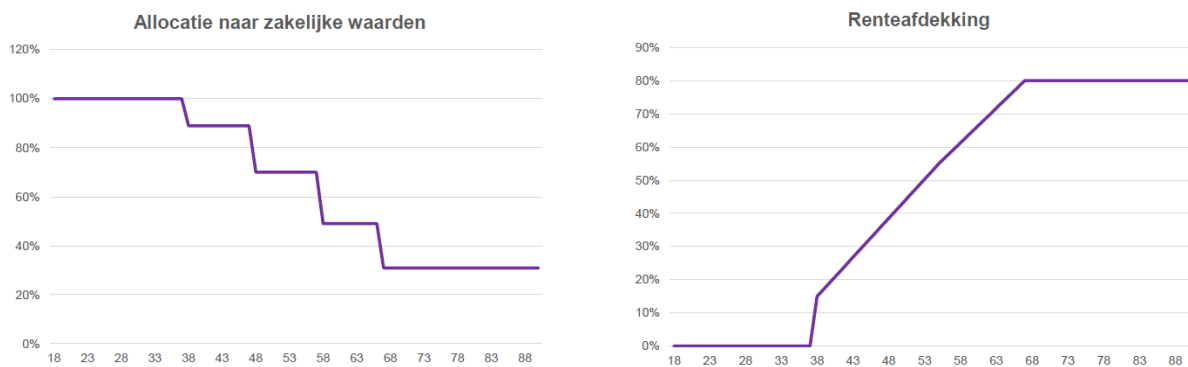
Bij lagere dekkingsgraden kan het verschil in nettoprofijs bij PFI voor bepaalde leeftijdscohorten in beperkte mate negatief uitvallen. Dit wordt verklaard door een beperkt positief verschil in nettoprofijs voor alle fondsdeelnemers gezamenlijk in combinatie met een zekere variatie tussen leeftijdscohorten. Op grond van het aanvullende beoordelingskader zoals dat door sociale partners is valt deze variatie binnen acceptabele bandbreedtes, waarmee de evenwichtigheid van de transitie naar het oordeel van sociale partners ook in dergelijke gevallen voldoende aannemelijk is gemaakt.

Sociale partners hebben ernaar gestreefd om een beoordelingskader vast te stellen waarmee de evenwichtigheid van de beoogde transitie-opzet voldoende aannemelijk kan worden gemaakt in uiteenlopende mogelijke omstandigheden op het transitiemoment. Aldus geven sociale partners invulling aan de intentie van de wetgever dat sociale partners de pensioenfondsen in staat stellen om over te gaan tot implementatie van de transitie zonder dat nadere besluitvorming in het arbeidsvoorwaardelijk overleg benodigd is, ook bij wijzigende financiële en economische omstandigheden richting het transitiemoment. Naar het oordeel van sociale partners tonen de verschillende analyses zoals uitgewerkt in dit hoofdstuk aan dat de evenwichtigheid van de beoogde transitie-opzet voldoende robuust is om aan deze doelstelling te kunnen voldoen.

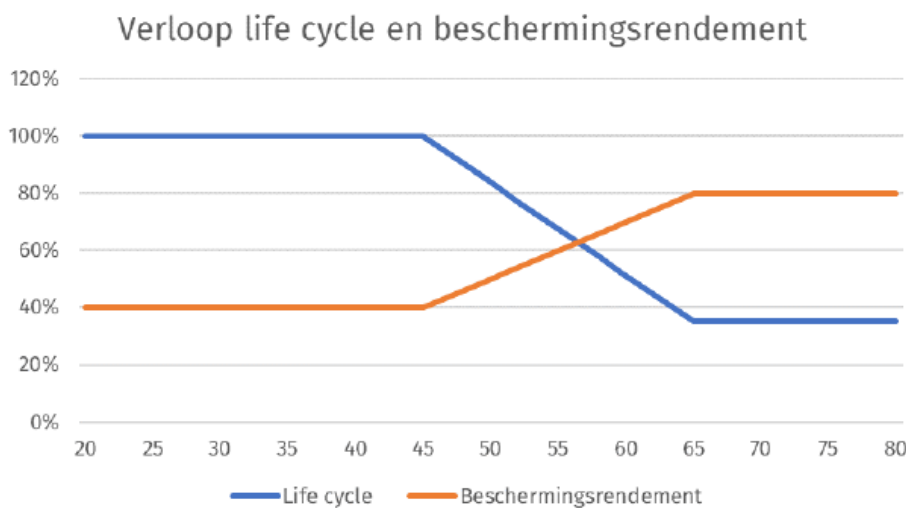
8.8 Gehanteerde uitgangspunten

De analyses zijn gebaseerd op de voorgeschreven scenario'sets van DNB per eind 2023. Hieronder staan de veronderstelde uitgangspunten beschreven ten aanzien van de beleidsmatige opzet door ICP en PFI van de uitvoering van de pensioenregeling binnen de Wtp. Het uiteindelijke beleid zal worden vastgesteld door de besturen van ICP en PFI. Wanneer bepaalde beleidskeuzes door het bestuur naar het oordeel van sociale partners een materiële impact kunnen hebben op de evenwichtigheidsafwegingen van sociale partners zoals beschreven in dit transitieplan, dan zullen sociale partners in overleg treden om te bezien of de opzet van de nieuwe pensioenregeling en de inrichting van de transitie dient te worden herzien.

Lifecycle en renteafdekking bij ICP

Lifecycle en beschermingsrendement bij PFI

Uitkeringsfase

Type uitkeringsfase	Collectief
Projectierendement	RTS
Spreidingsmethode	Geheugenloos
Spreidingsperiode	5 jaar bij ICP / 3 jaar bij PFI

Risicodelingsreserve / solidariteitsreserve

Startniveau via invaren	3% bij ICP / 10% bij PFI
Maximumniveau	3% bij ICP / 10% bij PFI
Vullen	3% van kapitaal bij pensioneren bij ICP 5% van overrendement gepensioneerden bij PFI
Uitdelen	Aanvullen nominale uitkering bij ICP Aanvullen nominale en reële uitkering bij PFI (reëel o.b.v. een maximum van 8% inflatie)
Maximaal uitdelen per jaar	50% van reserve bij ICP / 10% van reserve bij PFI
Verdelen 'overloop' boven maximum	Naar rato van pensioenkapitaal bij ICP Toevoegen aan overrendement bij PFI

Invaren

Invaarmethode	Standaardmethode
Spreadingstermijn bij standaardmethode	10 jaar bij ICP / 20 jaar bij PFI

Overig

Minimaal vereist eigen vermogen	1,0%
Operationele reserve	1,0%

9 Communicatie

Dit transitieplan wordt beschikbaar gesteld aan alle deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden om te raadplegen. Sociale partners overleggen het transitieplan na vaststelling aan ICP en PFI. Deze zullen het transitieplan op hun website publiceren nadat de pensioenregeling definitief is ondergebracht bij de pensioenfondsen.

Dit transitieplan is vastgesteld op 19 december 2024. Het uitgangspunt is dat de gemaakte afspraken voldoen in redelijkerwijs voorzienbare situaties richting de transitiedatum in 2027. Zoals in dit transitieplan beschreven kunnen er niettemin omstandigheden optreden waarbij sociale partners in gesprek zullen gaan om te bezien of de besluitvorming herzien dient te worden:

- Indien de bandbreedtes behorend bij de maatstaven voor een of meer van de transitiedoelen worden overschreden (zie hoofdstuk 3)
- Indien de financiële positie van ICP en / of PFI dusdanig verslechtert dat bepaalde transitiedoelen in onvoldoende mate realiseerbaar lijken (zie hoofdstuk 7)
- Indien de rente ten opzichte van het niveau van eind 2023 met meer dan 2,0%-punt is gestegen of gedaald (zie hoofdstukken 6, 7, 8)
- Indien beleidskeuzes van ICP en / of PFI naar het oordeel van sociale partners een materiële impact hebben op de evenwichtigheidsafwegingen in dit transitieplan (zie hoofdstuk 8)
- In geval van tussentijdse wijzigingen in relevante wetgeving

ING Personeel B.V.

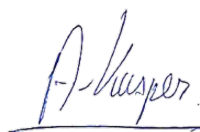
Annelot Fluitman

FNV Finance,
onderdeel van FNV,
gevestigd te Utrecht

Duygu Akcay

CNV

Arie Kasper

De Unie

Inge de Vries

Piet Fortuin

Reinier Castelein

Bijlage A   Formele reactie VO-ING op transitieplan

In dit transitieplan leggen sociale partners de hoofdlijnen vast van de nieuwe pensioenregeling als ook de wijze waarop wordt omgegaan met reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. Ook wordt inzicht gegeven in het besluitvormingsproces dat heeft geleid tot de gemaakte keuzes. Ten slotte wordt in het transitieplan gemotiveerd waarom naar het oordeel van sociale partners de transitie als geheel evenwichtig zou zijn, overeenkomstig de memorie van toelichting bij de Wtp. Dit houdt in dat de wijzigingen in de pensioenregeling, de gevolgen van het omzetten van opgebouwde pensioenen (hierna: invaren) en de afspraken over compensatie als totaalpakket zijn beschreven.

De wijzigingen in de pensioenregeling betreffen de volgende pensioenen:

- 1 Nieuw te verwerven pensioenen vanaf de transitiedatum,
- 2 Pensioenen verworven vanaf 2014 tot de transitiedatum, zoals ondergebracht bij Stichting ING CDC Pensioenfonds (ICP), NN CDC Pensioenfonds (NCP) en/of BeFrank,
- 3 Pensioenen verworven vóór 2014, zoals ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds ING (PFI).

De verenigingen van oud-medewerkers VO-ING en VO-NN zijn in bovenstaand transitieplan in staat gesteld om een formele reactie te geven, waarmee invulling wordt gegeven aan het hoorrecht conform artikel 150g van de Pensioenwet.

De beide verenigingen van oud-medewerkers hebben reeds in een vroeg stadium (2023) een aantal visie documenten over de pensioentransitie met de Sociale Partners (SP) gedeeld. Deze visies zijn door sociale partners meegenomen in hun eigen visievorming en besluitvorming over de nieuwe pensioenregelingen. Vervolgens zijn de verenigingen van oud-medewerkers in het proces van het opstellen van het transitieplan gevraagd om tussentijdse input op verschillende deelonderdelen te geven.

In het algemeen zijn we blij met de informatie welke wij of onze Pensioencommissie (PC) hebben gekregen van PFI, ICP en de SP, zowel gevraagd als ongevraagd, waaronder concepten van documenten en presentaties van mogelijke uitkomsten, nog voordat duidelijk was hoe de SP zouden besluiten. Deze openheid stellen wij zeer op prijs.

Formeel stellen de SP de transitiedoelen vast, inclusief kwantitatieve maatstaven om de realisatie van deze doelen te toetsen en een prioritering wanneer vanwege de financiële en economische omstandigheden op het transitiemoment niet alle transitiedoelen gerealiseerd kunnen worden. Vervolgens zijn de pensioenfondsen verantwoordelijk voor de inrichting van de transitie in lijn met deze doelen. PFI heeft in de praktijk vanaf het begin van het ontwerpproces een coördinerende rol gespeeld tussen de verschillende betrokkenen, en gaf ook richting voor de mogelijke invulling van de opzet van de nieuwe regeling onder de Wtp en de transitie ernaartoe. Bij ICP en NCP lag de coördinerende rol meer bij de werkgever.

In dit oordeel wordt gereageerd op de volledige tekst, ongeacht wie beslissingsbevoegdheid heeft op enig punt, want dit is het enige moment waarop de Verenigingen Oud-medewerkers ING en NN zich officieel kunnen uitspreken. Vanwege de grote verschillen van de fondsen en regelingen bespreken we eerst PFI en vervolgens ICP.

Pensioenfonds ING (PFI)

De uitgangspunten van het oordeel van VO-ING voor PFI berusten op de volgende drie eigenschappen van PFI:

- Gesloten
- Rijk
- Veilig

Het allerbelangrijkste advies in 2023 van onze PC was eigenlijk om sowieso in te varen. Bij een gesloten fonds als PFI is invaren geen automatisme, maar blijven bestaan onder het FTK zou betekenen dat de hoge dekingsgraad van PFI niet zou kunnen worden gebruikt om pensioenen meer te verhogen dan het fiscaal maximum. Nu de SP kiezen voor invaren kan dit wel. Uiteraard zijn wij vanwege de leeftijd van onze achterban erg blij dat de SP kiezen voor invaren per 1-1-2027. We begrijpen de operationele uitdagingen, maar langer wachten is echt ongewenst. Onze commissie krijgt al vragen van ouderen of ze vooruitlopend op de implementatie niet al een hoger pensioen kunnen krijgen.

Verder luidde ons advies om in te varen in een solidaire regeling. Daarbij werd in het advies aangetekend dat de buffers bij PFI kunnen worden gebruikt om alle pensioenen en pensioenaanspraken bij invaren te verhogen, uiteraard na aftrek van het vermogen voor het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV), operationeel Risico en een ruime Solidariteitsreserve (SDR).

Uitgangspunten/doelstellingen nieuwe regeling

Vanuit de in de inleiding genoemde eigenschappen van PFI (gesloten, rijk en veilig) hebben de SP voor de transitie bij PFI de volgende transitiedoelstellingen vastgesteld:

- 1 Het op peil houden van het niveau van de ingegane pensioenuitkeringen op de transitiedatum
- 2 Het realiseren van een adequate compensatie voor groepen die onevenredig nadeel in pensioen ondervinden als gevolg van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling (in het bijzonder het gevolg van de afschaffing van de doorsneesystematiek voor actieve deelnemers die op de transitiedatum bij ING in dienst zijn)
- 3 Het beperken van de kans op verlagingen van ingegane pensioenuitkeringen
- 4 Het beperken van eenzijdige herverdeling tussen generaties
- 5 Bij PFI gebruik maken van de relatief hoge buffers van het fonds waarbij voorkomen moet worden dat negatieve uitschieters in de toekomst tot directe kortingen zullen leiden (dus vorming van een solidariteitsreserve)

Bij het toetsen van bovengenoemde doelstellingen hebben de SP de volgende kwantitatieve maatstaven vastgesteld:

- 1 Pensioenverwachting alsmede de spreiding hiervan
- 2 De kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen
- 3 Gebruik van het Netto profijt beginsel volgens de zogenaamde standaard methode.

De belangrijkste modaliteiten, waarmee de SP vooralsnog werken en waarmee PFI het eens is, zijn als volgt:

Modaliteiten	Inhoud modaliteiten	Opmerkingen PC
WTP of FTK	Invaren in WTP	Dit is conform het door VO-NN en VO-ING bekrachtigde advies van de PC en van belang om van de grote buffers meer uit te mogen keren.
Invaardatum	Invaren per 1-1-2027	PFI wil niet de eerste of laatste zijn vanwege operationele risico's. Wij kunnen ons vinden in 1-1-2027.

Premieregeling	Solidaire Premieregeling	Conform advies van de PC en dit past goed bij de solidaire en vooral voorzichtige opzet van PFI in de afgelopen jaren.
Hoogte Solidariteitsreserve (SDR)	10% bij aanvang voor gepensioneerden.	Een redelijk conservatieve hoogte in lijn met het advies van de PC, maar wij vinden 15% ook verdedigbaar ter verlaging van de kans op korting op langere termijn.
Dekking/gebruik door SDR	De SDR wordt gebruikt voor gepensioneerden om te voorkomen dat pensioenen nominaal of reël dalen.	Het risico van dalen van pensioen moet zo klein mogelijk worden gemaakt en dit helpt.
Aanvullen SDR	Mocht de SDR door gebruik ervan onder de 10% komen, dan zal de reserve worden aangevuld met 5% van het overrendement van de gepensioneerden.	Wij vinden dit evenwichtig en is feitelijk solidariteit binnen de gepensioneerden cohort.
Gebruik bestemmingsreserve	Compensatie afschaffing doorsneesystematiek voor jongere cohorten	Positief, dit was een relatief kleine reserve die zo bij de personen waarvoor deze ooit is bedoeld terecht komt.
Extra budget 0,9%	De SP willen een extra budget voor de groep met het laagste netto profijt (grotweg leeftijden 40-50).	Positief.
Gebruik Netto profijt	Netto profijt houdt geen rekening met wijzigende toekomstige beleggingen	Netto profijt bevoordeelt de jongeren (65-) omdat zij een langere toekomst hebben met wel degelijk wijzigende beleggingen, die in Netto profijt niet naar voren komen. Tevens komt hierin de weggevalen fiscale begrenzing niet goed naar voren in de positieve scenario's voor de jongeren.
Verdeling buffers van PFI	Evenwichtig op basis van Netto profijt	Pensioengerechtigden krijgen bij invaren direct geld erbij, terwijl voor niet-gepensioneerden de individuele pensioenvermogens worden verhoogd
Spreidingstermijn	20 jaar	Dit is veel langer dan de DNB-default van 10 jaar. Veel fondsen kiezen zelfs voor nog kortere termijnen tot zelfs 1 jaar aan toe. De onderbouwing voor deze keuze is in het transitieplan onvoldoende. Wij vinden dat een spreidingstermijn van 10 jaar meer recht doet aan de evenwichtigheid tussen jongeren (65-) en gepensioneerden

De conclusie van de SP na het maken van de gevoeligheidsanalyses was dat bij vrijwel alle scenario's de uitkomsten blijven binnen de door de SP gestelde bandbreedtes, met als uitzondering het scenario van een positieve renteschok van 2%. Volgens de SP zien daarbij de kortingskansen er tamelijk bizar uit. Hoewel de rentestijging in eerste instantie zal leiden tot hogere dekkingsgraden en daarmee een grotere buffer om te verdelen, zal volgens de SP de daarop volgende rentedaling naar een evenwichtsniveau mogelijk leiden tot kortingen (afhankelijk van de uitputting van de SDR) van de pensioenuitkeringen en kortingen op de pensioenvermogens van de andere deelnemers. Niet duidelijk is gemaakt welke cohorten het zwaarst worden getroffen. Overigens is het nog maar de vraag of een gestegen rente snel weer naar het evenwichtsniveau zal bewegen.

In de berekeningen van de SP worden, zoals boven vermeld, verschillende scenario's onder de loep genomen. In deze gevoeligheidsanalyses wordt steeds gewerkt met een SDR van 10% en een spreidingstermijn van 20 jaar. In het uiteindelijke transitieplan is er geen kwantitatieve onderbouwing van deze uitgangspunten. Waarom geen 10 jaar in combinatie met een iets hogere SDR. Deze analyses worden node gemist in het transitieplan.

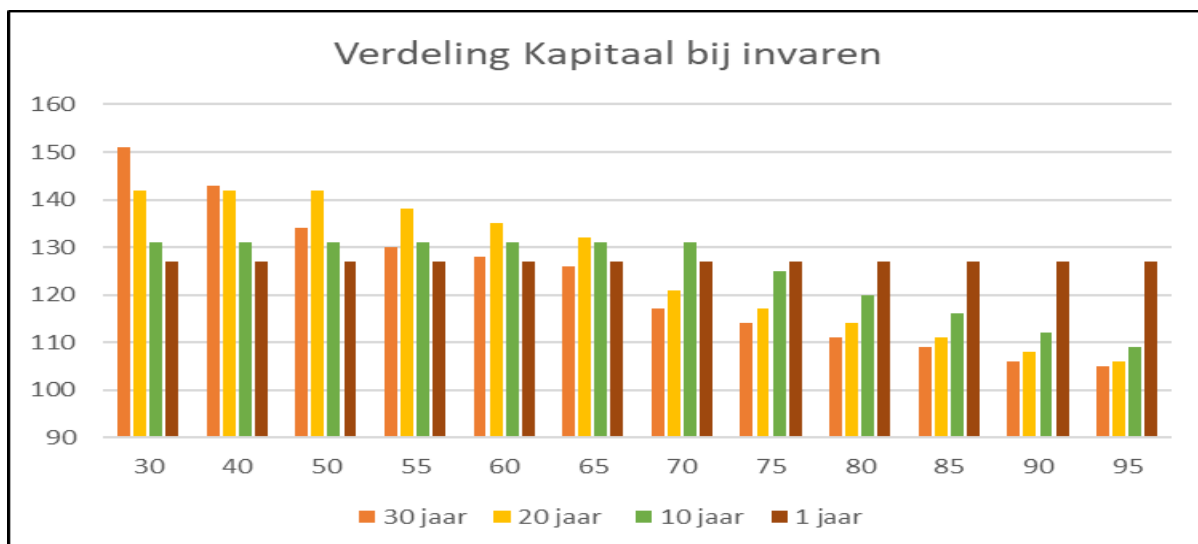
Solidariteitsreserve (SDR)

Met een solidariteitsreserve van 10% van het vermogen kunnen op langere termijn nominale dalingen van ingegane pensioenen sterk worden beperkt geven de SP aan. Toch lezen wij in hoofdstuk 8.2 dat juist op de langere termijn de kans op kortingen voor PFI hoger wordt dan door de SP wenselijk geacht. In het NN-transitieplan wordt die kans voor de eerste 20 jaar op 6,7% ingeschat. De SP geven het advies aan het fonds om dit de komende jaren "scherp te monitoren". Wij stellen voor om ook te analyseren wat een SDR startend bij 15% en later dalend naar 10% voor impact heeft en dit inderdaad scherp te monitoren. De huidige financiële positie van het fonds biedt hiervoor voldoende ruimte. Zo'n reserve geeft het PFI-bestuur (conform haar verzoek) bovendien meer mogelijkheden dan op dit moment, om deze reserve te gebruiken voor aanvullende doelstellingen, zoals het laten meestijgen van ingegane pensioenen met onverwachte inflatie. Een reserve die start bij 15% past bij de goede financiële positie van PFI en de sterke ambitie om vanuit deze goede financiële positie een duurzaam reëel perspectief na te streven. De kans op korting krijgt overigens in hoofdstuk 3.3 terecht een erg hoge prioriteit, hoger dan Netto profijt.

Spreidingstermijn

Door gebruik van een lange spreidingstermijn van 20 jaar (zoals nu voorgesteld door de SP en ondersteund door het fondsbestuur) hebben (bijna) pensioengerechtigden minder voordeel van de huidige hogere dekkingsgraad, maar ook minder nadeel van een lagere dekkingsgraad dan niet (bijna) pensioengerechtigden. Het effect is sterker naarmate de gekozen spreidingstermijn in de standaardregel langer is.

Het volgende staafdiagram geeft een indruk van de verdeling van het vermogen op basis van spreidingsperioden van 1,10, 20 en 30 jaar. In deze grafiek is nog geen rekening gehouden met het 0,9% budget en de indexaties van 2024.

Uitgegaan is van een verdeling van een buffer van 27% na aftrek van alle verplichte reserves, de kostenvoorziening, de operationele reserve en de solidariteitsreserve van 10%.

Bij de toedeling in het staafdiagram lijkt het alsof niet gepensioneerden meer kapitaal krijgen dan ouderen. Op zich is dat ook zo, maar jongeren lopen ook langer de beleggingsrisico's en ook onder FTK zijn de bijbehorende reserves grotendeels voor de jongeren. Overigens zijn de meeste deelnemers van PFI te vinden in de middelste leeftijdsgroepen van het staafdiagram en niet in de twee uiteinden.

De spreidingstermijn kan je zien als de mate waarin rekening wordt gehouden met "wat men onder het oude stelsel had kunnen verwachten". Kies je de spreidingstermijn laag, bijvoorbeeld het minimum van 1 jaar, dan houd je helemaal geen rekening met hoe het vermogen onder het oude stelsel verdeeld zou worden en geef je alle deelnemers precies dezelfde verhoging. Kies je de spreidingsperiode lang, dan houd je in sterke mate rekening met hoe het vermogen onder het oude stelsel verdeeld zou worden: jonge deelnemers dus meer dan oudere deelnemers. Zie ook het staafdiagram.

Een andere manier van kijken is dat je het verdeelbare vermogen kan verdelen naar diegenen die het hebben opgebouwd en dus naar de ouderen. Dat zou betekenen om te kiezen voor niet spreiden (termijn=1). De vraag is welke spreidingstermijn passend is op basis van de kwalitatieve transitie doelstellingen (o.a. de kans op kortingen voor bepaalde cohorten), en uit oogpunt van evenwichtigheid. Evenwichtigheid als bedoeld dat geen der leeftijdscohorten er onevenredig nadeel of voordeel van ondervindt.

Wij vinden een spreidingstermijn van 1 jaar, waarbij aan iedereen dezelfde 27% wordt gegeven niet in overeenstemming met het solidaire karakter van het huidige fonds. Een termijn van 30 jaar is weer het andere uiterste, waarbij vooral de jongeren profiteren. Ook achten wij een spreidingstermijn van 20 jaar te lang. Voor de jongere cohorten in PFI wordt al een speciaal budget gebruikt en ook profiteren zij van de aanwending van de bestemmingsreserve, het afschaffen van de fiscale maximering en sowieso van het gebruik van Netto profijt.

Mede om deze redenen zijn wij een voorstander van een spreidingsperiode van 10 jaar, conform de default door DNB gegeven. Wij zijn niet overtuigd door de SP dat 10 jaar onevenwichtige uitkomsten zou geven.

In de tot nu gepubliceerde transitieplannen (49) is te zien dat veel fondsen kiezen voor de toepassing van de standaardmethode met de default spreidingsperiode van 10 jaar. Er wordt in die gevallen geconstateerd dat dit niet leidt tot een onevenwichtig beeld en dat onder de huidige regeling overschotten ook gespreid worden toegekend aan de deelnemers.

In meerdere gepubliceerde transitieplannen wordt (alleen) naar beneden afgeweken van de default. Er wordt dan gekozen voor een spreidingstermijn van 1 jaar, ofwel een generieke verhoging. Hiervoor worden vaak argumenten opgegeven als inhalen van indexatieachterstanden, die voornamelijk

gepensioneerden hard geraakt hebben. Als tweede argument wordt een uniforme verhoging beter uitlegbaar beschouwd.

Bij PFI is volgens het bestuur van PFI geen indexatie achterstand. Volgens ons is er wel indexatie achterstand o.b.v. de cumulatieve CPI-index (afgeleid) eind 2024 van ruim 3%. Maar wij gaan ervan uit dat die achterstand ingelopen kan worden per 1-1-2025 en dan is de default van 10 jaar dus prima. Als het fonds die achterstand ten opzichte van de cumulatieve CPI index niet inhaalt vóór implementatie zijn wij van mening dat er een kortere spreidingstermijn gekozen moet worden.

In de nieuwe berekeningen van de SP worden zoals boven vermeld, verschillende scenario's onder de loep genomen. In deze gevoeligheidsanalyses wordt steeds gewerkt met een SDR van 10% en een spreidingstermijn van 20 jaar. In het uiteindelijke transitieplan is er zoals hierboven reeds werd gesteld, geen kwantitatieve onderbouwing van deze uitgangspunten.

Samenvattend is het oordeel van VO-ING positief over de meeste uitgangspunten van de SP voor PFI behalve dat wij van oordeel zijn dat het wenselijk is niet af te wijken van de default 10 jaar spreidingstermijn en een SDR van 15% dalend naar 10% te analyseren.

- Er is onvoldoende onderbouwing waarom de default spreidingstermijn van 10 jaar tot onevenwichtiger nadeel zou leiden dan bij de gekozen afwijkende hoge spreidingstermijn.
- Er is nog sprake van een (kleine) achterstand van indexaties ten opzichte van de cumulatieve CPI-index voor iedereen
- Er is een reële kans op korten op de langere termijn die niet alleen gemonitord moet worden, maar waarop nu al voorgesorteerd kan worden ter verlaging van de kortingskans.

ING CDC Pensioenfonds

In 2023 is door ons het advies gegeven om het ING CDC Pensioenfonds (ICP) in te varen in een flexibele regeling. De belangrijkste argumentatie was destijds dat het fonds getypeerd werd als:

- Jong, open en klein
- Halve uitkeringsregeling
- Met gemiste indexaties

Ons advies had als doel om het fonds open te houden om zo te kunnen groeien, een volledige echte DC regeling te verkrijgen waarbij ook de beleggingsresultaten als plussen bij de deelnemers komen.

De belangrijkste modaliteiten, waarmee de SP vooralsnog werken voor ICP zijn:

Modaliteiten	Inhoud modaliteiten	Opmerkingen PC
WTP of FTK	Invaren in WTP	Dit is conform het door VO-NN en VO-ING bekrachtigde advies.
Regeling	Flexibele Premiereregeling	Conform advies van de PC
Risicodelingsreserve (RDR)	Start 3% en maximum 3%	Deze is lager dan de solidariteitsreserve van PFI, maar klopt met het uitgangspunt voor ICP om e.e.a. zo flexibel mogelijk op te zetten zodat er relatief veel kan worden meegenomen als deelnemers switchen van werkgever.
Vullen en uitdelen	3% kapitaal bij pensioneren en aanvullen nominale uitkeringen van gepensioneerden (tot max 50% RDR)	Is een logische uitkomst van de berekeningen. En zo vormen de gepensioneerden een eigen solidariteitsgroep
Spreidingstermijn van de beleggingsinkomsten	5 jaar	Dit is afwijkend van de gedachte om de opzet zo flexibel mogelijk te maken. Gepensioneerden delen zo minder direct van de beleggingsopbrengsten. 3 jaar (zoals bij PFI) is logischer.
invaarmethode	Standaard	Geen enkel bezwaar
Spreidingstermijn	10 jaar	Dit is conform de default van de Wtp. Wij geven in overweging om een kortere spreidingstermijn van 1 of 5 jaar te gebruiken, om de gemiste indexaties van de afgelopen jaren te compenseren. En dit geeft een betere invulling aan het flexibele karakter van de gehele opzet.

De conclusie van de SP na het maken van de gevoeligheidsanalyses was dat bij alle scenario's de uitkomsten blijven binnen de door de SP gestelde bandbreedtes. Wij zien dit ook in de berekeningen; zowel de kans op korting als de Netto profijt ziet er gunstig uit en geeft ook in de verschillende scenario's geen onverwachte uitkomsten.

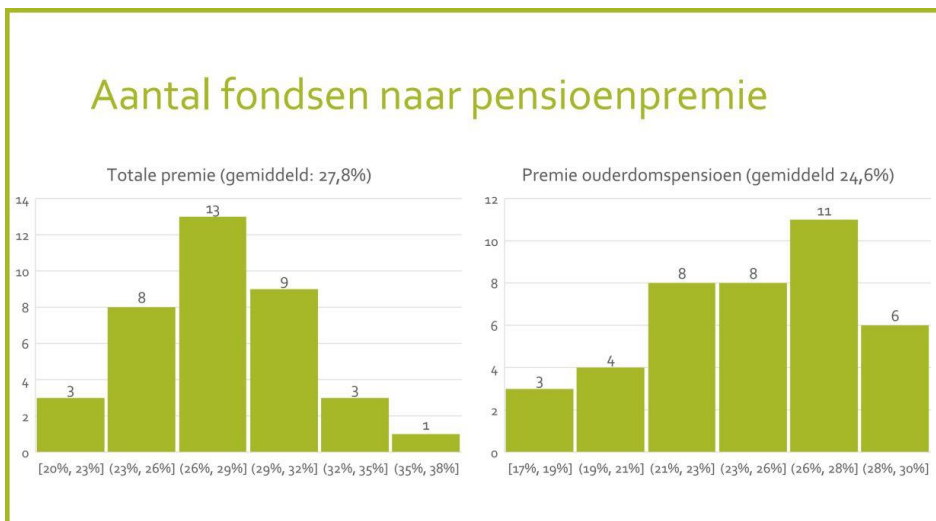
Samenvattend is ons oordeel positief over de uitgangspunten van de SP voor ICP, behalve ...

- de 5-jaar spreidingstermijn van de beleggingsinkomsten. Deze spreidingstermijn past ons inziens niet bij het uitgangspunt om de regeling zo flexibel mogelijk te maken. Hoe langer deze periode hoe hoger de “nog te verdelen beleggingsopbrengsten” op de balans van het fonds, in plaats van in het potje van de medewerkers. Wij adviseren een spreidingstermijn van beleggingsinkomsten van 3 jaar.
- Daarnaast geven wij het advies om ook een korte spreidingstermijn van 1 of 5 jaar te analyseren, aangezien in de afgelopen jaren vaak niet geïndexeerd is of slechts ten dele.

De nieuwe Pensioenregeling van ICP

De belangrijkste elementen van de nieuwe pensioenregeling zoals verwoord in het transitieplan zien er zonder meer goed uit. De premie van 31,4% van de pensioengrondslag is een verhoging ten opzichte van de 30,5% in de huidige CDC regeling, maar is nu wel inclusief kosten ipv dat de kosten nog door ING gedragen worden. Dit geeft een doorzichtigere relatie met de werkgever.

Bij een Flexibele regeling onder WTP is dit nu een echte Beschikbare Premiereregeling, dat was de CDC-regeling al onder internationale boekhoudregels maar nu dus ook onder de Nederlandse fiscale wetgeving. Dat geeft medewerkers potentieel om meer pensioen te ontvangen dan onder de oude regeling. Uiteraard is dit afhankelijk van het beleggingsresultaat van ICP.

Aangezien veel van onze (VO-ING) jongere achterban intussen buiten ING werkt of heeft gewerkt, en andere pensioenregelingen heeft, kunnen we wel zeggen dat deze regeling met 31,4% premie een uitstekende regeling is. Ter vergelijking in de grafiek de premies van 49 andere fondsen, waarbij opvalt dat de nieuwe ING pensioenregeling een ruim hogere premie voorstelt dan in de markt gangbaar, zoals ook past bij het imago van ING als financieel bedrijf.

Frans Crul
Voorzitter VO-ING

Peter de Bruijne
Voorzitter Pensioencommissie VO-ING

Bijlage B   Reactie sociale partners op oordeel VO-ING

Geachte leden van de pensioencommissie van VO-ING,

Als gezamenlijke sociale partners willen wij graag allereerst onze waardering uitgesproken voor de gedegen wijze waarop u inbreng hebt gegeven in de verschillende fases van het ontwerpproces van de nieuwe pensioenregeling bij ING alsmede de invulling van de transitie van de oude naar de nieuwe regeling. Door reeds in een vroegtijdig stadium een visiedocument met ons te delen met een uitgebreide toelichting op uw perspectief op de aankomende pensioentransitie, zijn wij als sociale partners in de gelegenheid geweest om dit perspectief mee te nemen in het volledige ontwerpproces. Ook het onderlinge contact gedurende het proces hebben wij als bijzonder constructief ervaren, en wij zijn ervan overtuigd dat uw inbreng een positieve uitwerking heeft gehad op het uiteindelijke concept transitieplan zoals wij dit aan u hebben toegezonden en waarop u een formele reactie aan ons hebt doen toekomen in het kader van het hoorrecht op het transitieplan zoals dit aan VO-ING toekomt.

Als sluitstuk van het hoorrecht koppelen wij als sociale partners hierbij terug hoe wij aankijken tegen de verschillende onderdelen van uw oordeel en in hoeverre wij dit al dan niet laten terugkomen in het definitieve transitieplan zoals dit ter stemming zal worden voorgelegd aan de achterban van de vakorganisaties. Merk hierbij op dat sociale partners de transitie integraal beoordelen, ofwel voor beide pensioenfondsen ICP en PFI gezamenlijk. Voor deze terugkoppeling zullen wij echter aansluiten bij de door u gekozen insteek, waarbij u de transitie-opzet bij respectievelijk ICP en PFI separaat beoordeelt.

ING CDC Pensioenfonds

Voor de transitie bij ICP heeft u in uw visiedocument toegelicht dat een overgang naar een flexibele premiereregeling met lage buffers in uw optiek het best passend is bij de specifieke situatie van het pensioenfonds. Hierbij heeft u geadviseerd om de nieuwe pensioenopbouw in deze regeling eveneens bij ICP onder te brengen. Ten slotte heeft u aangegeven het belangrijk te vinden dat bij de verdeling van pensioenfondsbuffers niet alleen wordt gekeken naar de verhouding van de verplichtingen van het fonds, maar dat ook het verschil tussen de toeslagmaatstaf en de daadwerkelijk toegekende toeslagen ("gemiste toeslagen") in de periode sinds de oprichting van het fonds wordt meegewogen.

In aansluiting op uw voorkeur is de insteek van sociale partners zoals reeds beschreven in het concept transitieplan om bij ICP over te gaan naar een flexibele premiereregeling met een relatief kleine risicodelingsreserve, waarbij ook de nieuwe pensioenopbouw bij ICP wordt ondergebracht. Daarnaast gaan sociale partners mee in uw betoog om gemiste toeslagen specifiek mee te wegen in de transitie: alleen op het transitiemoment kan nog rekening gehouden worden met individuele verschillen hierin. Merk hierbij wel op dat de wettelijke opdracht aan sociale partners om een evenwichtige transitie te realiseren zich ertoe strekt om het perspectief voor deelnemers na de transitie af te zetten tegen het perspectief wanneer de huidige regeling binnen het financiële toetsingskader zou zijn voortgezet. Daaruit volgt dat het primaire referentiepunt voor de evenwichtigheidsafweging van sociale partners het toekomstige perspectief op pensioenopbouw en pensioenverhogingen c.q. -verlagingen bij voortzetting van de huidige regeling is, waarbinnen gemiste toeslagen uit het verleden een plaats hebben vanwege het perspectief dat deze in gunstige toekomstscenario's mogelijk alsnog kunnen worden toegekend.

In uw beoordeling van het concept transitieplan geeft u de suggestie mee om het meewegen van gemiste toeslagen vorm te geven door richting ICP een spreidingstermijn van 1 of 5 jaar voor te stellen bij toepassing van de standaardregel. Sociale partners hebben ervoor gekozen deze suggestie niet over te nemen. De standaard spreidingstermijn bij toepassing van de standaardregel is 10 jaar, waarvan alleen mag worden afgeweken als dit leidt tot een evenwichtigere transitie. Hiertoe zien sociale partners bij ICP onvoldoende grond. Naar oordeel van sociale partners is gerichte vermogenstoedeling

(ofwel het aanpassen van de uitkomsten van de standaardregel) een effectiever en doelmatiger instrument om recht te doen aan gemiste toeslagen uit het verleden inclusief verschillen tussen individuele deelnemers zoals geadmistreerd door het pensioenfonds. Bovendien zorgt de wettelijke standaard spreidingstermijn van 10 jaar ervoor dat ook wordt meegewogen dat deelnemers binnen de huidige regeling een zeker perspectief hebben op reguliere toekomstige toeslagverlening. Het hanteren van een spreidingstermijn van 1 jaar zou betekenen dat dit perspectief minder gewicht krijgt. Sociale partners zien op voorhand geen reden waarom dit zou leiden tot een evenwichtiger transitie, en geven dit oordeel in het transitieplan mee aan het pensioenfonds. De uiteindelijke keuze voor de spreidingstermijn bij toepassing van de standaardregel berust bij ICP.

Ten slotte merkt u op dat sociale partners in het transitieplan bij ICP hebben gerekend met een spreidingstermijn van 5 jaar voor de beleggingsinkomsten in de uitkeringsfase. U adviseert een spreidingstermijn van beleggingsinkomsten van 3 jaar. Sociale partners hebben hierin geen specifieke voorkeur. In het transitieplan is met een spreidingstermijn van 5 jaar gerekend, omdat hiermee de kans op het verlagen van ingegane pensioenuitkeringen extra wordt gedempt. Uiteindelijk zal het bestuur van ICP hier zelfstandig onderzoek naar doen en er vervolgens een besluit over nemen. Zolang de kwantitatieve uitkomsten binnen de gestelde bandbreedtes voor de kortingskansen blijven, hebben sociale partners geen uitgesproken voorkeur ten aanzien van de spreidingstermijn van de beleggingsinkomsten in de uitkeringsfase. Aan het bestuur van ICP is door sociale partners slechts het brede advies meegegeven om niet langer dan 5 jaar te spreiden.

Pensioenfonds ING

Voor de transitie bij PFI heeft u in uw visiedocument toegelicht dat een overgang naar het nieuwe stelsel met behoud van een hoog zekerheidsniveau in uw optiek het best passend is bij de specifieke situatie bij het pensioenfonds. In uw mondelinge toelichting hebt u concreet aangegeven hiermee te doelen op een voorkeur voor overgang naar een solidaire premiereregeling met relatief hoge buffers. Daarbij heeft u de voorkeur uitgesproken dat PFI een gesloten fonds blijft.

In aansluiting op uw voorkeur is de insteek van sociale partners zoals reeds beschreven in het concept transitieplan om bij PFI over te gaan naar een solidaire premiereregeling met een relatief ruime solidariteitsreserve, waarbij PFI een gesloten fonds blijft. Sociale partners zijn tevreden dat het gelukt is om met de betrokken werkgevers, vakorganisaties en pensioenfonds te komen tot een breed gedragen transitie-opzet, waarmee voldaan kan worden aan uw belangrijkste advies zoals door u benoemd in uw beoordeling van het concept transitieplan: dat er sowieso ook bij het gesloten fonds PFI wordt overgegaan naar het nieuwe stelsel. De belangrijkste aanmerking die u maakt bij het voorliggende ontwerp van de overgang is dat u er niet van overtuigd bent dat een langere spreidingstermijn bij toepassing van de standaardregel leidt tot een evenwichtiger transitie: waar sociale partners als onderdeel van de transitie-opzet zoals beschreven in het concept transitieplan het verzoek doen aan PFI om een spreidingstermijn van 20 jaar te hanteren, is uw advies om uit te gaan van de wettelijke standaard spreidingstermijn van 10 jaar.

Zoals eerder reeds met u gedeeld, zien sociale partners in de specifieke situatie van PFI onvoldoende mogelijkheden om tot een evenwichtige transitie te komen wanneer bij toepassing van de standaardregel wordt uitgegaan van de standaard spreidingstermijn van 10 jaar. Sociale partners hebben gedurende het ontwerpproces een breed scala aan mogelijke varianten onderzocht, gebruikmakend van de verschillende kwantitatieve maatstaven zoals toegelicht in het concept transitieplan. Hieronder lichten wij onze overwegingen nader toe.

In lijn met het door u benoemde gunstige perspectief binnen de huidige regeling en het hoge belang dat de PFI-deelnemers hechten aan zekerheid, hebben sociale partners bijzonder aandacht besteed aan het beperken van potentieel nadelige effecten van de transitie voor groepen deelnemers. In uw eerdere communicatie wees u ons daarnaast op het risico dat de nieuwe regeling overmatig positief gepresenteerd zou kunnen worden wanneer berekeningsuitkomsten in de huidige regeling worden

onderschat, vanwege langetermijneffecten die specifiek kunnen optreden door het gesloten karakter van PFI in combinatie met de gunstige financiële positie van het fonds. Op een zeker moment gedurende de berekeningshorizon zal ook de situatie ontstaan dat het fonds niet langer toekomstbestendig is; op iets kortere termijn geeft u terecht aan dat het beleggingsbeleid conservatiever zal worden, samenhangend met de stijgende gemiddelde leeftijd in het fonds. Relevant hierbij is ook dat het bestuur van PFI heeft aangegeven toekomstige beleidswijzigingen samenhangend met dergelijke langetermijneffecten redelijkerwijs niet in de berekeningen mee te kunnen nemen, vanwege de lage voorspelbaarheid. Dit zorgt voor een extra onzekerheidsfactor in de berekening van de pensioenverwachting, waar nettoprofituitkomsten wat stabielere zullen zijn door de manier waarop de prijs van risico hierin is verwerkt.

Dergelijke overwegingen maken des te meer dat sociale partners het aanvullende evenwichtigheidsperspectief, waarbij voor de vaststelling van nettoprofiteffecten wordt verondersteld dat bij de uitvoering van het toeslagbeleid in de huidige regeling de volledige fiscale ruimte wordt benut, als volwaardige maatstaf meenemen in de beoordeling van de transitie. Voor deze maatstaf leek, van de verschillende door sociale partners beoordeelde varianten met een standaard spreidingstermijn voor toepassing van de standaardregel van 10 jaar, alleen een transitie-opzet met een initiële vulling van de solidariteitsreserve van 25% qua uitkomsten enigszins in de richting te komen van de beoogde kwantitatieve bandbreedtes. Een dergelijke hoge initiële vulling van de solidariteitsreserve werd door de bij het ontwerpproces betrokken werkgevers, vakorganisaties en pensioenfondsen als onvoldoende doelmatig en daarmee onwenselijk beschouwd. De focus van het ontwerpproces verplaatste zich vervolgens naar varianten met een langere spreidingstermijn van 20 jaar, waar partijen meer mogelijkheden zagen om tot transitie-opzet te komen die vanuit de verschillende perspectieven evenwichtig is.

Ook terug redenerend vanuit de finale transitie-opzet zoals beschreven in het concept transitieplan zien sociale partners weinig perspectief om met de standaard spreidingstermijn voor toepassing van de standaardregel van 10 jaar te kunnen komen tot een evenwichtige transitie-opzet. Precies die deelnemersgroepen waarvoor de uitkomsten van de kwantitatieve maatstaven het minst gunstig uitkomen ten opzichte van de door sociale partners gestelde ondergrenzen, zouden bij toepassing van een spreidingstermijn van 10 jaar juist een lager pensioenvermogen toebedeeld krijgen dan in de transitie-opzet met spreidingstermijn van 20 jaar zoals beschreven in het concept transitieplan.

Samenvattend delen sociale partners in grote lijnen uw oordeel dat de gunstige financiële positie van PFI in combinatie met de fiscale beperkingen in het huidige stelsel betekenen dat een overgang naar het nieuwe stelsel ruimte kan bieden voor een beter pensioen voor de deelnemers en een eerlijkere verdeling van fondsbuffers over de verschillende generaties. Invaren in het nieuwe stelsel kan voorkomen dat een onwenselijk scenario ontstaat waarin PFI (bij voortzetting van de huidige regeling) in de toekomst een groot onverdeeld vermogen zou overhouden, dat dan ofwel naar de fiscus ofwel naar de laatst overgebleven deelnemers toevloeit. Wel zien sociale partners uitdagingen om de transitie dusdanig vorm te geven dat potentieel onevenredig nadeel voor bepaalde groepen wordt voorkomen. Op basis van de verschillende analyses zien sociale partners onvoldoende mogelijkheden om dit te bereiken bij toepassing van de door u voorgestelde standaard spreidingstermijn van 10 jaar. Een transitie vormgegeven conform de opzet zoals beschreven in het concept transitieplan lijkt wel te voldoen aan de door sociale partners gestelde evenwichtigheidsvereisten, waardoor in goede scenario's aanvullende pensioenverhogingen mogelijk worden gemaakt en zo toekomstig onverdeeld vermogen wordt voorkomen. Naar het oordeel van sociale partners is dit uiteindelijk in het belang van alle deelnemers.

Ten aanzien van de (kleine) achterstand van toeslagen die u suggereert, zien sociale partners dit anders. In het overleg tussen sociale partners en PFI is gezamenlijk vastgesteld dat de toeslagen zijn verleend in lijn met de afgesproken pensioenregeling. Wij zien daarom geen achterstand in de toeslagverlening bij PFI.

Ten slotte willen wij als sociale partners ingaan op uw overwegingen over de kans op verlaging van ingegane pensioenuitkeringen op langere termijn. U geeft als suggestie mee om reeds in de opzet van de transitie bij te sturen om deze kans te verlagen. In algemene zin geldt dat sociale partners nog nader in gesprek zullen gaan met het bestuur van PFI om te bespreken hoe om te gaan met het beheersen van de kortingskans in verschillende scenario's. Vooral de hoge kortingskansen in de gevoeligheidsanalyse met een initiële renteschok van +2%-punt springen in het oog; daarnaast blijft de kortingskans in een aantal analyses op langere termijn wel gemiddeld maar niet in alle jaren onder de beoogde 10%. Sociale partners zullen aan PFI vragen om richting de totstandkoming van het implementieplan gezamenlijk de effecten die leiden tot deze kortingskansen nader in kaart te brengen. De uitkomsten van een dergelijke analyse geven inzicht in de mogelijkheden die, bij realisatie van een dergelijk scenario, voorhanden zijn om hier adequaat op te kunnen reageren. Hierbij heeft het de voorkeur van sociale partners dat de vermogensverdeling tussen de verschillende generaties in grote lijnen in stand blijft, zodat de uitgevoerde evenwichtigheidsbeoordeling in het transitieplan van toepassing blijft. Een verhoging van de initiële solidariteitsreserve van 10% naar 15% kan de kortingskansen enigszins dempen, maar verschuift tegelijkertijd impliciet een materieel deel van het fondsvermogen van oudere naar jongere generaties. Het ligt dan ook voor de hand om in eerste instantie kleinere middelen te onderzoeken. Wij zullen u op de hoogte houden van het verloop van de afstemming hierover tussen sociale partners en PFI.